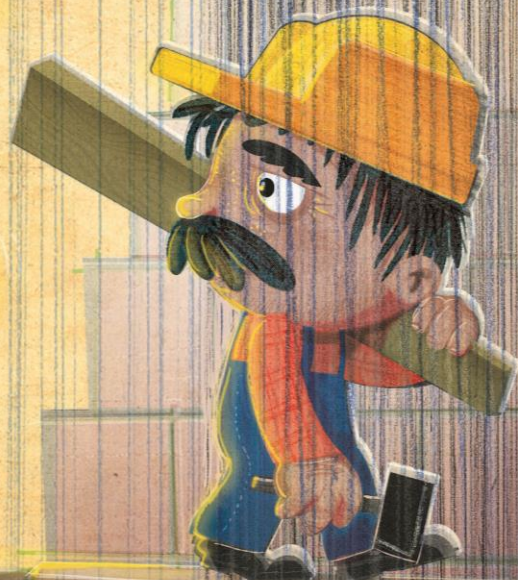

Naložba v vašo prihodnost

OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

PRIROČNIK ZA ZAGOVORNIKE RANLJIVIH SKUPIN

PROJEKT:
INTEGRACIJSKI PAKET ZA BREZPOSELNE MIGRANTE, BEGUNCE IN
PROSILCE ZA AZIL

PRIROČNIK ZA ZAGOVORNIKE RANLJIVIH SKUPIN

avtorji besedila:

Marko Tanasić, Goran Lukić in Sonja Šarac

pomoč pri pripravi vsebine:

Goran Zrnić

avtor risb:

Ciril Horjak

Ljubljana, 2013

Vsebina

1. UVOD.....	4
2. VSTOP IN BIVANJE V SLOVENIJI.....	6
3. ZAPOSLOVANJE IN DELO.....	15
4. PRAVICE IZ DELA.....	19
5. SOCIALNA ZAVAROVANJA	29
5. SOCIALNA IN HUMANITARNA POMOČ	47
6. PRIZNAVANJE IZOBRAŽEVANJA, IZOBRAŽEVANJE IN PREKVALIFIKACIJA V RS	52
7. SOCIALNO VKLJUČEVANJE	54
8. SOCIALNO VKLJUČEVANJE IN PRAVICE PROSICEV ZA AZIL IN BEGUNCEV	61
9. NASLOVI IN KONTAKTI.....	63
10. PRILOGE	64

1. UVOD

Ta priročnik je nastal na podlagi izkušenj, ki smo jih sodelavci projekta nabrali med skorajda triletnim izvajanjem zagovorništva v okviru projekta »Integracijski paket za brezposelne migrante begunce in prosilce za azil« in katerega osnovni namen je bil spodbujanje zaposljivosti ter socialne vključenosti migrantov v Sloveniji. Projekt sta med letom 2010-2013 izvajali Zveza svobodnih sindikatov Slovenije kot nosilec in Slovenska filantropija kot partner, ob sodelovanju Zavoda RS za zaposlovanje, Centra za poslovno usposabljanje Gospodarske zbornice Slovenije ter Pravne fakultete, Fakultete za socialno delo in Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Projekt pa je bil financiran iz Evropskega socialnega sklada in proračuna Republike Slovenije.

Samo zagovorništvo, ki smo ga izvajali tekom projekta, pa je temeljilo na informiranju in osebnem svetovanju uporabnikov oz. na tako laični pravni pomoči in svetovanju kot tudi posredovanju, spremstvu drugi strokovni pomoči in ozaveščanju. Cilj zagovorništva pravic ranljivih skupin je bil doseganje čim višje stopnje opolnomočenja pri uporabnikih ter širitev kroga samozagovorništva med njimi. Ker je šlo za t. i. pilotni projekt, smo tako zagovorniki in naše izkušnje kot tudi ta priročnik rasli in dozorevali ob številnih primerih in težkih življenjskih zgodbah, s katerimi smo se spopadali. Širjenje informacij o nas in uspehi, ki smo jih dosegali tudi v »izgubljenih« primerih, so pripeljali do tega, da se je tako med uporabniki kot tudi med inštitucijami s katerimi smo sodelovali, zagovorništvo »prijelo« in kmalu uveljavilo kot zelo dobra in inovativna praksa pri zagotavljanju pomoči migrantom.

Poleg pomoči migrantom, ki je bila osnovna aktivnost, smo zagovorniki z namenom iskanja rešitev tako v konkretnih primerih kot tudi za izboljšanje stanja na področju migracij na splošno, aktivno sodelovali in medsebojno izmenjavali informacije ter dobro prakso z vsemi akterji na področju migracij. Ta aktivnost je bila zlasti usmerjena v sodelovanje z organi nadzora in preiskovalnimi organi ter tudi mediji, ko je šlo za kršitve tako pravic uporabnikov kot tudi delovnopravne, socialne in kazenske zakonodaje. Ves čas je namreč šlo za zelo živo dejavnost, skozi katero je imela neposreden vpogled v stanje na trgu dela ne le ZSSS, ampak tudi pristojne inštitucije in ne nazadnje širša javnost.

Kot zelo pomembna aktivnost zagovornikov je bilo spremljanje učinkovitosti in ustreznosti področne zakonodaje. Na podlagi neposrednih izkušenj in ugotovitev iz terenskega dela smo redno opozarjali na pomanjkljivosti v zakonodaji ter na konkreten način prispevali k izboljšanju le-te. Na podlagi konkretnega terenskega dela v projektu Integracijski paket in opozarjanja pristojnih institucij glede problematike neustreznega odjavljanja delavcev iz socialnega zavarovanja je Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) 19. 2. 2012 pripravilo dokument »Obvezno dokazilo o prenehanju pogodbe o zaposlitvi v primeru odjave iz zavarovanja zaradi prenehanja delovnega razmerja«. Delo projekta Integracijski paket so priznale tudi druge uradne inštitucije, med drugim tudi Komisija Državnega zbora za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti¹ ter Varuh človekovih pravic.²

Tudi v drugih državah EU so prepoznali potrebe po tovrstni dejavnosti. V Nemčiji so v okviru projekta Faire Mobilität³, katerega nosilec je osrednja nemška sindikalna organizacija DGB, ustanovili šest svetovalnih centrov v katerih so zaposlene osebe iz različnih narodnostnih skupin in katere izvajajo podobne oblike zagovorništva pravic delavcev migrantov v Nemčiji. Tukaj moramo omeniti še prepoznavnost in odmevnost sedanjega projekta Integracijski paket, ki se vidi preko močne medijske izpostavljenosti ter sodelovanja na nacionalnih in mednarodnih konferencah.⁴ Kakovost našega dela so prepoznali v ERSTE fundaciji, kjer so v

¹ 26. aprila 2012 se je na seji Komisije Državnega zbora peticije ter za človekove pravice in enake možnosti obravnavala tudi peticija »na pravicah delavcev se je zlomila socialna in pravna država«, katere pobudniki smo bili med drugim prav zaposleni na projektu Integracijski paket.

² 28. februarja 2013 smo v prostorih Varuha človekovih pravic predstavili situacijo na trgu dela z vidika migrantskih delavcev.

³ Več o projektu na: <http://www.faire-mobilitaet.de/>

⁴ Med drugim so bili zaposleni na projektu Integracijski paket udeleženci mednarodnih konferenc in seminarjev fundacije Eurofound ter Evropskega sindikalnega inštituta (ETUI).

okviru razpisa »ERSTE Foundation Award for Social Integration 2013«⁵ med 1988 prijavljenimi projekti iz držav SEE dodelili našemu projektu 2. nagrado.

Zakaj zagovorništvo

Že na samem začetku našega dela z migranti na projektu »Integracijski paket za brezposelne migrante begunce in prosilce za azil« (v nadaljevanju projekt) smo ugotovili, da večina migrantov kljub ustreznemu informiranju o kršenih pravicah ter o postopkih za doseganje le-teh ostanejo popolnoma pasivni in sami ne sprožijo nobenih predlaganih postopkov zoper kršitelje. Vprašali smo se zakaj in skušali na to vprašanje odgovoriti med drugim tudi skozi raziskavo, ki smo jo naročili pri Socialno-kulturnem združenju Rizom:

»Zakaj se predstavniki ciljnih skupin kljub različnim razpoložljivim možnostim pridobivanja ustreznih informacij sami ne odločajo za aktivno razreševanje svojih problemov?

Polja simbolnih dominacij, ki so strukturirana iz nizov kombinacij in permutacij statusov, uradnih postopkov, ki te statute spremljajo, nasprotujočih si informacij, pridobljenih s strani različnih uradnih organov, verige sistematičnih izkoriščanj in kršitev pravic ter manka poznavanja tako delavskih pravic, kakor pravic, ki izhajajo iz posameznega statusa, naivno zaupanje nosilcem trenutne moči (posameznemu delodajalcu ali »papirju«) ter občutek kompromitiranosti (izplačevanje deleža zaslužka »na roko«) v izhodišču onemogočajo nadzor in upravljanje lastnega življenja. Gre za sistemske strategije izčrpavanja, ki so dolgoročno privedle do stanja obupa. Ta polja obenem spremljajo realni uvidi ciljnih skupin v lažno konstrukcijo »prostega trga dela«, kjer je vsaka izbira v bistvu fiktivna in prej ali slej vodi v enak položaj: veliko dela za nizko plačilo in nemožnost ekonomske neodvisnosti, nedostopnost do »privilegijev« ter neenakomerno porazdeljevanje odgovornosti in pravic (...) Skromna želja po poštenem plačilu za pošteno delo, ki sicer prevladuje med delavci migranti, je istočasno postavljena pod vprašaj na vsakem koraku, saj jim vsakodnevne izkušnje govorijo, da se ničesar ne da spremeniti v trenutnih okvirjih.

Za doseg učinkovitejših sprememb v participaciji ciljnih skupin znotraj aktivnega razreševanja lastnih problemov, bi bil potreben obširen program, ki ne bi zgolj slonel na predpostavki posameznika, ki ga je potrebno zdramiti iz sna, temveč bi strateško posegel v trenutna razmerja moči, jih destabiliziral in začel ustvarjati pogoje za mnogotere in med seboj enakovredne izbire.«

V tem delu poročila o izvedeni raziskavi je med drugim podan odgovor ne le na zastavljeno vprašanje, temveč lahko sklepamo, da poleg informiranja posameznika, katerega občutek nemoči je zgoraj opisan, nujno potrebujemo aktivno pomoč, in sicer zagovorništvo kot nepogrešljivi element procesa opolnomočenja in ne nazadnje spreminjanja miselnega vzorca, da se ničesar ne da spremeniti.

Zagovorništvo vidimo:

- kot proces poglobljenega multidisciplinarnega svetovanja ranljivi osebi, v katerega zagovornik po potrebi vključuje tudi pravno svetovanje in drugo strokovno pomoč s strani strokovnih oseb,*
 - kot neposredno zagovorništvo pravic te osebe skozi posredovanje, spremstvo ali drugo osebno pomoč zagovornika,*
 - ne nazadnje kot t. i. »life coaching« oz. pomoč pri načrtovanju in reševanju vsakdanjih življenjskih situacij.*
-

Tako kot zagovorništvo tudi ustvarjanje tega priročnika vidimo kot kontinuiran proces. Le-ta naj bo odprta knjiga in neka oblika »wikipedije« za zagovornike, ki se bo spreminjala in nadgrajevala ob vsaki spremembi bodisi predpisov, ki urejajo posamezna področja bodisi prakse ter konkretnih izkušenj in dognanj tako zagovornikov kot tudi bralcev in uporabnikov. Ker se avtorji tega priročnika najmanj želimo imeti za vsevede in nezgrešljive, vas vabimo, da z morebitnimi pripombami, predlogi, nasveti, ipd. pripomorete k ustvarjanju in izboljšanju »zagovorniške prakse«.

Pišite nam na naslove, ki jih lahko najdete na zadnji strani tega priročnika.

⁵ Več o razpisu na: <http://www.erstestiftung.org/factory/erste-foundation-award-for-social-integration/>

2. VSTOP IN BIVANJE V SLOVENIJI

Vizum

Kako do vizuma?

Vizum je dovoljenje tujcu za vstop in prebivanje za omejen čas, ali samo za tranzit čez ozemlje neke države. Državljan tretjih držav, za katere velja vizumski režim morajo pred vstopom v Slovenijo pridobiti vizum na diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini.

Kakšni so pogoji za pridobitev?

Veljavna potna listina, katere veljavnost je najmanj tri mesece daljša od nameravanega bivanja v Republiki Sloveniji,
sklenjeno potovalno zdravstveno zavarovanje, ki krije najmanj nujne zdravstvene storitve v Republiki Sloveniji,
zadostna sredstva za preživljanje, mesečno najmanj v višini, kolikor znaša osnovni znesek minimalnega dohodka v Republiki Sloveniji.

Kdaj ne potrebujem vizuma?

V primeru če ste državljani države, ki za vstop v Slovenijo ne potrebuje vizuma, lahko v njej prebivate za določen čas (največ 90 dni v obdobju šestih mesecev, računajoč od dneva prvega vstopa) zgolj na podlagi veljavnega potnega lista.

Tudi če ne potrebujete vizuma za vstop in prebivanje do 90 dni, mejna policija lahko od vas zahteva, da izkažete dovolj sredstev za preživljanje in lahko preverja tudi druge pogoje za vstop, ki jih določa Zakonik o schengenskih mejah (http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/konzulara/Zakonik_o_Schengenskih_mejah.pdf).

Kaj pa vizum za dolgoročno bivanje?

Določenim kategorijam tujcev (družinskemu članu državljana EGP in tujcu, ki je družinski član slovenskega državljana in namerava v Republiki Sloveniji prebivati zaradi združitve družine z državljanom EGP oziroma slovenskim državljanom, če za vstop v Republiko Slovenijo potrebuje vizum; športnemu trenerju, poklicnemu športniku ali zasebnemu športnemu delavcu, ki namerava skleniti pogodbo o zaposlitvi ali pogodbo o delu s klubom ali športno organizacijo s sedežem v Republiki Sloveniji, itd.) se lahko, ob izpolnjevanju zakonsko določenih pogojev, izda vizum za dolgoročno bivanje.

Kakšni so pogoji za pridobitev vizuma za dolgoročno bivanje?

Veljavna potna listina, katere veljavnost je najmanj tri mesece daljša od nameravanega bivanja v Republiki Sloveniji,
sklenjeno potovalno zdravstveno zavarovanje, ki krije najmanj nujne zdravstvene storitve v Republiki Sloveniji,

Kot dokazilo o zdravstvenem zavarovanju med drugim šteje:

- potrdilo o zdravstvenem zavarovanju na podlagi mednarodnega sporazuma o socialnem zavarovanju (npr. potrdila BIH/SI 3, HR/SLO 3, MNE/SI 03, RM/SI 3 in SRB/SI 03), ki ga dobite v matični državi pri ustanovi, ki je pristojna za socialno zavarovanje,
 - dokazilo o sklenjenem komercialnem zdravstvenem zavarovanju,
 - evropska kartica zdravstvenega zavarovanja.
-

zadostna sredstva za preživljanje, mesečno najmanj v višini, kolikor znaša osnovni znesek minimalnega dohodka v Republiki Sloveniji.

V postopku morate izkazati tudi enega izmed namenov, zaradi katerih se vizum za dolgoročno bivanje lahko izda, prav tako pa ne smejo obstajati razlogi za zavrnitev izdaje vizuma.

Ali se je treba prijaviti in kje po vstopu v drugo državo?

Če se ne naselite v nastanitvenih objektih, se morate prijaviti pri pristojni policijski postaji **v roku treh dni** po prehodu državne meje oziroma po spremembi nastanitve.

Nastanitveni objekti so prostori, namenjeni nastanitvi posameznikov, samski domovi, dijaški in študentski domovi, domovi za ostarele, socialnovarstveni zavodi in drugi objekti, namenjeni skupinski nastanitvi ali izvajanju dejavnosti, ki vključuje 24-urno bivanje.

PRAVNI VIRI:

Zakon o tujcih: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201150&stevilka=2360>

Dovoljenje za začasno prebivanje

Kdaj pridobim?

Če želite vstopiti in prebivati v Republiki Sloveniji iz drugačnega razloga, kot je to mogoče na podlagi vizuma, morate imeti dovoljenje za prebivanje, izdano v Republiki Sloveniji, katerega morate pridobiti že pred vstopom v državo.

Prvo dovoljenje za začasno prebivanje

Prvo dovoljenje za začasno prebivanje v Republiki Sloveniji se lahko izda le kot dovoljenje za začasno prebivanje.

Prošnjo za izdajo prvega dovoljenja za začasno prebivanje vložite pri diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini, ki jo pošlje v reševanje pristojni upravni enoti v Republiki Sloveniji.

Na upravni enoti v Sloveniji lahko odda prošnjo:

- delodajalec ali raziskovalna organizacija*
 - tujec za svoje družinske člane,*
 - žrtev trgovine z ljudmi ali žrtev nezakonitega zaposlovanja,*
 - tujec z veljavnim »D vizumom«,*
 - študent, rezident za daljši čas, imetnik modre karte ali raziskovalec – če ima izdano dovoljenje za prebivanje v drugi državi članici EU.*
-

Ob izpolnjevanju vseh pogojev upravna enota izda dovoljenje ter ga pošlje diplomatskemu predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini, kjer vam ga tudi vročijo. Prvo dovoljenje za začasno prebivanje je namreč potrebno pridobiti pred vstopom v državo, razen v zakonsko določenih izjemah.

Kakšne pogoje moram še izpolnjevati za izdajo prvega dovoljenja za začasno prebivanje?

- Veljavni potni list (katerega veljavnost je najmanj tri mesece daljša od nameravanega prebivanja v Republiki Sloveniji).
- Ustrezno zdravstveno zavarovanje, ki krije najmanj nujne zdravstvene storitve v Republiki Sloveniji.
- Zadostna sredstva za preživljanje, mesečno najmanj v višini osnovnega zneska minimalnega dohodka v Republiki Sloveniji.

Zadostna sredstva za preživljanje so iz dela (plača), pravice iz dela (pokojnina) ali zavarovanja (denarno nadomestilo za brezposelnost, za invalidnost, za porodniški dopust), dohodki iz premoženja (dohodek iz oddajanja premoženja v najem), dohodki iz kapitala (obresti, dividende in dohodek iz vzajemnih skladov), pogodba o preživljanju (do 1/2 sredstev, razen v primeru študija, kjer zadošča pisna izjava o preživljanju študentovih staršev oz. zakonitega zastopnika).

- Potrdilo o nekaznovanosti iz matične države, ki ni starejše od treh mesecev (če ga država izdaja), prevedeno v slovenski jezik in overjeno.
- Fotografija, ki kaže vašo pravo podobo, pri diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini pa morate podati tudi dva prstna odtisa za njihov digitalni zajem.
- **Poleg navedenih dokazil morate izkazati izpolnjevanje enega od upravičenih razlogov oziroma namenov, zaradi katerega nameravate prebivati v Republiki Sloveniji in izpolnjevati pogoje, ki jih zakon določa za izdajo posamezne vrste dovoljenja za prebivanje (npr. zaradi zaposlitve ali dela, študija, drugih upravičenih razlogov)**

Podaljšanje dovoljenja za začasno prebivanje

Pod kakšnimi pogoji se lahko podaljša dovoljenje za začasno prebivanje?

Dovoljenje za začasno prebivanje se lahko podaljša pod enakimi pogoji, kot se izda, zato morate prošnji priložiti dokazila o izpolnjevanju pogojev, enako kot za pridobitev prvega dovoljenja za prebivanje.

Kdaj vložim prošnjo za podaljšanje dovoljenja za začasno prebivanje?

Prošnjo za podaljšanje dovoljenja za začasno prebivanje morate vložiti pri upravni enoti pred potekom veljavnosti dovoljenja, ki ga želite podaljšati.

V primeru, da zamudite rok za vložitev prošnje za podaljšanje bivanja, je potrebno iti skozi opisani postopek za izdajo prvega dovoljenja za prebivanje.

O vloženi prošnji za podaljšanje dovoljenja se vam izda potrdilo, ki velja kot dovoljenje za začasno prebivanje do dokončne odločitve o prošnji.

Nadaljnje dovoljenje za začasno prebivanje

Kdaj prosim za to vrsto dovoljenja?

Za to vrsto dovoljenja zaprosite, če na primer v Republiki Sloveniji prebivate na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje zaradi študija, po poteku tega dovoljenja pa želite prebivanje podaljšati zaradi zaposlitve.

Enako je v primeru, če v Sloveniji prebivate zaradi zaposlitve in dela in želite podaljšati bivanje zaradi prejemanja nadomestila za brezposelnost, invalidnost ali porodniški dopust, ali zaradi kakega drugega upravičenega razloga, kot je recimo zdravljenje.

V primeru podaljšanja bivanja zaradi prejemanja denarnega nadomestila za brezposelnost ali za invalidnost, ali zaradi nezmožnosti dela po prenehanju delovnega razmerja, je treba biti pozoren pri izbiri ustreznega obrazca za vložitev prošnje. V tem primeru je ustrezen obrazec za podaljšanje bivanja iz drugih upravičenih razlogov, ne pa zaradi dela oz. zaposlitve.

Kje vložim prošnjo za nadaljnje dovoljenje za začasno prebivanje?

Tudi to prošnjo morate vložiti pri upravni enoti pred potekom veljavnosti dovoljenja za začasno prebivanje. Pogoji, postopek in način izdaje so enaki kot za podaljšanje dovoljenja za začasno prebivanje.

Prijava začasnega prebivališča

Kako prijavim začasno prebivališče?

V treh dneh od naselitve oziroma od vročitve dovoljenja za začasno prebivanje morate pri upravni enoti prijaviti začasno prebivališče. Če se naselite v nastanitvenem objektu, mora vaše začasno prebivališče prijaviti stanodajalec. Ob prijavi prebivališča morate priložiti veljaven osebni dokument, opremljen s fotografijo, in dokazilo, da imate pravico do prebivanja na naslovu, ki ga prijavljate. Kot dokazilo se štejejo dokazilo o lastništvu, najemna ali podnajema pogodba ali pisno soglasje lastnika oziroma solastnikov stanovanja oziroma upravljavca nastanitvenega objekta, pri čemer lastnikovega soglasja ni treba overjati.

Koliko časa velja prijava začasnega prebivališča?

Prijava začasnega prebivališča velja največ eno leto. Vi sami oziroma stanodajalec pa morate obnoviti prijavo začasnega prebivališča v osmih dneh od poteka prijave. Vsem, ki pravočasno vložite prošnjo za podaljšanje dovoljenja za začasno prebivanje ali za izdajo nadaljnjega dovoljenja za začasno prebivanje, pristojni organ obnovi prijavo začasnega prebivališča za čas reševanja prošnje, po vročitvi dovoljenja za začasno prebivanje pa morate prijavo prebivališča obnoviti sami oziroma jo mora obnoviti stanodajalec, pri katerem ste nastanjeni.

Če v roku 8 dni od poteka prijave začasnega prebivališča ne obnovite le-te, se šteje, da nimate prijavljenega začasnega prebivališča na tem naslovu. V tem primeru tvegate globo za prekršek od 400 EUR do 1.200 EUR.

Združitev družine

Kako pridobim dovoljenje za začasno prebivanje za svoje družinske člane?

Za svoje družinske člane lahko pridobite dovoljenje za začasno prebivanje, če imate v Republiki Sloveniji dovoljenje za stalno prebivanje, status begunca ali dovoljenje za začasno prebivanje, razen v primeru, če vam je dovoljenje za začasno prebivanje izdano zaradi opravljanja sezonskega dela.

Kje vložim prošnjo?

Prošnjo lahko vložite bodisi pri diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini ali pa pri upravni enoti, na območju katere prebivate oziroma nameravate prebivati.

Kateri so pogoji za pridobitev dovoljenja?

Poleg osnovnih pogojev za pridobitev dovoljenja za prebivanje za vaše družinske člane morate dokazati obstoj sorodstvenega razmerja (original izpiski o sklenjeni zakonski zvezi ali rojstvu otroka, izpisani na mednarodnih obrazcih ali obrazcih matične države ter prevedeni v slovenski jezik in overjeni).

Ali osebe s priznano mednarodno zaščito imajo pravico do združitve družine?

Da. Če ste oseba s priznano mednarodno zaščito (begunec ali oseba z začasno zaščito), lahko zaprosite za združevanje s svojimi družinskimi člani.

Prošnjo vložite pri organu pristojnem za notranje zadeve, ki ob izpolnitvi predpisanih pogojev, izda odločbo, s katero se družinskim članom prizna enak status kot ga ima vlagatelj prošnje. Pridobljen status družinskih članov preneha z dnem, ko preneha status vlagatelju prošnje.

PRAVNI VIRI

Zakon o tujcih: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201150&stevilka=2360>

Zakon o prijavi prebivališča: http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=FA8947657270F65FC12573A0004614E9&db=urad_prec_bes&mandat=VI&tip=doc

Zakon o mednarodni zaščiti: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201111&stevilka=450>

Dovoljenje za stalno prebivanje

Kakšni so pogoji za pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje?

Pogoji za pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje so petletno neprekinjeno zakonito prebivanje v Republiki Sloveniji na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje ali potrdila o vloženih prošnji za podaljšanje ali izdajo nadaljnega dovoljenja za začasno prebivanje ter izpolnjeni pogoji, kot veljajo za pridobitev prvega dovoljenja za prebivanje.

Bodite pozorni na ta pogoj: »V primeru izdaje dovoljenja za stalno prebivanje tujec zadostnih sredstev za preživljanje ne more dokazovati s sredstvi, ki mu jih na podlagi pogodbe o preživljanju izplačuje druga fizična ali pravna oseba.«

V času odločanja o prošnji morate prebivati v Republiki Sloveniji na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje.

Pogoj petletnega neprekinjenega zakonitega prebivanja je izpolnjen tudi, če v tem obdobju niste bili v Republiki Sloveniji in niste imeli izdanega dovoljenja za začasno prebivanje ali potrdila o vloženih prošnji za podaljšanje ali izdajo nadaljnega dovoljenja za začasno prebivanje, če so bile vaše odsotnosti krajše od šestih zaporednih mesecev in če skupaj ne presegajo deset mesecev v petletnem obdobju.

To pomeni, da vaše dovoljenje za začasno prebivanje mora veljati vsaj toliko, kolikor traja postopek odločanja o vlogi.
Opozarjamo na neenotnosti pri upravnih enotah glede sprejema vloge za stalno prebivanje. Ponekod (v Ljubljani) vlogo sprejmejo nekoliko pred pretekom petletnega prebivanja in tudi speljejo postopek, odločbo pa izdajo, ko ob izpolnitvi vseh ostalih pogojev napolnite zahtevanih pet let prebivanja v Sloveniji.

Ali se mi čas prebivanja na podlagi vizuma za dolgoročno bivanje všteva v obdobje za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje?

Da, če ste pred potekom vizuma zaprosili za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje in vam je bilo izdano dovoljenje za prebivanje kot imetniku vizuma za dolgoročno bivanje.

Kako je s časom prebivanja zaradi študija in poklicnega usposabljanja?

Čas prebivanja na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje zaradi študija in poklicnega usposabljanja se vam v obdobje za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje šteje le polovično, toda kljub izpolnitvi časovnega pogoja dovoljenja za stalno prebivanje ne boste dobili, če v času odločanja o vlogi bivate na podlagi študija oz. usposabljanja.

Kaj se ne šteje v obdobje za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje?

V obdobje za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje pa se ne šteje čas, ki ste ga prebili v Republiki Sloveniji na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje zaradi sezonskega dela, kot napoteni delavec ali kot dnevni delovni migrant ali kot oseba z začasno zaščito.

Prav tako pa se dovoljenje za stalno prebivanje ne izda osebam, ki v času odločanja o vlogi za stalno prebivanje prebivajo na prej omenjenih podlagah.

Kaj pa če sem imetnik t.i. »modre karte«?

V kolikor ste imetnik modre karte EU, se vam v petletno obdobje za izdajo dovoljenja za stalno prebivanje vštejejo tudi morebitna obdobja prebivanja v drugih državah članicah EU na podlagi modre karte EU.

Kaj pa če imamo dovoljenje za stalno bivanje ali status begunca?

Če imate v Republiki Sloveniji dovoljenje za stalno prebivanje ali status begunca, se vašim družinskim članom lahko izda dovoljenje za stalno prebivanje že po dveh letih neprekinjenega zakonitega prebivanja v Republiki Sloveniji na podlagi dovoljenja za začasno

prebivanje ali potrdila o vloženi prošnji za podaljšanje ali izdajo nadaljnega dovoljenja za začasno prebivanje.

Prijava stalnega prebivališča

Kako prijavim stalno prebivališče?

V osmih dneh od vročitve dovoljenja za stalno prebivanje morate pri upravni enoti prijaviti stalno prebivališče. Ob prijavi stalnega prebivališča morate priložiti veljaven osebni dokument, opremljen s fotografijo, in dokazilo, da imate pravico do prebivanja na naslovu, ki ga prijavljate. Kot dokazilo se štejejo dokazilo o lastništvu, najemna ali podnajemna pogodba ali pisno soglasje lastnika oziroma solastnikov stanovanja oziroma upravljavca nastanitvenega objekta, pri čemer lastnikovega soglasja ni treba overjati.

Če je nepremičnina, na naslovu katere želite prijaviti prebivališče, vpisana v zemljiško knjigo, vam ni treba dokazovati lastništva nad to nepremičnino, saj te podatke pridobi organ po uradni dolžnosti, vendar morate v tem primeru sporočiti številko zemljiškoknjižnega vložka, katastrsko občino ali številko parcele ter naslov pristojnega sodišča.

PRAVNI VIRI

Zakon o tujcih: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_ZAKO1479.html

Zakon o prijavi prebivališča: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r06/predpis_ZAKO1596.html

Državljanstvo

Kdo lahko pridobi državljanstvo Republike Slovenije z naturalizacijo?

- oseba, ki dejansko živi v Sloveniji 10 let, od tega neprekinjeno zadnjih 5 let;
- oseba, ki je poročena s slovenskim državljanom najmanj tri leta in dejansko živi v Sloveniji neprekinjeno vsaj eno leto pred vložitvijo prošnje;
- oseba, ki je v Sloveniji obiskovala in zaključila najmanj visokošolski študij in dejansko živi v Sloveniji najmanj 7 let, od tega zadnje leto neprekinjeno;
- apatridi in begunci, ki dejansko živijo v Sloveniji neprekinjeno 5 let;
- oseba, ki je izgubila slovensko državljanstvo na podlagi odpusta ali odreka in dejansko živi v Sloveniji neprekinjeno vsaj 6 mesecev;
- oseba, ki je rojena v Sloveniji in živi v Sloveniji od rojstva dalje;
- slovenski izseljenec ali njegov potomec, ki živi v Sloveniji vsaj 1 leto;
- oseba, ki je mladoletna in živi v Sloveniji, če zanjo vloži prošnjo roditelj, skrbnik ali posvojitelj, ki je slovenski državljan.

Katere pogoje moram izpolnjevati za pridobitev državljanstva na podlagi 10-letnega bivanja v Sloveniji

Državljanstvo Republike Slovenije lahko pridobite, če izpolnjujete naslednje pogoje:

- ste dopolnili 18 let;
- imate odpust iz dosedanjega državljanstva ali izkažete, da ga boste dobili, če boste sprejeti v državljanstvo Republike Slovenije;
- dejansko živite v Sloveniji 10 let, od tega neprekinjeno zadnjih 5 let pred vložitvijo prošnje, in imate urejen status tujca;
- imate zagotovljena sredstva, ki vam in osebam, ki jih morate preživljati, zagotavljajo materialno in socialno varnost;
- obvladate slovenski jezik za potrebe vsakdanjega sporazumevanja, kar dokažete s spričevalom o uspešno opravljenem izpitu iz znanja slovenščine na osnovni ravni;
- niste bili pravnomočno obsojeni na nepogojno zaporno kazen, daljšo od treh mesecev, ali vam ni bila izrečena pogojna obsodba na zaporno kazen s preizkusno dobo, daljšo od enega leta;
- vam ni bila izrečena odpoved prebivanja v Republiki Sloveniji;
- vaš sprejem v državljanstvo Republike Slovenije ne predstavlja nevarnosti za javni red, varnost ali obrambo države;
- imate poravnane davčne obveznosti;
- podate prisego o spoštovanju svobodnega demokratičnega ustavnega reda, ki je utemeljen v Ustavi Republike Slovenije.

Kako vložim prošnjo za pridobitev državljanstva Republike Slovenije?

Prošnjo za pridobitev državljanstva Republike Slovenije vložite skupaj s prilogami pri kateri koli upravni enoti. Za postopek pridobitve državljanstva morate plačati tudi upravno takso.

Državljanstvo Republike Slovenije se lahko pridobi tudi na drugih podlagah, zato se za podrobnejše informacije o pogojih pridobitve državljanstva obrnite na katero koli upravno enoto.

PRAVNI VIRI

Zakon o državljanstvu RS: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_ZAKO13.html

Rezidentski status

Kakšna je pravna podlaga?

Po zakonu o dohodnini (ZDoh) je zavezanec in zavezanka za dohodnino fizična oseba. V skladu z določbami ZDoh-2 je davčna obveznost posameznika odvisna od njegovega statusa (rezident, nerezident). Tako je rezident zavezan za plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ki imajo svoj vir v Sloveniji, in od vseh dohodkov, ki imajo svoj vir izven Slovenije (tj. od svetovnega dohodka). Nerezident je zavezan za plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ki imajo svoj vir v Sloveniji.

Zlasti migranti – vozniki tovornjakov v mednarodnem cestnem prevozu imajo težavo z dokazovanjem tega pogoja in posledično tudi predhodnega. Ne nazadnje tudi zaradi tega svetujemo vsem voznikom, ki imajo prijavo prebivališča na naslovu delodajalca, naj se prijavijo na kakem drugem »normalnem« naslovu.

V katerem primeru je davčni zavezanec rezident Slovenije?

Davčni zavezanec je rezident Slovenije v kateremkoli času v davčnem letu, če v tem času med drugim izpolnjuje enega od pogojev:

1. ima uradno prijavljeno stalno prebivališče v Sloveniji;
2. ima svoje običajno prebivališče ali središče svojih osebnih in ekonomskih interesov v Sloveniji ali
3. je v kateremkoli času v davčnem letu navzoč v Sloveniji skupaj več kakor 183 dni.

Oseba velja za rezidenta Slovenije, če je izpolnjen **katerikoli od navedenih kriterijev**.

Kdaj postane posameznik rezident Slovenije?

Posameznik postane rezident Slovenije, ko vzpostavi rezidenčno vez s Slovenijo. Če je to oseba, ki v preteklosti ni bila rezident Slovenije, se rezidenčna vez praviloma vzpostavi z dnem prihoda te osebe v Slovenijo.

Rezidenčne vezi s Slovenijo so lahko formalne ali dejanske.

a) Za **formalno rezidenčno** vez velja:

- uradno prijavljeno stalno prebivališče v Sloveniji,
- zaposlitev javnih uslužbencev Republike Slovenije v tujini,
- zaposlitev uslužbencev v institucijah Evropskih skupnosti, v Evropski centralni banki, Evropskem monetarnem institutu ali Evropski investicijskih banki v tujini.

b) Za **dejansko rezidenčno** vez velja:

- običajno prebivališče v Sloveniji,
- središče osebnih in ekonomskih interesov v Sloveniji ali
- navzočnost v Sloveniji v kateremkoli času v davčnem letu skupaj več kakor 183 dni.

Kako se ugotovi rezidentski status?

Vlogo za ugotovitev rezidentskega statusa vložite pri pristojnem davčnem uradu, h kateri priložite izpolnjen vprašalnik "Ugotovitev rezidentskega statusa (odhod iz Republike Slovenije)" ali vprašalnik "Ugotovitev rezidentskega statusa (prihod v Republiko Slovenijo)". Vprašalnik se pridobi pri davčnem organu.

Davčni organ odloči o statusu zavezanca, ki je vložil vlogo, in ga o tem obvesti. Sprememba statusa zavezanca se označi v davčnem registru. Posameznik mora izplačevalce dohodkov v Sloveniji obvestiti o ugotovljenem davčnem statusu in jim predložiti ustrezno obvestilo davčnega organa.

Posameznik, pri katerem se okoliščine, ki vplivajo na njegov status rezidenta oziroma nerezidenta, pozneje spremenijo, naj se obrne na pristojni davčni urad zaradi ugotovitve spremenjenega stanja (npr. če je oseba zaradi kratkega obdobja prebivanja v Sloveniji nerezident Slovenije, pa se njeno prebivanje v Sloveniji podaljša, se njen status lahko spremeni).

Rezidentstvo se presoja za vsako davčno leto posebej. To pa ne pomeni, da morate predložiti novo vlogo za ugotovitev rezidentskega statusa za vsako naslednje leto posebej.

Davčni organ lahko tudi po uradni dolžnosti ugotovi, da se izkazani status posameznika ne sklada z dejanskim stanjem, in kot posledica tega ustrezno ukrepa.

Kakšne so obveznosti in pravice rezidenta?

Kot rezident Slovenije:

- ste zavezanec za dohodnino od svetovnega dohodka (tj. od dohodka iz virov v Sloveniji in od dohodka iz virov izven Slovenije), upošteva je določbe mednarodnih pogodb o izogibanju dvojnega obdavčevanja,
- morate oddajati letno napoved za odmero dohodnine,
- ste zavezanec za dohodnino po progresivnih stopnjah,
- lahko uveljavljate vse olajšave in zmanjšanja davčne osnove, določene za rezidente.

Opozorilo

Rok za oddajo »Vloge za uveljavljanje posebne olajšave za vzdrževane družinske člane« pri napovedi za odmero dohodnine je 6. februar.

Olajšavo za družinske člane lahko uveljavljate tudi med letom, in sicer tako da izpolnite obrazec, ki ga dobite pri davčnem organu ter zahtevate od delodajalca, da pri obračunu plače uveljavlja olajšavo do katere ste upravičeni. Olajšavo med letom uveljavite samo v primeru, če imate poštenega delodajalca. Če pa ste zaposleni pri delodajalcu, ki goljufa pri obračunu plač ali pa je vaša plača, namesto od delovnega časa in pogojev predpisanih z zakonom in s kolektivnimi pogodbami, odvisna od kilometrov, kvadratov, prometa, ipd., bo tako uveljavljanje olajšave koristilo le delodajalcu, ker boste zanj cenejši za tisti neplačano dohodnino. Na koncu leta pa ne boste imeli možnosti vračila dohodnine.

Rok za oddajo »Napovedi za odmero dohodnine« (če oseba ne dobi informativnega izračuna) je 31. julij.

Kakšne so obveznosti in pravice nerezidenta?

Kot nerezident Slovenije:

- ste zavezanec za dohodnino od dohodka z virom v Sloveniji, upošteva je določbe mednarodnih pogodb o izogibanju dvojnega obdavčevanja,
- ne oddajate letne napovedi za odmero dohodnine,
- ste zavezanec za dohodnino po določenih stopnjah,
- na splošno niste upravičeni do olajšav in zmanjšanj davčne osnove, določenih za rezidente.

Opozorilo

V skladu s 116. členom ZDoh-2 lahko fizična oseba, ki je rezident države članice EU, in v Sloveniji dosega dohodke iz zaposlitve, dohodke iz opravljanja dejavnosti ali dohodke iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, ki so obdavčeni v Sloveniji, lahko uveljavlja olajšave, določene v 111. in 114. členu tega zakona, če z dokazili dokaže, da znašajo prej navedeni dohodki, doseženi v Sloveniji, najmanj 90% njegovega celotnega obdavčljivega dohodka v davčnem letu

PRAVNI VIRI

Zakon o dohodnini: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006117&stevilka=5013>

KJE DOBIM DODATNE INFORMACIJE?

Portal upravnih enot, kjer so na razpolago informacije o vseh upravnih enotah:
<http://www.upravneenote.gov.si/>

Državni portal E-uprava, ki je namenjen storitvam javne uprave za državljane:
<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/>

Ministrstvo za notranje zadeve, kjer si lahko med drugim pogledate zakonodajo in dokumente:
<http://www.mnz.gov.si/>

Davčna uprava RS, kjer si lahko med drugim pogledate več informacij glede statusa rezidenta: <http://www.durs.gov.si/>

Ministrstvo za zunanje zadeve RS, kjer si lahko pogledate seznam predstavništev RS v tujini in predstavništev tujih držav v Slovenije: <http://www.mzz.gov.si/si/>

3. ZAPOSLOVANJE IN DELO

Delovna dovoljenja

Kaj moram pridobiti za delo v Sloveniji kot tujec?

Za delo v Sloveniji morate pridobiti delovno dovoljenje in dovoljenje za prebivanje. Tujcem iz t. i. tretjih držav je zaposlovanje in delo v Sloveniji dovoljeno le, v kolikor predhodno uredijo delovno dovoljenje.

Kdaj ne potrebujem delovnega dovoljenja?

Delovnega dovoljenja ne potrebujete, če ste:

družinski član slovenskega državljana, z dovoljenjem za začasno prebivanje,
državljan držav članic EU, EGP in Švice ali pa njihov **družinski član** z dovoljenjem za začasno prebivanje za družinskega člana ali vizumom za dolgoročno bivanje,
tujec z dovoljenjem za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji;
begunec oz. oseba z mednarodno zaščito v Sloveniji,
tujec, ki so rezidenti za daljši čas v drugi državi članici EU, po enem letu prebivanja v Sloveniji, dokler imajo veljavno dovoljenje za začasno prebivanje v Sloveniji,
tujci slovenskega rodu z dovoljenjem za začasno prebivanje za tujca slovenskega rodu.

Kakšna je povezava med delovnim dovoljenjem in dovoljenjem za prebivanje?

Delovno dovoljenje je praviloma tudi osnova za pridobitev dovoljenja za prebivanje iz razloga dela. Delovno dovoljenje in dovoljenje za prebivanje sta dve različni dovoljenji. Delovno dovoljenje izda Zavod za zaposlovanje. Dovoljenje za prebivanje izda upravna enota. V kolikor torej želite zakonito delati in bivati v Republiki Sloveniji, potrebujete obe dovoljenji.

Katere vrste delovnih dovoljenj obstajajo?

Obstaja več vrst delovnih dovoljenj:

- dovoljenje za zaposlitev,
- dovoljenje za delo in
- osebno delovno dovoljenje.

Prvo delovno dovoljenje oz. dovoljenje za zaposlitev praviloma za vas pridobi delodajalec. Izdaja se za največ eno leto z možnostjo podaljšanja in vam omogoča delo izključno pri delodajalcu, za katerega je bilo izdano in za delo za katero je bilo izdano. Zanj zaprosi delodajalec.

Dovoljenje za delo pa se lahko izda za sezonsko delo, delo tujih zastopnikov, usposabljanje in izpopolnjevanje tujcev, usposabljanje pri gospodarskih družbah v Republiki Sloveniji (podrobneje določeno v Pravilniku o kriterijih za usposabljanje v gospodarski družbi). Za dovoljenje za delo praviloma zaprosi delodajalec.

Osebno delovno dovoljenje

Po 20 mesecih zaposlitve in prijave v socialno zavarovanje pridobite pravico do osebnega delovnega dovoljenja, ki se praviloma izda za 3 leta in vam omogoča, da po potrebi zamenjate delodajalca. Zanj zaprosi delavec sam.

Dokler se ne uvede t. i. EDPD, se vloga za izdajo in podaljšanje osebnega delovnega dovoljenja (ODD) oddaja pri Službi za zaposlovanje tujcev ZRSZ. Vlogi za izdajo ODD delavec migrant priloži tudi dokazilo o najmanj poklicni izobrazbi ali pridobljeni NPK v Sloveniji.

ODD se lahko podaljša za eno leto. Ob tem je pomembno, da vlogo za podaljšanje ODD vložite najkasneje 30 dni pred potekom veljavnosti ter da ste pred vložitvijo prošnje za podaljšanje bili zaposleni in na tej podlagi prijavljeni v zavarovanje najmanj 6 mesecev neprekinjeno. Če tega pogoja ne boste izpolnili ali pa zamudite rok za vložitev prošnje, se bo vloga obravnavala, kot da gre za izdajo ODD za tri leta in boste mogli izpolnjevati pogoj »20 mesecev zaposlitve v dveh letih«. Če niti tega pogoja ne bi izpolnjevali, bi za vašo zaposlitev v Sloveniji vaš delodajalec moral pridobiti dovoljenje za zaposlitev, tako kot pri prvi zaposlitvi.

Če imate dovoljenje za stalno prebivanje, lahko na podlagi tega vaši družinski člani pridobijo ODD

Postopki v zvezi z delovnimi dovoljenji

Kdo izvaja postopke v zvezi z izdajo in razveljavitvijo delovnih dovoljenj ter soglasij k »modri karti EU«?

Postopke v zvezi z izdajo in razveljavitvijo delovnih dovoljenj ter postopke v zvezi s soglasji k izdaji modre karte EU, izdajo odobritev, mnenj in potrdil predpisanih z zakonom izvaja Zavod RS za zaposlovanje na osnovi Zakona o splošnem upravnem postopku.

V pripravi so zakonske spremembe, s katerimi se bo uvedlo enotno dovoljenje za prebivanje in delo (EDPD), ki se ga bo izdajalo po enotnem postopku po principu »one stop shop«. Vloga se bo najverjetneje oddajala pri upravni enoti, ki bo vodila celoten postopek.

Kje se to izvaja?

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje od 3. 8. 2009 vse vrste delovnih dovoljenj **izdaja na centralni lokaciji**, to je **v Ljubljani, na Dunajski 20**.

Kako se vlagajo vloge?

Vloge se vlagajo na predpisanih obrazcih TUJ in se lahko:

oddajo osebno na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje, Služba za zaposlovanje in delo tujcev, Dunajska 20, Ljubljana, poleg tega tudi na vseh organizacijskih enotah Zavoda oziroma

po pošti na naslov **Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Rožna dolina, Cesta IX/6, 1000 Ljubljana**.

Kaj pa plačilo takse?

Za vloge, spise in dejanja, opravljena po Zakon o zaposlovanju in delu tujcev se plačuje taksa po zakonu, ki ureja upravne takse.

Opozorilo: za delovno dovoljenje, ki se tujcu izda za sezonsko delo v kmetijstvu, se takse ne plača. Za sklepe in odločbe, s katerimi se vloga ni ugodila, se taksa ne vrača.

Kam je potrebno vplačati upravne takse?

Upravne takse v postopkih izdaje delovnih dovoljenj je potrebno vplačati na transakcijski račun, prejemnik: Državne upravne takse.

Stroške provizije v zvezi z nakazilom nosi plačnik.

Kaj je to nadomestilo posebnih stroškov?

To je strošek, ki se poleg plačila takse zaračunava v zvezi z izdajanjem delovnih dovoljenj **napotenim delavcem**, ki na čezmejni način izvajajo storitev v Republiki Sloveniji, se poleg plačila upravne takse zaračunava nadomestilo posebnih stroškov. Posebni stroški se zaračunavajo tuji gospodarski družbi, slovenski gospodarski družbi in tujem delodajalcu.

Kam je potrebno vplačati nadomestila posebnih stroškov?

Nadomestila posebnih stroškov je v postopku izdaje teh delovnih dovoljenj potrebno vplačati na račun **Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje**, Rožna dolina, Cesta IX/6, Ljubljana. Stroške provizije v zvezi z nakazilom nosi plačnik **sam**.

V kolikšnem času odloči Zavod RS zaposlovanje o izdaji delovnega dovoljenja?

V kolikor je vloga popolna, mora Zavod o izdaji delovnega dovoljenja odločiti **najkasneje v 60-ih dneh**.

Kje dobim dodatna pojasnila?

Pojasnila in informacije o poteku postopkov lahko dobite neposredno pri svetovalcih, ki vodijo posamezen postopek na področju izdaje delovnih dovoljenj, in sicer:

po telefonu na telefonski številki **01/ 300 49 40** oziroma na telefonskih številkah svetovalcev, ki so objavljene na odzivniku.

V času **uradnih ur** lahko stranke na okencu na navedeni lokaciji pridobijo splošne informacije o vlogah, prav tako lahko dobijo pomoč pri izpolnjevanju le- teh.

V **poslovnem času** Zavoda imajo stranke možnost oddaje vlog in dopolnitev vlog.

Poleg Službe za zaposlovanje tujcev nudijo pojasnila in splošne informacije o poteku postopka:

Kontaktni center na telefonski številki **080 20 55**.

Info točka na telefonski številki **01/472 64 60**, ki poleg splošnih informacij nudi tudi pomoč pri izpolnjevanju vlog za izdajo delovnih dovoljenj.

Modra karta EU

Kaj je modra karta EU?

Modra karta EU **tujcu dovoljuje vstop in prebivanje** v Republiki Sloveniji, kakor tudi **opravljanje dela zaradi visokokvalificirane zaposlitve** v Republiki Sloveniji. Tujcu, ki bo v Republiki Sloveniji želel prebivati zaradi visokokvalificirane zaposlitve, ni več potrebno pridobiti delovnega dovoljenja in nato še dovoljenja za prebivanje, temveč bo tujec sam ali njegov delodajalec, vložil prošnjo za izdajo modre karte EU, ki združuje tako delovno dovoljenje, kakor tudi dovoljenje za prebivanje.

Kaj je visokokvalificirana zaposlitev?

Visokokvalificirana zaposlitev je zaposlitev državljana tretje države, ki ima zahtevana ustrezna in posebna znanja, potrjena z dokazilom o visokošolski izobrazbi, in prejema ustrezno plačilo.

Ustreznost najmanj visokošolske izobrazbe se dokazuje z odločbo ali mnenjem pristojnega organa v Republiki Sloveniji za priznavanje oziroma vrednotenje izobraževanja.

V primeru, ko bo državljan tretje države opravljal reguliran poklic, za opravljanje katerega se zahteva najmanj visokošolska izobrazba, se usposobljenost za opravljanje reguliranega poklica ugotavlja na podlagi **dokazila o priznanju poklicne kvalifikacije** v skladu z zakonom , ki ureja postopek priznavanja poklicnih kvalifikacij za opravljanje reguliranih poklicev oziroma dejavnosti v Republiki Sloveniji.

Kdo izdaja modro karto EU?

Za izdajo modre karte EU je pristojna upravna enota, Zavod RS za zaposlovanje pa poda soglasje k izdaji.

Kakšni so pogoji za izdajo modre karte EU?

Izdajo modre karte EU ureja Zakon o tujcih. Pogoji za izdajo, določeni s tem zakonom, so: veljavna potna listina, ustrezno zdravstveno zavarovanje in soglasje Zavoda RS za zaposlovanje k izdaji modre karte EU.

Kakšen je postopek izdaje modre karte EU?

V primeru prve izdaje modre karte EU mora tujec prošnjo vložiti na diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini, prošnjo lahko vloži tudi delodajalec ravno tako jo vloži pri diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini ali pri pristojnem organu v Republiki Sloveniji, to je upravni enoti.

Upravna enota po uradni dolžnosti Zavod RS za zaposlovanje zaprosi za podajo soglasja k izdaji ali podaljšanju modre karte EU.

Zavod o soglasju odloči **v roku 30 dni** od prejema popolne zahteve upravne enote za podajo soglasja.

Kaj Zavod pri podaji soglasja preverja?

V primeru prve izdaje modre karte Zavod pri podaji soglasja k modri karti EU preveri, ali:

ima tujec ustrezno visokošolsko izobrazbo;

ima tujec pogodbo o zaposlitvi, podpisano s strani delodajalca za najmanj eno leto;

je tujcu v pogodbi o zaposlitvi zagotovljena plača v višini najmanj 1,5 povprečne letne bruto plače v Republiki Sloveniji, ki se izračuna na podlagi povprečne mesečne bruto plače v Republiki Sloveniji, nazadnje objavljene v Uradnem listu Republike Slovenije;

v evidenci Zavoda ni ustreznih domačih brezposelnih oseb oziroma oseb, ki so glede pravic do zaposlitve izenačene z državljani Republike Slovenije;
je delodajalec ustrezno registriran ali vpisan v poslovnem registru;
je delodajalec za zadnjih šest mesecev pred vložitvijo vloge ali za čas poslovanja, če je ta krajši od šest mesecev, predlagal obračune davčnega odtegljaja za dohodke iz delovnega razmerja oziroma plačilne listine in poravnava davke in prispevke iz naslova zaposlitve in dela;
je delodajalec prijavil prosto delovno mesto;
tujec izpolnjuje pogoje, ki jih zahteva delodajalec v prijavi prostega delovnega mesta;
delodajalcu ni prepovedano zaposlovanje in delo po Zakonu o zaposlovanju in delu tujcev.

Kako poteka prijava dela tujca z modro karto EU?

Delodajalec, ki s tujcem sklene delovno razmerje, je dolžan tujca prijaviti v socialno zavarovanje pri Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Prijava se opravi v času veljavnosti modre karte EU, in sicer v predpisanem roku, to je v desetih dneh od vročitve modre karte EU.

Kaj pa družinski člani imetnika modre karte EU?

Družinski člani imetnika modre karte EU imajo dostop do trga dela v skladu z Zakonom o zaposlovanju in delu tujcev.

PRAVNI VIRI

Zakon o zaposlovanju in delu tujcev: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_ZAKO1623.html

Zakon o tujcih: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_ZAKO1479.html

Zakon o upravnih taksah: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r06/predpis_ZAKO2146.html

KJE DOBIM DODATNE INFORMACIJE?

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, kjer je na razpolago dostop do vseh aktualnih zakonov in dokumentov:

<http://www.mddsz.gov.si/>

Ministrstvo za notranje zadeve, kjer je na razpolago dostop do vseh aktualnih zakonov in dokumentov:

<http://www.mnz.gov.si/>

Zavod RS za zaposlovanje, kjer so med drugim na razpolago tudi koristne informacije za tujce:

<http://www.ess.gov.si/>

Info točka za tujce ZRSZ:

Osebno na naslovu Slovenska cesta 56 v Ljubljani,
ali po telefonu 01 472 64 62, 01 472 64 63

4. PRAVICE IZ DELA

Kako se sklene pogodba o zaposlitvi?

Pogodba o zaposlitvi se praviloma sklene v pisni obliki. Delodajalec mora izročiti delavcu pisen predlog pogodbe praviloma tri dni pred sklenitvijo. Ob podpisu pogodbe se en podpisan izvod izroči delavcu. Original pogodbe delavec hrani pri sebi in prilaga le njeno fotokopijo, če je to potrebno ob vložitvi kake prošnje ipd.

Če pogodba o zaposlitvi ni bila sklenjena v pisni obliki, ali ta ni bila sklenjena na način, kot ga predpisuje ZDR, se smatra, da je bila sklenjena pogodba za nedoločen čas.

Neredko se dogaja, da se ob sklenitvi pogodbe o zaposlitvi delavcu da v podpis »bianco« sporazum o prenehanju le-te. Podpis takega sporazuma je za delavca tvegano početje, ker v primeru, da ta sporazum, delodajalec enkrat kasneje uporabi, ga je skoraj nemogoče izpodbijati, čeprav je šlo za nezakonit način sklepanja pogodbe o zaposlitvi. To pomeni, da ne boste dobili pravice do denarnega nadomestila za brezposelnost in da se boste vnaprej odpovedali tudi drugim morebitnim terjatvam. Če ste vendar podpisali tak sporazum, pa svetujemo, da greste do inšpektorja za delo, ki naj naredi zaznamek o tem (datum, čas, priče, ipd.) ki ga boste uporabili ob morebitni tožbi, če pride do zlorabe takega sporazuma in odjave iz zavarovanja.

Tujec, ki ima delovno dovoljenje za določen čas, lahko sklene pogodbo o zaposlitvi najdlje za čas veljavnosti tega dovoljenja.

To ne velja v primeru, ko ima tujec osebno delovno dovoljenje. Takrat za sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas mora obstajati še kak drug razlog, ki ga predpisuje zakon, sicer bo taka pogodba sklenjena nezakonito in delavec lahko zahteva t. i. transformacijo le-te v pogodbo za nedoločen čas.

Kaj pa prijava v zavarovanje?

Delodajalec vas je dolžan prijaviti v zavarovanje in vam izročiti fotokopijo prijave v roku 15 dneh od nastopa dela.

Trenutna zakonodaja določa, da mora delodajalec opraviti prijavo v zavarovanje v osmih dneh od nastopa dela, toda bodo kmalu sprejete spremembe Zakona o matični evidenci (ZMEPIZ) po katerih bodo morali delodajalci opraviti prijavo v zavarovanje z dnem nastopa dela po pogodbi o zaposlitvi, vendar najkasneje pred začetkom opravljanja dela. To pomeni, da delavec ne bo smel pričeti z delom, dokler ga delodajalec ne prijavi v zavarovanje.

Če ugotovite, da niste prijavljeni v zavarovanje, pa bi mogli biti, se takoj obrnite na najbližjo enoto Inšpektorata RS za delo.

Poleg tega pojdite do Zavoda za zdravstveno zavarovanje in zahtevajte izpis iz zavarovanja z zaznamkom, kdaj in na kakšni podlagi je bila ta odjava opravljena. Če izdajo izpisa zavrnejo, vložite pisno zahtevo oz. se obrnite na zagovornika pravic na 080 14 34.

Prijavo v zavarovanje lahko preverite na dva načina:

- V SMS sporočilu napišete ZZ, dodate devetmestno številko z vaše zdravstvene kartice (primer: ZZ042345678) in pošljete na telefonsko številko **031 771 009**. Povratni SMS o stanju vaše prijave v zavarovanje dobite takoj.

- Na spletni strani <https://zavarovanec.zzzs.si>, izberete »e-Storitve ZZZS«, potem izberete »Imam urejeno zavarovanje?«, vpišete številko zavarovanja z zdravstvene kartice in na koncu izberete »Preveri«.

Kako preverim plačevanje socialnih prispevkov?

Plačevanje socialnih prispevkov preverite na davčnem uradu, kjer izpolnite »vlogo za razkritje podatkov o obveznih prispevkih za socialno varnost iz delovnega razmerja«.

Odgovor dobite po pošti. Če prispevki niso plačani, se obrnite na davčnega inšpektorja na davčnem uradu.

Če ste registrirani uporabnik, lahko preverite plačevanje prispevkov preko portala edavki (<http://edavki.durs.si/OpenPortal/Pages/StartPage/StartPage.aspx>), in sicer tako da kliknete na »Izberi obrazec za oddajo novega dokumenta« ter oddate vlogo na obrazcu IREK-21. Dokument o razkritju podatkov o plačanih prispevkih boste prejeli čez približno 10 minut. Na ta način lahko oddate vlogo tudi v imenu drugih oseb, če so vas le-te pooblastile pri davčnem uradu. Obrazec pooblastila »Dodelitev in preklic zunanjih pooblastil« boste našli na portalu edavki v meniju »Pooblaščenje«. V obrazcu je potrebno, poleg vnosa osebnih podatkov vas in vašega pooblastitelja, odključati »DA« v vrstici »Razkritje« in le-ta, osebno ali po pošti, oddati pri pristojnem davčnem uradu.

Kako se odpove pogodba o zaposlitvi?

Delavec in delodajalec lahko odpove pogodbo o zaposlitvi redno (z odpovednim rokom) ali izredno (brez odpovednega roka).

Odpoved pogodbe mora biti v pisni obliki in osebno vročena. Če je odpoved pogodbe o zaposlitvi izražena le ustno, je ta nezakonita in je treba zahtevati izročitev pisne odpovedi. Takoj je treba poiskati strokovno pomoč pri inšpektoratu za delo, sindikatu ali odvetniku.

V primeru odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz razloga nesposobnosti, krivdnega razloga ali izredne odpovedi, delavcu mora biti praviloma omogočen zagovor v roku, ki ne sme biti krajši od tri dni od povabila.

Če se delavec ne strinja z razlogi za odpoved, ima **30 dni** časa po vročitvi le-te za vložitev tožbe na delovnem in socialnem sodišču.

Delavci, ki so dopolnili 58 let ali jim do izpolnitve pogojev za starostno upokožitev manjka do pet let pokojninske dobe, so varovani pred odpovedjo iz poslovnega razloga. Če pa vseeno dobite tako odpoved imate 30 dni časa od dneva vročitve, da vložite tožbo, sicer boste izgubili pravico do denarnega nadomestila na zavodu za zaposlovanje.

Iz tega varstva so izzeti starejši delavci, ki jih je delodajalec zaposlil, ko so že spadali v varovano skupino ali jim bo pripadla pravica do nadomestila na zavodu za zaposlovanje do izpolnitve pogojev za starostno upokožitev.

Kakšni so odpovedni roki?

Če redno odpoveduje pogodbo o zaposlitvi delavec, in če odpovedni rok ni eksplicitno določen s pogodbo o zaposlitvi, je ta, v primeru zaposlitve do enega leta pri delodajalcu 15 dni, od enega leta naprej pa 30 dni. S pogodbo o zaposlitvi ali kolektivno pogodbo je lahko dogovorjen daljši odpovedni rok, vendar ne daljši kot 60 dni.

Če redno odpoveduje pogodbo o zaposlitvi delodajalec, je v primeru zaposlitve do enega leta pri delodajalcu minimalni odpovedni rok 15 dni ter 30 dni za zaposlitev pri delodajalcu od 1 do 2 let. V primeru zaposlitve od 2 do 25 let pri delodajalcu se 30 dni poveča za 2 dni za vsako dopolnjeno leto, vendar največ do 60 dni. V primeru zaposlitve pri delodajalcu nad 25 let pa je odpovedni rok 80 dni.

Če redno odpoveduje pogodbo o zaposlitvi delodajalec zaradi krivdnih razlogov na strani delavca, je odpovedni rok 15 dni.

Če delavec odpove pogodbo med poskusnim delom, je odpovedni rok 7 dni.

Kdaj in kako lahko delavec izredno odpove pogodbo o zaposlitvi?

Delavec lahko izredno odpove pogodbo o zaposlitvi, če mu delodajalec:

- več kot dva meseca ni zagotavljal dela in mu tudi ni izplačal zakonsko določenega nadomestila plače,
- vsaj dva meseca izplačeval bistveno zmanjšano plačilo za delo,
- trikrat zaporedoma ali v obdobju šestih mesecev ni izplačal plače za delo v zakonskem roku
- trikrat zaporedoma ali v obdobju šestih mesecev ni poravnal vseh prispevkov za socialno varnost
- v drugih primerih, ki so določeni v 111. členu Zakona o delovnih razmerjih.

Delavec lahko izredno odpove pogodbo po preteku 3 delovnih dni od vročitve pisnega opomina delodajalcu in ko je o kršitvah pisno obvestil inšpektorja za delo.

OPOZORILO: Če niste prepričani v obstoj pogojev za izredno odpoved ali v pravilnost postopka, obvezno poiščite strokovno pomoč bodisi pri sindikatu ali pri inšpektoratu za delo oz. drugi strokovni osebi, ker v primeru napake, tvegate bodisi izgubo pravice do denarnega nadomestila za brezposelnost bodisi tožbo delodajalca zaradi domnevne škode, ki ste mu jo z odpovedjo pogodbe o zaposlitvi povzročili.

NASVET: Če se obstaja obojestranska volja in zaupanje, je potrebno razmisliti ali je tak skrajni ukrep neizogiben in ali se spor z delodajalcem da kako drugače rešiti.

Opomin in izredna odpoved se vročajo osebno, bodisi v prostorih delodajalca ali s priporočeno pošto. Za dokazovanje pravilno izvedene izredne odpovedi morate imeti bodisi podpis delodajalca na primerkih, ki jih vi obdržite.

Kakšne so pravice delavca v primeru prenehanja oz. odpovedi pogodbe o zaposlitvi?

Delavec, ki mu je pogodba o zaposlitvi potekla, oz. je ta bila odpovedana iz poslovnih razlogov ali zaradi nesposobnosti, je upravičen do denarnega nadomestila za brezposelnost ter tudi do odpravnine v višini, ki jo predpisuje zakon.

Delavec, ki izredno odpove pogodbo o zaposlitvi iz upravičenih razlogov, je poleg odpravnine in denarnega nadomestila za brezposelnost upravičen še do odškodnine najmanj v višini izgubljenega plačila za čas odpovednega roka.

Delavec ni upravičen do odpravnine niti do denarnega nadomestila za brezposelnost, če redno odpove pogodbo o zaposlitvi ali z delodajalcem sklene sporazum o njenem prenehanju, oz. mu je ta bila odpovedana izredno ali iz krivdnih razlogov.

Kakšne so moje pravice, če ostanem na delu tudi po poteku pogodbe o zaposlitvi?

Pogodbe o zaposlitvi oz. delovnega razmerja, tako vam kot tudi vašemu delodajalcu ne bo treba podaljšati, če tega ne želite. Dovolj je, da ne pridete na delo naslednji dan po poteku pogodbe o zaposlitvi oz. prenehate z delom, ko ta poteče.

Če ste na primer voznik v mednarodnem transportu pa ne želite nadaljevati z delom po poteku pogodbe o zaposlitvi, obenem pa veste, da ne boste prišli nazaj s službene poti do poteka roka veljavnosti pogodbe, opozorite delodajalca na to. Zahtevajte sklenitev nove pogodbe, in sicer do povratka s službene poti. Če vas delodajalec kljub temu napoti brez nove pogodbe in vi odidete na pot, prenehajte z vožnjo preden vam poteče pogodba o zaposlitvi in zahtevajte, da se vam zagotovi povratek do sedeža delodajalca. Če bi nadaljevali z delom po poteku pogodbe o zaposlitvi, bi se smatralo, da ste sklenili novo pogodbo. V tem primeru ne bi mogli več kar tako prenehati z delom, ker bi za vas veljale vse zakonske obveznosti iz delovnega razmerja, tudi odpovedni rok.

Če pa ostanete na delu tudi po poteku pogodbe o zaposlitvi in ne sklenete nove pogodbe, se smatra, da ste sklenili pogodbo za nedoločen čas.

V tem primeru voznikom svetujemo, da nadaljujete z vožnjo oz. z delom, če želite ohraniti delovno razmerje in zahtevati od delodajalca pogodbo za nedoločen čas oz. uveljavljati pravice iz tega naslova. Če bi vas delodajalec po opravljenem delu oz. po vrnitvi s službene poti odjavil iz zavarovanja, brez izpeljane odpovedi pogodbe o zaposlitvi, tudi če ta ni bila sklenjena, bi lahko zahtevali sodno varstvo pri delovnem sodišču zaradi nezakonite odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Pri tem je zelo pomembno, da zagotovite ustrezna dokazila, da ste res delali po poteku pogodbe o zaposlitvi.

Kaj če sem sklenil pogodbo o zaposlitvi in se pred nastopom dela premislim?

Če ste sklenili pogodbo o zaposlitvi in se že pred nastopom dela premislili, bo dovolj, da sploh ne pridete na delo. Brez nastopa dela ne bo osnovnega pogoja za nastanek delovnega razmerja in bo pred tem sklenjena pogodba o zaposlitvi postala brezpredmetna.

Vendar pa svetujemo, da če se premislite o tem obvestite delodajalca in skušate zgladiti stvar, ker vas delodajalec lahko terja za morebitne stroške, kot je zdravniški pregled ipd.

Kaj če ne pridem na delo tistega dne, ki je določen kot nastop dela?

Če svoje odsotnosti z dela ne opravičite, se šteje, da pogodba ni bila sklenjena, oz. da ni nastalo delovno razmerje (glej predhodno vprašanje).

Če ste upravičeno odsotni z dela že prvi dan po pogodbi o zaposlitvi, se datum nastopa dela in nastanka delovnega razmerja prenese na prvi dan, ko bi lahko pričeli z delom. Seveda je na vas, da delodajalca obvestite o razlogih za vašo odsotnost in te razloge po prihodu na delo dokažete (na primer bolniško potrdilo).

Kaj je delovni čas, polni delovni čas in kaj nadurno delo?

Delovni čas je efektivni delovni čas vključno z odmorom med delom ter čas upravičenih odsotnosti z dela (dopust, prazniki, čakanje na delo, bolniška, druge plačane odsotnosti).

Efektivni delovni čas je vsak čas, v katerem delavec dela, kar pomeni, da je na razpolago delodajalcu in izpolnjuje svoje delovne obveznosti iz pogodbe o zaposlitvi.

Polni delovni čas traja največ 40 ur na teden. Nadurno delo ne sme trajati povprečno več kot 8 ur na teden, 20 ur na mesec in 170 ur na leto. S pisnim soglasjem delavca lahko traja do 230 ur na leto.

Nadurno delo se odredi pisno praviloma pred začetkom dela, izjemoma do konca delovnega tedna.

NASVET: *Potrebno je voditi lastno evidenco opravljenih ur dela s krajem, datumom, časom ter tudi kratko vsebino dela in biti pozoren na morebitna druga dokazila, kot so evidence, ki jih vode poslovodje na gradbiščih, interne evidence v podjetju, razporedi dela, potni nalogi, tahografski vložki, voznikova kartica, ipd. Vse to bo nepogrešljivo pri morebitnem ugotavljanju obstoja in višine terjatev pri delodajalcu.*

Kaj je delovni čas pri voznikih v cestnem tovornem prometu?

To je čas od začetka do zaključka dela, ko je voznik na svojem delovnem mestu na razpolago delodajalcu in opravlja svoje naloge. Kot delovni čas šteje:

- vožnja vozila;
- natovarjanje in raztovarjanje;
- čiščenje in tehnično vzdrževanje;
- vsa druga dela, katerih namen je zagotoviti varnost vozila in tovora ali izpolnitev pravnih ali zakonskih obveznosti, ki so neposredno povezane s točno določenim prevozom, ki se odvija, vključno s spremljanjem natovarjanja in raztovarjanja, administrativnimi formalnostmi s policijo, carino itd.,
- čas, ko voznik ne more prosto razpolagati s svojim časom in mora biti na svojem delovnem mestu, zlasti ko čaka na natovarjanje ali raztovarjanje,

Kdaj imam pravico do odmora ter dnevnega in tedenskega počitka?

Vsi delavci, ki delajo polni delovni čas, imajo pravico do pol ure plačanega odmora na dan. Delavec ima v obdobju 24 ur pravico do najmanj 12 ur neprekinjenega počitka pri enakomerni razporeditvi delovnega časa, pri neenakomerni razporeditvi pa najmanj 11 ur. V dveh tednih mora biti delavcem zagotovljen tedenski počitek bodisi dvakrat po 36 ur ali naenkrat 60 ur pri enakomerni razporeditvi delovnega časa, oz. dvakrat po 35 ur ali naenkrat 59 ur pri neenakomerni razporeditvi dela.

Ena izmed najbolj pogostih kršitev je kršitev določb o obveznemu odmoru ter dnevnih in tedenskih počitkih, v tovornem cestnem prometu pa se poleg delovnega časa pogosto krši predpisan dovoljen čas vožnje oz. odmora in počitka.

Kdaj imam pravico do letnega dopusta?

Pravico do letnega dopusta pridobi delavec po sklenitvi delovnega razmerja. Minimalni letni dopust v primeru celoletne zaposlitve ne more biti krajši kot štiri tedne.

Odškodnino za neizrabljen dopust lahko iztožite, le ob predložitvi dokazov, da vam delodajalec ni omogočil izrabe dopusta. Tak dokaz bi bila vročena zahteva za izrabo dopusta, osebno ali priporočeno po pošti.

Delodajalec mora delavce najkasneje do 31. 3. pisno obvestiti o odmeri letnega dopusta za tekoče koledarsko leto. Izjava delavca o odpovedi pravici do dopusta je neveljavna.

V praksi se pogosto dogaja, da delavec ne dobi plačanega dopusta, ali pa ne izrabi celotnega dopusta, ki mu pripada. V takih primerih delodajalec na plačilnem listu sicer obračuna dopust, vendar je ta obračun le navidezen, ker se na ta način delavcu izplačajo neprijavljene ure dela. Enako je tudi v primeru praznikov, bolniške in drugih plačanih odsotnosti, ki jih tak delodajalec ne plačuje. Delavcem svetujemo, da vodijo evidence dela, kot smo navedli v predhodni opombi, ker bo potrebno ugotavljati razliko med izplačanimi in pripadajočimi zneski.

V primeru krajše zaposlitve pa vam pripada sorazmerni del letnega dopusta in sicer 1/12 polnega dopusta za vsak mesec zaposlitve.

Kaj je minimalna plača?

Minimalna plača je zakonom določena spodnja meja, pod katero vam delodajalec ne sme izplačati plače za polni delovni čas. Bruto znesek minimalne plače od januarja 2013 dalje je 783,66 EUR za polni delovni čas. Nadurno delo se obračuna na minimalno plačo, ostali dodatki (nedelje, prazniki in nočno delo) pa so vključeni v minimalno plačo.

Kakšna so pravila pri izplačilu plače?

Plača se izplača najkasneje do 18. v mesecu za pretekli mesec oz. prvi delovni dan potem, če 18. v mesecu ni delovni dan. Delodajalec je obvezen izdati delavcu pisni obračun plače ob vsakem izplačilu ter zbirni obračun po koncu leta. Plača se izplača na transakcijski račun delavca.

OPOZORILO: Če delodajalec izplačuje plače v gotovini, če v bančnem izpisu ne piše, da je izplačana plača, ampak da gre za nakazilo, akontacijo, itn., ali če ne dobite obračuna plače, je zelo verjetno, da ne plačuje niti prispevkov in davkov.

Ali sem upravičen do povračila stroškov za malico in prevoz ter dnevnic?

Delodajalec mora delavcu zagotoviti povračilo stroškov za prehrano med delom, za prevoz na delo in z dela ter povračilo stroškov, ki jih ima pri opravljanju določenih del in nalog na službenem potovanju.

ZA VOZNIKE: Ker gre za opravljanje nalog na službenem potovanju, vozniku poleg osnovne plače, povečane za minulo delo in dodatke za posebne pogoje dela, pripadajo še stroški prehrane med službenim potovanjem, ki jim rečemo dnevnice ter morebitni stroški prevoza na delo in z dela. To je edina zakonita podlaga za izračun plače in višine stroškov med delom, ne pa prevoženi kilometri, število palet, odstotek prometa, itn.

Pravica do nadomestila plače v primeru odsotnosti z dela

Delodajalec lahko pisno odredi t. i. čakanje na delo in vam za ta čas pripada 80 % osnovne plače (brez malice in prevoza na delo).

Prav tako ste upravičeni do nadomestila v primeru bolniške zaradi bolezni ali poškodbe izven dela.

100 % nadomestila vam pripada, če ste na bolniški zaradi poškodbe pri delu, ali če ste na letnem dopustu

V primeru, da vam delodajalec ne izplačuje nadomestila za bolniško po 12. 7. 2013, ko se je začel uporabljati 10. odstavek 137. člena ZDR-1, ste upravičeni do neposrednega izplačila pri Zavodu za zdravstveno zavarovanje, ob izpolnitvi določenih pogojev, ki jih predvideva ZDR-1 in se ti nanašajo predvsem na roke.

Če vam delodajalec ni izplačeval nadomestila pred 12. 7. 2013, lahko pri Zavodu za zdravstveno zavarovanje zahtevate izplačilo le-teh in sicer za obdobje tri leta pred vložitvijo zahteve. Podlaga za to pa je odločba Ustavnega sodišča RS, št. Up-794/11-15 z dne 21. 2. 2013 (Uradni list RS, št. 24/2013, z dne 20. 3. 2013).

Ali je regres pravica?

Da, regres je pravica, ki se ji ne morete odreči. Izjava, da se odpovedujete pravici do regresa, je neveljavna. Če imate pravico do letnega dopusta, vam je delodajalec dolžan izplačati regres za letni dopust najmanj v višini minimalne plače, najkasneje do 1. julija oziroma v primeru nelikvidnosti najkasneje do 1. novembra v koledarskem letu.

V primeru, da ima delavec sklenjeno pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom, ima pravico do regresa sorazmerno delovnemu času, za katerega je sklenil pogodbo o zaposlitvi, razen v posebnih primerih (delavec, ki dela krajši delovni čas v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, predpisi o zdravstvenem zavarovanju ali predpisi o starševskem dopustu).

Če imate pravico do sorazmernega letnega dopusta, vam prav tako pripada sorazmerni del regresa, in sicer 1/12 za vsak mesec zaposlitve pri delodajalcu.

Kaj če mi delovno razmerje preneha, ko sem na bolniški?

Če ste po prenehanju delovnega razmerja še vedno nezmožni za delo, imate pravico do prejemanja nadomestila za bolniško, in sicer:

- do 30 dni v primeru bolezni ali poškodbe izven dela,
- v primeru poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pa vse dokler ne boste ponovno zmožni za delo.

Če vam je delovno razmerje prenehalo preden je obveznost izplačila prešla v breme zdravstvenega zavarovanja in ste še vedno nezmožni za delo, potrebno je, da vaš osebni zdravnik zahteva izredno obravnavo primera pri imenovanemu zdravniku.

NAPOTENI DELAVCI – kakšni so pogoji napotitve, kakšne so pravice?

Napoteni delavec je tisti delavec, ki za omejen čas opravlja delo na območju države članice EU, ki pa ni država, v kateri običajno dela.

Za napotitev v druge članice EU iz Slovenije potrebujete **A1 obrazec**, ki ga izda Zavod za zdravstveno zavarovanje, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- da ste bili zavarovani najmanj en mesec pred napotitvijo na delo,
- da obstaja pogodba o zaposlitvi za opravljanje dela v tujini oziroma aneks k obstoječi pogodbi o zaposlitvi, skladno s 210. členom ZDR-1,
- da gre za plačano zaposlitev,
- da delovno razmerje obstaja celotno obdobje napotitve na delo v tujino,
- da skupno obdobje trajanja napotitve, z vsemi podaljševanji, ne sme preseči dobe 5 let,
- da gre za napotitev v drugo državo članico,
- da ne gre za zamenjavo druge že napotene osebe, ki ji je potekla napotitev,

Če ste tujec, ki je zaposlen pri slovenskem delodajalcu in imate dovoljenje za začasno prebivanje boste poleg A1 obrazca potrebovali tudi vizum države gostiteljice.

Če imate stalno bivanje v Sloveniji pa vizuma v večini držav ne boste sploh potrebovali, v Nemčiji boste tako lahko delali največ tri meseca na leto, za več pa boste potrebovali vizum.

Položaj delavcev, ki so napoteni v Slovenijo v okviru opravljanja storitev, določa **210. člen ZDR-1**.

Položaj in pravice delavcev, ki se jih napotuje iz Slovenije predvsem v države Zahodne Evrope, morajo biti v skladu z minimalnimi pravicami in pogoji dela, kot določa DIREKTIVA 96/71/ES O NAPOTITVI DELAVCEV NA DELO V OKVIRU OPRAVLJANJA STORITEV.

V času vaše napotitve na delo v tujino mora vaš delodajalec spoštovati osnovne pravice delavcev, ki veljajo v državi gostiteljici:

- minimalno urno postavko, tudi za nadurno delo (vaša plača ne sme biti nižja od minimalne plače),
- maksimalni delovni čas in minimalni čas počitka (delati ne smete več ur, kot je določeno v nacionalnih pravilih),
- minimalni plačani letni dopust (upravičeni ste do dopusta),
- zdravje varnost in higiena pri delu,
- posebne pogoje pri zaposlovanju in delu nosečnic ali žensk, ki so pred kratkim rodile ter mladih in prepoved dela otrok,
- pogoje za posredovanje dela delavcev, zlasti kadar gre za delavce, ki jih zagotovijo agencije za začasno delo,
- enako obravnavanje moških in žensk in druge določbe o nediskriminiranju.

Poučeni s številnimi primeri kršitev predpisov o napotitvi delavcev pa svetujemo:

Da se preden pristanete na pogoje, ki vam jih ponuja delodajalec dobro pozanimajte tako o delodajalcu, ki vas napotuje, kot tudi o pogojih, ki veljajo v državi gostiteljici ter morebitnih kontaktih ustanov ali organizacij kamor se lahko obrnete v primeru, da bo prišlo do kakršnihkoli težav med vašim bivanjem in delom v tujini (neizplačila plač in dopusta ali poškodbe pri delu)

Po prihodu v tujino, poskrbite oz. preverite ali ste ustrezno prijavljeni tako na naslovu kjer začasno prebivate, kot tudi v t. i. **SOKA-bau** v Nemčiji ali **BUAK** v Avstriji.

Vodite evidenco dela s krajem in naslovom gradbišča, nazivom glavnega podjetja, podizvajalca, ipd., delovnim časom in odmorom, delovnimi nalogami za ta dan ter drugimi pomembnimi bodisi dogodki ali dejstvi. Prav tako napišite imena oseb s katerimi ste delali. Fotografirajte se na delovnem mestu in prebivališču in zbirajte morebitne dokaze, da ste in koliko delali.

Ne podpisujte tistega, kar niste prebrali, ali vam ni razumljivo. Ne nasedajte na pritiske delodajalca, da podpišete, da ste dobili izplačano nekaj kar ni res, češ da tako zahtevajo neki višji, da se mudi in da ne boste mogli delat.

V primeru da potrebujete pomoč se obrnite bodisi na nas, da vas mi povežemo z nekom, ki vam lahko pomaga v tujini, ali se obrnite na kontakte, ki jih imate (sindikat, policija, inšpekcija, ipd.) Ne odlašajte in ukrepajte takoj, ko ste še tam. Inšpekciji povejte resnico, ker vam le na ta način lahko pomagajo. Obrnite se na tamkajšnje sindikate, ki lahko posredujejo v vašem imenu.

Kako ravnati v primeru kršitve pravic iz delovnega razmerja?

Če delodajalec ne izpolnjuje obveznosti ali krši vaše pravice iz delovnega razmerja, imate pravico pisno zahtevati od delodajalca izpolnitev obveznosti ali odpravo kršitve. To naredite tako, da delodajalcu osebno (proti podpisu) ali priporočeno po pošti vročite pisno zahtevo za izpolnitev obveznosti ali odpravo kršitve.

Če delodajalec v roku 8 delovnih dni po vročeni zahtevi le-te ne izpolni, lahko:

- v roku 30 dni od poteka tega 8-dnevnega roka vložite tožbo proti delodajalcu pred delovnim in socialnim sodiščem, ali

- pristojnemu inšpektorju za delo predlagate, da posreduje v vašem primeru.

V primeru nezakonite odpovedi pogodbe o zaposlitvi ali prenehanja delovnega razmerja lahko delavec vloži tožbo v roku 30 dni od dneva vročitve odpovedi oz. od dneva, ko je izvedel za kršitev.

Denarne terjatve iz delovnega razmerja lahko uveljavite v roku 5 let od zapadlosti le-teh za izplačilo. Lahko tudi pozneje, če delodajalec temu ne nasprotuje.

Kako lahko preverim slabe delodajalce?

Zavod RS za zaposlovanje ima na svojih spletnih straneh dve javni evidenci slabih delodajalcev.

Prva je **evidenca po Zakonu o zaposlovanju in delu tujcev**, tj. seznam delodajalcev, pri katerih je inšpekcija za delo pravnomočno ugotovila prekrške, ki vplivajo na zaposlovanje in delo tujcev. Tem delodajalcem je za določeno obdobje prepovedano zaposlovanje in delo tujcev. Vanjo se uvrščajo **delodajalci**, za katere so na Zavodu RS za zaposlovanje prejeli podatke o pravnomočno ugotovljenih **prekrških od Inšpektorata RS za delo**, ki vplivajo na zaposlovanje in delo tujcev v skladu z zakonom s tega področja.

Tem delodajalcem je, odvisno od pravne narave prekrška, **prepovedano zaposlovanje in delo tujcev** za eno, dve ali tri leta od pravnomočnosti prekrška.

Poglejte si **Seznam delodajalcev s prepovedjo zaposlovanja tujcev**.

Poleg evidenc, ki jih vodijo zavod za zaposlovanje in DURS pa smo vam za informacije o vaših ali potencialnih delodajalcih na voljo tudi zagovorniki pravic. Lahko vam, preko vpogleda v AJ PES ter glede na dosedanje ugotovitve o določenih delodajalcih, zagotovimo dodatne informacije o poslovanju podjetja, likvidnosti, ipd., na podlagi česa se boste lažje odločili o vaših naslednjih korakih (zaposlitev, odpoved, prijava, tožba, ipd.)

Druga je **evidenca po Zakonu o urejanju trga dela**, tj. seznam delodajalcev, pri katerih je inšpekcija za delo pravnomočno ugotovila kršitve delovnopravne zakonodaje in ki so želeli posredovanje na prosta delovna mesta. Po zakonu tem delodajalcem na Zavodu RS za zaposlovanje niso dolžni posredovati kandidatov za zaposlitev.

Tem delodajalcem na Zavodu RS za zaposlovanje leto dni po prejemu podatka od inšpektorata za delo **niso dolžni posredovati kandidatov** na objavljeno delovno mesto.

Poglejte si **Seznam delodajalcev z negativnimi referencami**.

PRAVNI VIRI

Zakon o delovnih razmerjih:

http://www.mdds.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/zakon_o_delovnih_razmerjih/#c16820

Zakon o urejanju trga dela: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r00/predpis_ZAKO5840.html

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju:

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_ZAKO1431.html

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju:

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_ZAKO213.html

Zakon o davčnem postopku: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_ZAKO4703.html

Zakon o zaposlovanju in delu tujcev: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_ZAKO1623.html

Zakon o delovnem času in obveznih počitkih mobilnih delavcev ter o zapisovalni opremi v cestnih prevozihi: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r02/predpis_ZAKO4112.html

KJE DOBIM DODATNE INFORMACIJE?

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, kjer je na razpolago dostop do vseh aktualnih zakonov in dokumentov: <http://www.mddsz.gov.si/>

Inšpektorat RS za delo, kjer so na razpolago informacije o dogajanjih glede nadzora trga dela: <http://www.id.gov.si/si/>

Davčna uprava RS, kjer so na razpolago informacije o davčnih postopkih, tudi o možnosti vpogleda o plačanih socialnih prispevkih: <http://www.durs.gov.si/>

Zavod RS za zaposlovanje, kjer so med drugim na razpolago tudi informacije o t.i. slabih delodajalcih ter druge koristne informacije za tujce: <http://www.ess.gov.si/>

Prometni inšpektorat Republike Slovenije – Inšpekcija za cestni promet, ki je pristojna za nadzora nad izvajanjem notranjih in mednarodnih prevozov blaga: http://www.arhiv.pi.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/index.html

Nadzor nad uveljavljanjem pravic

Kje lahko stopim v stik z Inšpektoratom RS za delo?

OBMOČNE ENOTE INŠPEKTORATA RS ZA DELO	
OBMOČNA ENOTA LJUBLJANA-TRBOVLJE Parmova ulica 33, 1000 Ljubljana tel.: 01/306 24 90 fax: 01/519 54 63 e-mail: ljubljan-trbovlje.irsd@gov.si	Pisarna Trbovlje Gimnazijska cesta 16, 1422 Trbovlje tel.:03/562 54 80 fax.:03/562 54 83
OBMOČNA ENOTA MARIBOR Partizanska 47/IV, 2000 Maribor fax: 02/234 86 12 tel.: 02/234 86 00 e-mail: maribor.irsd@gov.si	
OBMOČNA ENOTA CELJE - VELENJE Kidričeva ulica 24 b, 3000 Celje tel.: 03/425 27 00 fax: 03/425 27 07 e-mail: celje-velenje.irsd@gov.si	Pisarna Velenje Rudarska 6a, 3320 Velenje tel.:03/898 89 00 fax:03/898 89 04
OBMOČNA ENOTA KRANJ Slovenski trg 1, 4000 Kranj fax: 04/231 93 25 tel.: 04/231 93 22 e-mail: kranj.irsd@gov.si	Pisarna Jesenice Cesta železarjev 6a, 4270 Jesenice tel.: 04/585 14 23
KOPER-POSTOJNA Ferrarska 5 b, 6000 Koper fax: 05/663 45 25 tel.: 05/663 45 20 e-mail: koper-postojna.irsd@gov.si	Pisarna Postojna Kolodvorska 5 a, 6230 Postojna tel.:05/721 15 70 fax:05/721 15 78
OBMOČNA ENOTA NOVA GORICA Trg Edvarda Kardelja 1, 5000 Nova Gorica fax: 05/331 18 66 tel.: 05/331 18 60 e-mail: novagorica.irsd@gov.si	
OBMOČNA ENOTA BREŽICE Cesta prvih borcev 24 a, 8250 Brežice	

fax: 07 499 50 93 tel.: 07 499 50 90 e-mail: brezice.irsd@gov.si	
OBMOČNA ENOTA NOVO MESTO Defranceschijeva ulica 1 a, 8000 Novo mesto fax: 07/394 21 58 tel.: 07/394 21 52 e-mail: novomesto.irsd@gov.si	Pisarna Kočevje Trg zbora odposlancev 2, 1330 Kočevje tel.:01/893 01 90 fax:01/893 02 93
OBMOČNA ENOTA MURSKA SOBOTA Kardoševa 2, 9000 Murska Sobota tel.: 02/512 49 20 fax: 02/512 49 22 e-mail: murskasobota.irsd@gov.si	Pisarna Lendava Glavna ulica 73, 9220 Lendava tel.:02/575 11 44

5. SOCIALNA ZAVAROVANJA

Zdravstveno zavarovanje

Kaj je zdravstveno zavarovanje?

Zdravstveno zavarovanje zagotavlja ustrezno zdravstveno in socialno varnost v času bolezni ali poškodbe, saj pokriva stroške za tveganja v primerih, ko zbolimo, se poškodujemo ali imamo kakšne druge zdravstvene potrebe. Osnovna lastnost zdravstvenega zavarovanja je, da so pravice vsakega posameznika ali od njega odvisnih družinskih članov vezane na prijavo v zavarovanje in na plačilo ustreznega **prispevka** (v obveznem zdravstvenem zavarovanju) ali **premiije** (v prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju).

Kakšne vrste zdravstvenega zavarovanja poznamo?

Zdravstveno zavarovanje je obvezno in prostovoljno. **Obvezno zdravstveno zavarovanje** izvaja **Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije**, **prostovoljno zdravstveno zavarovanje** pa izvajajo druge zdravstvene zavarovalnice.

Obvezno zdravstveno zavarovanje

Kaj je obvezno zdravstveno zavarovanje?

Obvezno zdravstveno zavarovanje izvaja Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Zdravstveno zavarovanje je v Republiki Sloveniji (RS) obvezno za vse osebe, ki izpolnjujejo z Zakonom o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ) predpisane pogoje. Po ZZVZZ so **zavarovane osebe** zavarovanci in njihovi družinski člani, pod določenimi pogoji opisanimi v ZZVZZ.

Kdaj občina prijavi slovenskega državljana s stalnim prebivališčem v RS v obvezno zdravstveno zavarovanje?

V primeru, da slovenski državljan s stalnim prebivališčem v RS ne izpolnjuje pogojev, da bi bil zavarovan po kateri od 1. do 20. točke in 22. do 25. točke 15. člena ZZVZZ, ga mora v obvezno zdravstveno zavarovanje prijaviti občina, kjer stalno prebiva. **Kriterije, ki jih mora oseba izpolnjevati** za vključitev v zavarovanje po tej osnovi preverja občina stalnega prebivališča, določa pa jih **Pravilnik o merilih za ugotavljanje dohodkov, prihrankov in premoženja občanov za prijavo v obvezno zdravstveno zavarovanje**.

Kdaj se lahko vključijo v obvezno zdravstveno zavarovanje družinski člani preko zavarovancev?

Družinski člani se vključijo v obvezno zdravstveno zavarovanje preko zavarovancev kot nosilcev zavarovanja, če ne izpolnjujejo pogojev, da bi bili sami zavarovanci. Družinski člani niso zavezanec za prispevek.

Kdo opravi prijavo, spremembo ali odjavo oseb iz obveznega zdravstvenega zavarovanja?

Prijavo, spremembo ali odjavo oseb v oziroma iz obveznega zdravstvenega zavarovanja opravi na podlagi vloge zavezanca za prijavo območna enota ali izpostava Zavoda.

Včasih se zgodi, da zavezanec (delodajalec) iz neznanega razloga ne vloži prijavo ali odjavo iz zavarovanja za zavarovanca (delavca) kljub zakoniti podlagi. V takem primeru se lahko pri ZPIZ-u vloži Zahteva za ugotovitev lastnosti zavarovanca s potrebnimi dokazili. Na podlagi odločbe ZPIZ lahko ZZVS opravi prijavo, spremembo ali odjavo iz zavarovanja.

Kaj omogoča obvezno zdravstveno zavarovanje zavarovanim osebam?

Obvezno zdravstveno zavarovanje omogoča zavarovanim osebam uveljavljanje pravic do zdravstvenih storitev, zdravil, medicinsko-tehničnih pripomočkov ter do denarnih nadomestil, kot so nadomestilo plače med začasno zadržanostjo od dela, pogrebna in posmrtnina ter povračilo potnih stroškov v zvezi z uveljavljanjem pravic do zdravstvenih storitev.

Zdravstvene storitve na podlagi potrjene in veljavne slovenske kartice zdravstvenega zavarovanja opravi osebni zdravnik s svojimi sodelavci, po potrebi pa tudi specialisti v ambulantah in bolnišnicah, zdraviliščih ter klinikah in inštitutih. Nekatere storitve plača Zavod v celoti, za druge pa mora zavarovana oseba doplačati razliko do polne vrednosti storitev, in sicer iz lastnih sredstev, v kolikor nima urejenega prostovoljnega (dopolnilnega) zdravstvenega zavarovanja.

Kakšne pravice imam, če sem po prenehanju delovnega razmerja še vedno nezmožen za delo (nadomestilo pri ZZZS)?

Če vam je delovno razmerje prenehalo in ste zaradi bolezni ali poškodbe izven dela še vedno nezmožni dela po oceni imenovanega zdravnika oz. zdravniške komisije, pripada vam nadomestilo še za največ 30 dničasne nezmožnosti za delo po prenehanju delovnega razmerja.

Če je zadržanost od dela posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, pripada vam nadomestilo tudi po prenehanju delovnega razmerja, in sicer dokler ne boste spet zmožni za delo.

Kaj pa tuje osebe, ki niso vključene v zdravstveno zavarovanje?

Tuje osebe, ki niso vključene v zdravstveno zavarovanje v Republiki Sloveniji, imajo pravico do nujnih oz. potrebnih zdravstvenih storitev, za katera se plačilo zagotovi v skladu z evropskim pravnim redom, mednarodnimi sporazumi ali iz državnega proračuna.

Prostovoljno zdravstveno zavarovanje

Kdo izvaja prostovoljno zdravstveno zavarovanje?

Prostovoljno zdravstveno zavarovanje izvajajo na podlagi Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (zakon) zavarovalnice: **AdriaticSlovenica d.d., Triglav, zdravstvena zavarovalnica d.d. in Vzajemna zdravstvena zavarovalnica d.v.z.**

Kdaj se plačilo zdravstvenih storitev v celoti zagotavlja iz obveznega zdravstvenega zavarovanja?

Plačilo zdravstvenih storitev se zagotavlja v celoti iz obveznega zdravstvenega zavarovanja za zdravljenje in rehabilitacijo:

otrok, učencev in študentov, ki se redno šolajo,
otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju,
otrok in mladostnikov z nezgodno poškodbo glave in okvaro možganov.

Kaj pa v primeru oseb brez zdravstvenega zavarovanja?

V tem primeru sta na voljo ambulantni za osebe brez zdravstvenega zavarovanja, ki sta namenjeni vsem občanom, ko so brez urejenega zdravstvenega zavarovanja – brezdomci, tujci, osebe brez urejenega statusa, ipd.

AMBULANTA S POSVETOVALNICO ZA OSEBE BREZ ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA – PRO BONO

Mislejeva 3, 1000 Ljubljana
Tel.: +386 (0)1 437 20 10, +386 (0)1 437 91 82
Fax: +386 (0)1 437 91 83
Internet: <http://pro-bono.ordinacija.net>

AMBULANTA ZA OSEBE BREZ ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA – MARIBOR

Strossmayerjeva 15, 2000 Maribor
Tel.: 0590 80 359
Faks: 0590 80 360
e-pošta: ambulanta@karitasmb.si

PRAVNI VIRI

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200672&stevilka=3075>

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Kaj je pokojninsko in invalidsko zavarovanje?

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje v Republiki Sloveniji je obvezno in enotno za vse zavarovance. V obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju so tako zavarovani delavci v delovnem razmerju pri organizacijah in drugih delodajalcih, zasebniki, ki opravljajo samostojno gospodarsko ali poklicno dejavnost, kmetje in člani njihovih gospodarstev in še nekatere druge osebe, ki opravljajo določene dejavnosti, ki so podlaga za obvezno zavarovanje.

Z vključitvijo v pokojninsko in invalidsko zavarovanje se s plačevanjem prispevkov ter po načelih vzajemnosti in solidarnosti zagotavljajo pravice za primer starosti, invalidnosti, smrti ter druge pravice.

Zavezanci

Kdo so zavezanci?

Zavezanci so pravne in fizične osebe, ki so dolžne sporočiti podatke in plačevati prispevke. Zavezanci za vložitev prijav in odjav zavarovanja za posamezne vrste zavarovancev so:

1. Poslovni subjekt – pravna oseba in zasebni delodajalec – fizična oseba oziroma drug delodajalec:

- –za zaposlene delavce
- –za udeležence javnih del
- –za državljane RS, ki so na ozemlju RS zaposleni pri tujih organizacijah, zavodih in diplomatskih in konzularnih predstavništvi, če ti izvršujejo obveznosti delodajalca

2. Stečajni oz. likvidacijski upravitelj:

- –za delavce, ki ostanejo v delovnem razmerju po uvedbi stečajnega oziroma
- –likvidacijskega postopka
- –za zaposlene delavce do uvedbe stečajnega oziroma likvidacijskega postopka

3. Zavarovanci, ki sami plačujejo prispevek zase in so:

- –samozaposlene osebe (samostojni podjetniki posamezniki in druge osebe, ki samostojno opravljajo poklicno oziroma drugo dovoljeno dejavnost)
- –kmetje – nosilci kmetijske dejavnosti
- –vrhunski športniki in šahisti
- –državljeni RS, ki so na ozemlju RS zaposleni pri tujih organizacijah, zavodih in diplomatskih in konzularnih predstavništvi, če ti ne izvršujejo obveznosti delodajalca
- –tujci, zaposleni na območju RS pri tujih organizacijah in ustanovah, če je tako zavarovanje določeno z mednarodnim sporazumom
- –osebe, ki so prostovoljno pokojninsko in invalidsko zavarovane

4. kmetje – nosilci kmetijske dejavnosti:

- –za člane kmečkega gospodarstva

5. Center za socialno delo:

- –za prejemnike porodniškega in starševskega nadomestila po prenehanju delovnega razmerja
- –za druge upravičence po predpisih o starševskem varstvu
- –za družinske pomočnike

6. Zavod RS za zaposlovanje:

- –za prejemnike denarnega nadomestila za čas brezposelnosti
- –za brezposelne osebe s pravico do plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

7. Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

- –za uživalce nadomestil iz zdravstvenega zavarovanja po prenehanju delovnega razmerja

8. Ministrstvo za obrambo

- –za vojake na prostovoljnem služenju vojaškega roka.

Praviloma so navedeni **zavezanci za vložitev** prijave in odjave zavarovanja tudi **zavezanci za plačilo prispevkov**. Izjema so zavarovanci - družinski pomočniki, za katere prispevke plačuje pristojna občina, prijavo in odjavo zavarovanja pa vloži center za socialno delo.

Kdo so dajalci podatkov?

Dajalci podatkov so zavezanci za posredovanje podatkov o plačah in nadomestilih plače, o zavarovalnih osnovah ter o vplačanih prispevkih in obdobju zavarovanja, potrebnih za izračun pokojninske osnove za posamezne zavarovance. Dajalec podatkov za zavarovance, ki ne plačujejo sami prispevkov za svoje zavarovanje, je oseba, ki je zavezanec za prijavo in odjavo zavarovanja.

Dajalec podatkov za zavarovance, ki sami plačujejo prispevek zase, in za člane kmečkega gospodarstva ter za zavarovance, ki so delavci pri fizičnih osebah, ki ne opravljajo dejavnosti, je Davčna uprava Republike Slovenije.

Zavarovanci

Za katere kategorije zavarovancev je urejeno obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje?

Obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje je z [Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju](#) (ZPIZ-1) urejeno za naslednje kategorije zavarovancev:

1. Zaposleni v Republiki Sloveniji

Obvezno se zavarujejo:

- delavci, zaposleni na območju Republike Slovenije.
- izvoljeni ali imenovani nosilci javne ali druge funkcije v organih zakonodajne, izvršilne ali sodne oblasti v Republiki Sloveniji ali v organih lokalne samouprave, če prejemajo za to funkcijo plačo.
- delavci, zaposleni pri delodajalcu s sedežem v Republiki Sloveniji, ki so bili poslani na delo v tujino in niso obvezno zavarovani po predpisih države, v katero so bili poslani, če z mednarodnim sporazumom ni drugače določeno.
- tujci, ki so na območju Republike Slovenije zaposleni pri mednarodnih organizacijah in ustanovah, tujih diplomatskih in konzularnih predstavništvih, kolikor mednarodni sporazum ne določa drugače.
- osebe, ki v okviru kakšnega drugega pravnega razmerja opravljajo delo, za katerega prejemajo plačilo najmanj v mesečnem znesku minimalne plače, kolikor niso obvezno zavarovane na drugi podlagi.

2. Državljeni Republike Slovenije, zaposleni pri tujcih

Obvezno zavarovanje je urejeno za državljane Republike Slovenije, ki so:

- na ozemlju Republike Slovenije zaposleni pri tujih ali mednarodnih organizacijah in zavodih ali tujih konzularnih in diplomatskih predstavništvih, če mednarodni sporazum ne določa drugače;
- zaposleni v tujini, če so bili neposredno pred odhodom v tujino zavarovani na ozemlju Republike Slovenije oziroma so imeli pred odhodom v tujino stalno prebivališče na ozemlju Republike Slovenije in niso za ta čas obvezno zavarovani pri tujem nosilcu zavarovanja;
- zaposleni pri tujem delodajalcu v državi, v kateri so obvezno zavarovani, pa z njo ni sklenjen mednarodni sporazum o socialnem zavarovanju, ali v njej ne morejo uveljavljati pravic do pokojnin oziroma do invalidnin določenih s tem zakonom, oziroma jih ne morejo uživati izven navedene države, če so bili neposredno pred odhodom v tujino zavarovani v Republiki Sloveniji oziroma so imeli neposredno pred odhodom v tujino stalno prebivališče v Republiki Sloveniji.

3. Samozaposleni

Obvezno so zavarovane osebe, ki kot svoj edini ali glavni poklic v Republiki Sloveniji:

- kot samostojni podjetniki posamezniki po zakonu o gospodarskih družbah opravljajo pridobitno dejavnost, vključno s fizičnimi osebami, ki se štejejo za obrtnike ali zasebne trgovce v skladu z zakonodajo, veljavno pred uveljavitvijo zakona o gospodarskih družbah;
- z osebnim delom samostojno opravljajo umetniško ali kakšno drugo kulturno dejavnost ali dejavnost na področju medijev in so skladno z zakonom vpisane v register samostojnih dejavnosti, če je tak register predpisan;
- opravljajo samostojno dejavnost s področja zdravstva ali socialne varnosti: zdravstveno, klinično ali specialistično psihološko dejavnost, zasebno veterinarsko dejavnost ali drugo zasebno dejavnost s področja zdravstva, socialne varnosti ali farmacije, v skladu z zakonom;
- opravljajo duhovniško oziroma drugo versko službo;
- opravljajo odvetniško ali notarsko dejavnost v skladu z zakonom;
- samostojno opravljajo drugo dovoljeno dejavnost.

4. Poslovodne osebe

Kot samozaposleni so obvezno zavarovani tudi družbeniki zasebnih družb in zavodov v Republiki Sloveniji, ki so poslovodne osebe in niso zavarovane na drugi podlagi.

5. Kmetje

Kmetje in člani kmečkih gospodarstev ter druge osebe, ki v Republiki Sloveniji samostojno opravljajo kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic, se obvezno zavarujejo, če ob vložitvi prijave v zavarovanje:

niso mlajši od 15 let in imajo zdravstveno sposobnost za opravljanje kmetijske dejavnosti, ki jo ugotavlja služba medicine dela, in na zavarovanega člana dosega najmanj tolikšen katastrski dohodek ali drug dohodek kmečkega gospodarstva, ki ustreza znesku minimalne plače in ki ga določi minister, pristojen za delo, v soglasju z ministrom, pristojnim za kmetijstvo.

6. Vrhunski športniki in šahisti

Obvezno se zavarujejo vrhunski športniki in šahisti – člani telesnokulturnih in šahovskih organizacij v Republiki Sloveniji, če niso obvezno zavarovani na drugi podlagi in so dopolnili najmanj 15 let starosti.

7. Brezposelni zavarovanci

Obvezno so zavarovani:

- brezposelni, ki prejemajo denarno nadomestilo za primer brezposelnosti in
- osebe, ki jim zavod za zaposlovanje plačuje prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje do izpolnitve pogojev za priznanje pravice do pokojnine.

8. Starši

Na podlagi pravic, pridobljenih po predpisih o starševskem varstvu, se obvezno se zavaruje:

eden od staršev – upravičenec do starševskega dodatka po predpisih o starševstvu, ki skrbi za otroka v prvem letu njegovega življenja, če ni obvezno zavarovan na drugi podlagi, če je njegovo stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in je otrok državljan Republike Slovenije.

eden od staršev – upravičenec do delnega plačila za izgubljeni dohodek po predpisih o starševstvu.

eden od staršev – upravičenec do starševskega nadomestila, ki nima pravice do starševskega dopusta, če je bil zavarovan po predpisih o starševstvu najmanj dvanajst mesecev v zadnjih treh letih pred nastopom starševskega dopusta oziroma mu je delovno razmerje prenehalo med trajanjem starševskega dopusta, če ni obvezno zavarovan na drugi podlagi.

eden od staršev, ki neguje in varuje otroka do tretjega leta starosti oziroma neguje in varuje otroka s težko motnjo v duševnem razvoju ali težko gibalno oviranega otroka do 18. leta starosti in ima pravico delati krajši delovni čas, se zavaruje za razliko do polnega delovnega časa zavaruje.

9. Družinski pomočniki

Obvezno so zavarovani družinski pomočniki, upravičenci do delnega plačila za izgubljeni dohodek po predpisih o socialnem varstvu.

Prostovoljna vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Prostovoljna vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje je omogočena za državljane Republike Slovenije, ki so dopolnili 15 let starosti in niso obvezno zavarovani. Te osebe se lahko prostovoljno vključijo v obvezno zavarovanje po določbah ZPIZ-1 v času, ko:

- so na neplačanem dopustu;
- traja suspenz pogodbe o zaposlitvi;
- so na dodiplomskem oziroma na podiplomskem šolanju;
- služijo vojaški rok, opravljajo naloge nadomestne civilne službe ali se usposabljaajo za rezervni sestav policije;
- skrbijo za otroka, mlajšega od sedmih let oziroma za invalidno osebo, ki je nezmožna za samostojno življenje in delo, ali za uživalca dodatka za pomoč in postrežbo;
- opravljajo samostojno kmetijsko dejavnost in ne izpolnjujejo pogojev iz druge alineje prvega odstavka 16. člena tega zakona;
- so kot brezposelne osebe vpisani v katero od evidenc pri zavodu za zaposlovanje. Zavod za zaposlovanje obvesti zavod o izbrisu osebe iz evidence brezposelnih;
- bivajo v tujini kot zakonci oziroma kot zunajzakonski partnerji zavarovancev, poslanih na delo ali usposabljanje v tujino;
- so kot invalidi v varstvenih delavnicah;
- so na strokovnem izpopolnjevanju ali na specializaciji po prenehanju obveznega zavarovanja;
- so zaposleni s krajšim delovnim časom od polnega, vendar le za razliko do polnega delovnega časa

Državljan Republike Slovenije se lahko v roku šestih mesecev po prenehanju obveznega zavarovanja prostovoljno vključi v zavarovanje tudi, če je bil v zadnjih desetih letih najmanj pet let vključen v obvezno zavarovanje.

Tujec se lahko prostovoljno vključi v zavarovanje, če izpolnjuje katerega od zgoraj navedenih pogojev, ki veljajo za državljane Republike Slovenije in če je tako določeno z mednarodnim sporazumom.

Prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Kako se plačujejo prispevki za socialno varnost?

Zavezanci plačujejo prispevke za socialno varnost iz bruto plače in iz bruto nadomestil plače za čas odsotnosti z dela v skladu s predpisi o delovnih razmerjih, če ni z zakoni drugače določeno.

Kolikšna je višina socialnih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje?

Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje plačujejo:

– zavarovanci po stopnji	15,50%
– delodajalci po stopnji	8,85%

Uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja – starostna pokojnina

Kdaj se lahko uveljavi pravica do starostne pokojnine?

Pravica do starostne pokojnine je odvisna od dopolnitve določene starosti in zavarovalne, pokojninske oziroma pokojninske dobe brez dokupa. Za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do te pokojnine morata biti hkrati izpolnjena oba pogoja, ki se v prehodnem obdobju razlikujeta glede na spol zavarovanca. Predpisane so tri različne možnosti in sicer:

Za **ženske**:

Starost	Pokojninska doba
58 let	38 let 4 mesece brez dokupa
61 let 6 mesecev	najmanj 20 let
63 let 6 mesecev	najmanj 15 let zavarovalne dobe

Za **moške**:

Starost	Pokojninska doba
58 let 4 mesece	40 let brez dokupa
63 let 6 mesecev	najmanj 20 let
65 let	najmanj 15 let zavarovalne dobe

Kaj vse se še upošteva kot pokojninska doba brez dokupa?

Kot pokojninska doba brez dokupa se štejejo obdobja obvezne vključitve v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje in obdobja opravljanja kmetijske dejavnosti, brez dokupa pokojninske dobe (ne šteje se npr. skrb za otroka v prvem letu starosti, če starš v tem času ni bil zavarovan, prostovoljna vključitev v obvezno zavarovanje itd.)

Ali je možna upokojitev pri nižji starosti?

Pravico do starostne pokojnine je mogoče v določenih primerih pridobiti tudi pri nižji starosti. Predpisane starosti je mogoče znižati zaradi:

1. skrbi za vsakega rojenega ali posvojenega otroka, za katerega je zavarovanec skrbel v prvem letu njegove starosti, ki ima državljanstvo Republike Slovenije, če ni z mednarodnim sporazumom drugače določeno;
2. služenja obveznega vojaškega roka;
3. zaradi vstopa v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje pred dopolnjenim 18. letom starosti;
4. dela na za zdravje škodljivih delovnih mestih, na katerih se je zavarovancu štela zavarovalna doba s povečanjem ali so bili do takega štetja upravičeni, ker so delali v poklicih, ki jih zaradi narave in teže dela po dopolnitvi določene starosti ni bilo mogoče uspešno opravljati;
5. osebnih okoliščin, pogojenih z zdravstvenim stanjem, zaradi katerih so bile te osebe do leta 2000 upravičene do štetja zavarovalne dobe s povečanjem, nato pa do prištete dobe.

Kakšna je osnova za odmero starostne pokojnine?

Starostna pokojnina se odmeri od pokojninske osnove. V letu 2013 se jo praviloma izračuna na podlagi mesečnega povprečja osnov, iz katerihkoli, za zavarovanca najugodnejših zaporednih devetnajstih let zavarovanja od vključno leta 1970 dalje, od katerih so bili plačani prispevki za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Upoštevajo se osnove, zmanjšane za davke in prispevke, ki se plačujejo od plače po povprečni stopnji v Republiki Sloveniji. Vsako leto jo določi in objavi minister, pristojen za finance.

Povprečna osnova se lahko iz posameznega koledarskega leta upošteva le, če je bila izplačana oziroma so bili od nje plačani prispevki najmanj za šest mesecev, zavarovanec pa je dopolnil najmanj šest mesecev zavarovalne dobe!

Kako se izračuna pokojninska osnova, kakšna je najnižja pokojninska osnova, kakšna je najvišja pokojninska osnova, kakšna je višina starostne pokojnine?

Natančnejše informacije si lahko preberete na spletnih straneh Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje⁶

⁶ [http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/ed9dfe80405341c895d3bf0973276fe2/ZGIBANKA+-+starostna+pokojnina+\(novela\).docx?MOD=AJPERES](http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/ed9dfe80405341c895d3bf0973276fe2/ZGIBANKA+-+starostna+pokojnina+(novela).docx?MOD=AJPERES)

Uveljavljanje pravic iz pokojninskega iz invalidskega zavarovanja – invalidska pokojnina

Kaj so vzroki za nastanek invalidnosti?

Vzroki za nastanek invalidnosti so:

- poškodba pri delu,
- poklicna bolezen,
- bolezen,
- poškodba izven dela.

Natančnejše pogoje o tem, kdaj je invalidnost posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, določa zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Katere kategorije invalidnosti poznamo?

Invalidska komisija razporedi zavarovanca, pri katerem je podana invalidnost, glede na preostalo delovno zmožnost v eno od naslednjih treh kategorij:

I. kategorijo:

- če ni več zmožen opravljati organiziranega pridobitnega dela ali
- če je pri njem podana poklicna invalidnost, zavarovanec pa nima več preostale delovne zmožnosti;

II. kategorijo:

- če je njegova delovna zmožnost za svoj poklic zmanjšana za 50% ali več;

III. kategorijo:

- če z ali brez predhodne poklicne rehabilitacije ni več zmožen za delo s polnim delovnim časom, lahko pa določeno delo opravlja vsaj s polovico polnega delovnega časa oziroma
- če je njegova delovna zmožnost za svoj poklic zmanjšana za manj kot 50% ali
- če še lahko dela v svojem poklicu s polnim delovnim časom, vendar pa ni zmožen za delo na delovnem mestu, na katerega je razporejen.

Kaj se šteje za svoj poklic?

Po zakonu je to delo na delovnem mestu, na katero je zavarovanec razporejen, pa tudi vsa tista dela, ki ustrezajo njegovim telesnim in duševnim zmožnostim, za katera ima ustrezno strokovno izobrazbo, dodatno usposobljenost in delovne izkušnje, ki se za določena dela zahtevajo v skladu z zakoni ali kolektivnimi pogodbami.

Kdaj je podana preostala delovna zmožnost?

Preostala delovna zmožnost, ki se ugotavlja le v primeru, če je zavarovanec invalid II. ali III. kategorije invalidnosti, je podana tedaj:

- če lahko dela s polnim delovnim časom in z delovnim naporom, ki ne poslabša njegove invalidnosti, na drugem delovnem mestu, ustreznem njegovi strokovni izobrazbi ali usposobljenosti, ali
- če se lahko s poklicno rehabilitacijo usposobi za delo s polnim delovnim časom na drugem delovnem mestu ali
- če lahko določeno delo opravlja vsaj s polovičnim delovnim časom.

Kakšni so pogoji za pridobitev pravice do invalidske pokojnine?

Pravico do invalidske pokojnine pridobi zavarovanec, pri katerem je nastala:

Pravico do invalidske pokojnine pridobi zavarovanec, pri katerem je nastala:

1. invalidnost I. kategorije,
2. invalidnost II. kategorije in ni zmožen za drugo delo s polnim delovnim časom brez poklicne rehabilitacije, ta pa mu ni zagotovljena, ker je star nad 55 let,
3. invalidnost II. kategorije in ni zmožen za drugo delo s krajšim delovnim časom od polnega najmanj štiri ure dnevno brez poklicne rehabilitacije, ta pa mu ni zagotovljena, ker je star nad 50 let,
4. invalidnost II. ali III. kategorije in mu ni zagotovljena ustrezna zaposlitev, ker je dopolnil 65 let starosti.

Drugi pogoji

Če je vzrok za nastanek invalidnosti poškodba pri delu ali poklicna bolezen, pridobi zavarovanec pravico do invalidske pokojnine ne glede na to, koliko pokojninske dobe je dopolnil!

Če je vzrok za nastanek invalidnosti poškodba zunaj dela ali bolezen, pa pridobi zavarovanec pravico do invalidske pokojnine, če ima ob njenem nastanku določen status oziroma dopolnjeno predpisano pokojninsko dobo.

Zavarovanec, pri katerem je nastala invalidnost pred dopolnjenim 21. letom starosti, pridobi pravico do invalidske pokojnine, če je:

- ob nastanku invalidnosti vključen v obvezno zavarovanje, ali
- dopolnil najmanj tri mesece zavarovalne dobe.

Zavarovanec, pri katerem je nastala invalidnost po dopolnjenem 21. letu starosti, pa pridobi pravico do invalidske pokojnine, če je v času od dopolnitve v zakonu določene starosti pa do dneva nastanka invalidnosti dopolnil določeno pokojninsko dobo. Ta čas se po zakonu imenuje delovna leta.

Delovna leta se praviloma računajo od dopolnitve 20. leta starosti do dneva nastanka invalidnosti. Izjemi veljata za zavarovanca z višjo strokovno izobrazbo oziroma visoko strokovno ali univerzitetno izobrazbo. Pri prvem se za izračun delovnih let upošteva 26 let, pri drugem pa 29 let starosti.

Če je pri zavarovancu nastopila invalidnost po dopolnjenem 21. letu, vendar pred dopolnjenim 30. letom starosti, pridobi pravico do invalidske pokojnine, če z dopolnjeno pokojninsko dobo pokriva eno četrtino delovnih let. Pri nastanku invalidnosti pri poznejši starosti pa zavarovanec pridobi pravico do invalidske pokojnine, če z dopolnjeno pokojninsko dobo pokriva eno tretjino delovnih let.

Kakšna je osnova za odmero invalidske pokojnine?

Kako se izračuna pokojninska osnova?

Kakšna je najnižja pokojninska osnova?

Kakšna je najvišja pokojninska osnova?

Kakšna je višina invalidske pokojnine?

Natančnejše informacije si lahko preberete na spletnih straneh Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.⁷

Pravica do nadomestila za invalidnost?

Pravica do nadomestila za invalidnost je pravica do denarnega nadomestila, ki je povezana s kategorijo invalidnosti in delovno pravnim statusom delovnega invalida.

Pravico do nadomestila za invalidnost pridobi:

- delovni invalid s priznano pravico do premestitve po končani poklicni rehabilitaciji;
- delovni invalid II. kategorije invalidnosti po dopolnjenem 55. letu starosti s preostalo delovno zmožnostjo in
- delovni invalid III. kategorije invalidnosti, če je njegova delovna zmožnost za svoj poklic zmanjšana za manj kot 50% ali če še lahko dela v svojem poklicu s polnim delovnim časom, vendar pa ni zmožen za delo na delovnem mestu na katerem dela, če:
 - je bil ob nastanku invalidnosti brezposeln oziroma ni bil obvezno zavarovan;
 - mu je delovno razmerje prenehalo na podlagi pozitivnega mnenja komisije za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi ali neodvisno od njegove volje ali krivde;
 - je delovno razmerje prekinil po lastni volji ali krivdi;
 - se je zaposlil na drugem delovnem mestu.

Odmera nadomestila za invalidnost?

Nadomestilo za invalidnost se odmeri od osnove, to je od invalidske pokojnine delovnega invalida, ki bi mu pripadala na dan nastanka invalidnosti.

⁷ <http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/229c82804fe15b5b82b7e3992989f66a/ZGIBANKA+-invalidska+pokojnina.docx?MOD=AJPERES>

Zavarovancu s priznano pravico do premestitve po končani poklicni rehabilitaciji in zavarovancu, pri katerem je nastala II. kategorija invalidnosti po dopolnjenem 55. letu starosti, se odmeri:

- v višini 60% invalidske pokojnine, če ob nastanku invalidnosti ni bil zaposlen oziroma ni bil obvezno zavarovan,
- v višini 80% invalidske pokojnine, če mu je delovno razmerje prenehalo na podlagi pozitivnega mnenja komisije za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi ali neodvisno od njegove volje ali krivde,
- v višini 40% invalidske pokojnine, če je delovno razmerje prekinil po lastni volji ali krivdi po dopolnitvi 58 let starosti,
- v višini 20% invalidske pokojnine, če je delovno razmerje prekinil po lastni volji ali krivdi pred dopolnitvijo 58 let starosti,
- v višini 20% invalidske pokojnine, če se je zaposlil na drugem delovnem mestu.

Zavarovancu pri katerem je nastala invalidnost III. kategorije, v primeru, ko je zavarovančeva delovna zmožnost za svoj poklic zmanjšana za manj kot 50% ali če zavarovanec še lahko dela v svojem poklicu s polnim delovnim časom, vendar pa ni zmožen za delo na delovnem mestu, na katerem dela, se nadomestilo odmeri:

- v višini 40 % invalidske pokojnine, če ob nastanku invalidnosti ni bil zaposlen oziroma obvezno zavarovan,
- v višini 60% invalidske pokojnine, če mu je delovno razmerje prenehalo na podlagi pozitivnega mnenja komisije za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi ali neodvisno od njegove volje ali krivde,
- v višini 25% invalidske pokojnine, če je delovno razmerje prekinil po lastni volji ali krivdi,
- v višini 35% invalidske pokojnine, če se je zaposlil na drugem delovnem mestu.

Tako odmerjeno nadomestilo za invalidnost se usklajuje enako kot pokojnine.

*Zavarovanec, ki ob nastanku invalidnosti ni bil obvezno zavarovan, in **zavarovanec, ki je izgubil delo ali po lastni krivdi prekinil delovno razmerje oziroma obvezno zavarovanje ob ali po nastanku invalidnosti, pridobi pravico nadomestila za invalidnost, če se v roku 30 dni po dokončnosti odločbe o priznani pravici do premestitve ali po prenehanju delovnega razmerja ali zavarovanja prijavi pri zavodu za zaposlovanje.***

Pogoji za uveljavljanje nekaterih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi mednarodnih predpisov - Hrvaška, Makedonija, BiH, Srbija, Črna gora

Pravice iz pokojninske in invalidskega zavarovanja med Slovenijo, ter Hrvaško, Makedonijo, Srbijo, Črno Goro, Bosno in Hercegovino, Srbijo se uveljavljajo na podlagi sporazumov o socialnem zavarovanju med Slovenijo in Republiko Hrvaško (v nadaljevanju: Sporazumi)

Kdaj so Sporazumi začeli veljati?

Sporazum o socialnem zavarovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško je začel veljati 1. 2. 1998; med Slovenijo in Makedonijo 1.4. 2001; med Slovenijo in Bosno in Hercegovino 1.7. 2008; med Slovenijo in Srbijo 1.11. 2010; med Slovenijo in Črno goro 1.1. 2012.

Poleg področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja ureja Sporazum tudi področje zdravstvenega zavarovanja, zavarovanja za primer brezposelnosti ter nadomestilo plače za čas porodniškega dopusta.

Za koga veljajo Sporazumi?

Veljajo za vse osebe, ki so, ali so bile zavarovane po slovenski in hrvaški, makedonski, BiH, srbski, oz. črnogorski zakonodaji ter za osebe, ki uveljavljajo svoje pravice do dajatev po teh osebah (družinski člani umrlih zavarovancev).

Katere pravice je mogoče uveljavljati na podlagi sporazumov in kdaj?

V Republiki Sloveniji se lahko uveljavi pravica do starostne, invalidske, vdovske in družinske pokojnine, pravica do varstvenega dodatka in pravica do dodatka za pomoč in postrežbo. V Republiki Hrvaški, Makedoniji, BiH, Srbiji, Črni gori pa se na podlagi Sporazumov lahko uveljavi pravica do starostne, predčasne, invalidske in družinske pokojnine.

Vsaka država pogodbenica odloča o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja na **podlagi svoje interne zakonodaje**. Za pridobitev posamezne pravice morajo biti torej izpolnjeni pogoji, določeni z zakonodajo države pogodbenice, ki pravico prizna.

Kje se vloži zahtevek za pridobitev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi Sporazuma?

Predlagatelj načeloma vloži zahtevek pri pristojnem nosilcu pokojninskega in invalidskega zavarovanja v državi pogodbenici, v kateri je zaposlen ali pokojninsko in invalidsko zavarovan na kakšni drugi podlagi v času vložitve zahtevka.

Če predlagatelj v času vložitve zahtevka ni več zaposlen ali pokojninsko in invalidsko zavarovan na kakšni drugi podlagi, vloži zahtevek pri pristojnem nosilcu pokojninskega in invalidskega zavarovanja v državi pogodbenici, v kateri prebiva v času vložitve zahtevka.

Če ima predlagatelj dopolnjeno zavarovalno dobo v Sloveniji in na Hrvaškem, Makedoniji, Bosni in Hercegovini, Srbiji, oz. Črni gori se vloži en sam zahtevek, ker ta zahtevek velja tako za pridobitev pravic iz slovenskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kot tudi za pridobitev ustreznih pravic iz hrvaškega, makedonskega, BiH, Srbskega oz. črnogorskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Osebe, ki prebivajo v Sloveniji, lahko vložijo zahtevek na vseh območnih enotah Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ali na sedežu Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v Ljubljani, Kolodvorska ulica 15.

V zahtevku je treba opozoriti na zavarovalno dobo, dopolnjeno v Republiki Hrvaški, Makedoniji, Bosni in Hercegovini, Srbiji oz. Črni gori ter priložiti dokaze o zavarovanju v teh državah. Če predlagatelj dokazov nima, je treba navesti popolne podatke o zaposlitvi s časovnimi obdobji, imenom delodajalca in krajem zaposlitve.

Kako se odmeri pokojnina po Sporazumu?

Za ugotavljanje pogojev za priznanje pravice in odmero pokojnine oziroma druge dajatve, uporablja vsaka država svojo zakonodajo. Zavarovancu, ki izpolnjuje pogoje za priznanje pravice do pokojnine le na podlagi slovenske zavarovalne dobe, se prizna in odmeri slovenska pokojnina izključno na podlagi teh zavarovalnih dob (samostojna pokojnina). Če zavarovanec ne izpolnjuje pogojev za priznanje pokojnine izključno na podlagi slovenske zavarovalne dobe, slovenski nosilec za ugotavljanje pogojev za priznanje pravice upošteva tudi zavarovalno dobo, dopolnjeno v Republiki Hrvaški, Makedoniji, BiH, Srbiji oz. Črni gori ter zavarovancu odmeri sorazmerni del pokojnine, če so s seštevanjem zavarovalnih dob izpolnjeni pogoji za priznanje pravice do pokojnine. Enako hrvaški, makedonski, BiH, srbski oz. črnogorski nosilec zavarovanja ugotavlja pogoje za priznanje pravice do hrvaške pokojnine na podlagi hrvaške zakonodaje ter prizna in odmeri hrvaško, makedonsko, BiH, srbsko oz. črnogorsko pokojnino le na podlagi hrvaške, makedonske, BiH, srbske oz. črnogorske zavarovalne dobe, če so pogoji za priznanje pokojnine izpolnjeni. Če le z upoštevanjem hrvaške, makedonske, BiH, srbske oz. črnogorske zavarovalne dobe niso izpolnjeni pogoji za priznanje hrvaške, makedonske, BiH, srbske oz. črnogorske pokojnine, pa za ugotovitev pogojev upošteva tudi slovensko zavarovalno dobo ter odmeri sorazmerni del hrvaške, makedonske, BiH, srbske oz. črnogorske pokojnine, če so s seštevanjem zavarovalnih dob izpolnjeni pogoji za priznanje pravice.

Kako se odmeri sorazmerni del pokojnine?

Seštevanje zavarovalnih dob omogoča odmero sorazmernega dela pokojnin in drugih dajatev. Pri odmeri sorazmernega dela pokojnine se vsa zavarovalna doba izrazi v mesecih. Sorazmerni del pokojnine se izračuna tako, da se pokojnino, ki bi predlagatelju pripadala, če bi bila celotna zavarovalna doba dopolnjena v Sloveniji, pomnoži s skupnim številom mesecev zavarovanja, ki padejo v breme slovenskega nosilca zavarovanja ter nato deli s skupnim številom mesecev zavarovalne dobe, dopolnjene v obeh državah pogodbenicah.

Pri izračunu sorazmernega dela pokojnine pristojni nosilec v posamezni državi pogodbenici upošteva izključno plače, ki so bile izplačane v skladu z zakonodajo te pogodbenice ali

zavarovalne osnove, od katerih so bili obračunani prispevki v skladu z zakonodajo te pogodbenice.

Če je bila pri ugotavljanju pogojev in odmeri pokojnine upoštevana tudi zavarovalna doba, dopolnjena v tretji državi, s katero imata obe državi sklenjen sporazum o socialnem zavarovanju, se sorazmerni del pokojnine izračuna v razmerju med slovensko zavarovalno dobo in celotno zavarovalno dobo, dopolnjeno v vseh državah pogodbenicah.

Uživalcu pokojnine, ki mu je slovenska pokojnina odmerjena v sorazmernem delu, se v sorazmernem delu odmeri tudi varstveni dodatek in dodatek za pomoč in postrežbo, če je predlagatelj do teh dajatev upravičen.

Kako pa je z izplačevanjem pokojnin v drugo državo pogodbenico ali v tretjo državo?

Pokojnine, priznane v eni državi pogodbenici, se izplačujejo v drugo državo pogodbenico, če ima upravičenec do pokojnine tam stalno prebivališče. Pokojnina, priznana v eni državi pogodbenici, se državljanu druge države pogodbenice, ki biva v tretji državi, izplačuje v to tretjo državo pod enakimi pogoji in v enakem obsegu kot lastnim državljanom, ki bivajo v tej tretji državi.

Za razliko od pokojnin se nadomestila v zvezi z invalidnostjo in druge dajatve, ki so odvisne od dohodkovnega cenusa, ne izplačujejo v drugo državo pogodbenico.

Za nemoteno izplačevanje pokojnine mora uživalec pokojnine nosilcu, ki pokojnino izplačuje, najmanj enkrat letno dostaviti potrdilo, iz katerega izhaja, da še živi.

Kaj pa ponovna odmera pokojnine?

Socialni sporazumi med Slovenijo, BiH, Srbijo in Črno goro določajo tudi ponovno odmero pokojnine.

V **socialnem sporazumu z BiH** je določeno, da se pokojnine, ki jih je pristojni nosilec ene države pogodbenice priznal v obdobju od vključno 8.10.1991 do vključno 30.6.2008, z upoštevanjem zavarovalne dobe dopolnjene po zakonodaji druge države pogodbenice, po uradni dolžnosti odmerijo v skladu z določbami Sporazuma, kar pomeni, da nosilec zavarovanja v posamezni državi pogodbenici, prizna pravico in odmeri pokojnino v višini, ki ustreza zavarovalni dobi, dopolnjeni v njegovi državi.

Če vam je bila od vključno 8. 10. 1991 do vključno 30. 6. 2008: priznana pravica do slovenske pokojnine na podlagi slovenske in bosansko – hercegovske zavarovalne dobe ali priznana pravica do bosansko – hercegovske pokojnine na podlagi bosansko – hercegovske in slovenske zavarovalne dobe se po uradni dolžnosti uvede postopek za ponovno odmero vaše pokojnine. Celoten postopek si lahko preberete na:

http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/dc400800440fb251b07ff9745e837060/bih-ponovna_odmera.pdf?MOD=AJPERES

V **socialnem sporazumu s Srbijo** je določeno, da se pokojnine, ki jih je pristojni nosilec ene pogodbenice priznal v obdobju od vključno 8.10.1991 do vključno 31.10. 2010, tudi z upoštevanjem zavarovalne dobe dopolnjene po pravnih predpisih druge pogodbenice, po uradni dolžnosti ponovno odmerijo v skladu z določbami Sporazuma, kar pomeni, da nosilec zavarovanja v posamezni pogodbenici, prizna pravico in odmeri pokojnino v višini, ki ustreza zavarovalni dobi, dopolnjeni v njegovi državi.

Če vam je bila od vključno 8. 10. 1991 do vključno 31. 10. 2010: priznana pravica do slovenske pokojnine na podlagi slovenske in srbske pokojninske dobe ali priznana pravica do srbske pokojnine na podlagi srbske in slovenske pokojninske dobe, se bo po uradni dolžnosti uvedel postopek za ponovno odmero vaše pokojnine

Celoten postopek si lahko preberete na:

<http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/zpiz+internet/zpiz/prvastran/zavod/medsodelovanje/mednarodni+sporazum>

V **socialnem sporazumu s Črno Goro** je določeno, da se pokojnine, ki jih je pristojni nosilec ene pogodbenice priznal v obdobju od vključno 8.10.1991 do uveljavitve Sporazuma, tudi z upoštevanjem zavarovalne dobe dopolnjene po pravnih predpisih druge pogodbenice, po uradni dolžnosti ponovno odmerijo v skladu z določbami Sporazuma, kar pomeni, da nosilec zavarovanja v posamezni pogodbenici, prizna pravico in odmeri pokojnino v višini, ki ustreza zavarovalni dobi, dopolnjeni v njegovi državi.

Če vam je bila od vključno 8. 10. 1991 do vključno 31. 12. 2011 priznana pravica do slovenske pokojnine na podlagi slovenske in črnogorske pokojninske dobe ali priznana pravica do črnogorske pokojnine na podlagi črnogorske in slovenske pokojninske dobe, se bo po uradni dolžnosti uvedel postopek za ponovno odmero vaše pokojnine.

Celoten postopek si lahko preberete na:

<http://www.zpiz.si/wps/wcm/connect/zpiz+internet/zpiz/prvastran/zavod/medsodelovanje/mednarodni+sporazum>

Kje dobim dodatne informacije o uveljavitvah pravic iz naslova pokojninskega in invalidskega zavarovanja po posameznih državah?

Država	Naslov
Slovenija	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, Kolodvorska ulica 15 1518 Ljubljana Telefon: 01 47 45 100
Hrvaška	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Središnja služba u Zagrebu, Ulica A. Mihanovića 3 10000 Zagreb
Makedonija	Fond na penziskoto i invalidskoto osiguruvanje na Makedonija Centrala vo Skopje Ul. 12 Udarne brigada 2 91000 Skopje
BiH	Federalni zavod za MIO/PIO Dubrovačka b.b. 88000 Mostar Telefon: +387 36 31 77 61 Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske Ul. Njegoševa 28A 76300 Bijeljina Telefon: +387 55 21 16 60
Srbija	Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Dr Aleksandra Kostića 9, 11000 Beograd Telefon: 011/206 10 00
Črna Gora	Bulevar Ivana Crnojevića 64, 20000 Podgorica Telefon: ++382 20 403 808

PRAVNI VIRI

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju:

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_ZAKO1431.html

Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Republiko Slovenijo in Črno goro o socialnem zavarovanju ter Administrativnega dogovora o izvajanju Sporazuma med Republiko Slovenijo in Črno goro o socialnem zavarovanju:

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=104954>

Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Srbijo o socialnem zavarovanju ter Administrativnega dogovora o izvajanju Sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Srbijo o socialnem zavarovanju:

<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlImpid=201032>

Zakon o ratifikaciji Sporazuma o socialnem zavarovanju med Republiko Slovenijo in Bosno in Hercegovino ter Administrativnega dogovora o izvajanju Sporazuma o socialnem zavarovanju med Republiko Slovenijo in Bosno in Hercegovino (Uradni list RS, št. 37/2008, 23/2011)

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=86046>

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=104954>

Zakon o ratifikaciji Sporazuma o socialnem zavarovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško (Uradni list RS, št. 71/1997)

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=773>

Zavarovanje za primere poškodbe pri delu in poklicne bolezni

Posebna vrsta zavarovanja je zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni. Za te osebe se plačujejo prispevki za posebne primere zavarovanja v pavšalnih zneskih ali po posebej določeni prispevni stopnji, v skladu z [Sklepom o določitvi prispevkov za posebne primere zavarovanja](#). Obdobje takšnega zavarovanja se ne šteje v zavarovalno dobo. Tako zavarovane osebe v primeru, da pride do poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pri opravljanju določenega dela ali dejavnosti izven obveznega zavarovanja, pridobijo pravico do invalidske pokojnine oziroma v primeru smrti preživeli družinski člani pridobijo pravico do vdovske ali družinske pokojnine v enaki višini kot če bi zavarovalni primer nastal v obveznem zavarovanju. Poleg nastanka zavarovalnega primera je pogoj za pridobitev pravic tudi plačilo prispevkov.

Kako se plačujejo prispevki za socialno varnost?

Zavezanci plačujejo prispevke za socialno varnost iz bruto plače in iz bruto nadomestil plače za čas odsotnosti z dela v skladu s predpisi o delovnih razmerjih, če ni z zakoni drugače določeno.

Kolikšna je višina socialnih prispevkov za zavarovanje za primere poškodbe pri delu in poklicne bolezni?

Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje plačujejo:

– delodajalci po stopnji 0,53%

PRAVNI VIRI

Zakon o prispevkih za socialno varnost:

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r04/predpis_ZAKO984.html

Zavarovanje za starševsko varstvo

Kako se plačujejo prispevki za socialno varnost?

Zavezanci plačujejo prispevke za socialno varnost iz bruto plače in iz bruto nadomestil plače za čas odsotnosti z dela v skladu s predpisi o delovnih razmerjih, če ni z zakoni drugače določeno.

Kolikšna je višina socialnih prispevkov za zavarovanje za starševsko varstvo?

Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje plačujejo:

– delodajalci po stopnji 0,10% (prispevki na bruto dohodek)
– zavarovanci 0,10% (prispevki iz bruto dohodka)

Kdo so zavarovanci za starševsko varstvo?

Zavarovanci za starševsko varstvo so

- osebe, ki so v delovnem razmerju v Republiki Sloveniji
- osebe v delovnem razmerju pri delodajalcu s sedežem v Republiki Sloveniji, poslane na delo ali na strokovno izpopolnjevanje v tujino, če niso obvezno zavarovane v državi, v katero so bile poslane
- osebe, zaposlene pri tujih in mednarodnih organizacijah in ustanovah, tujih konzularnih in diplomatskih predstavništvih s sedežem v Republiki Sloveniji, če ni z mednarodno pogodbo drugače določeno
- osebe, ki na območju Republike Slovenije samostojno opravljajo pridobitno ali poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic
- poslovodne osebe gospodarskih družb in direktorji zasebnih zavodov v Republiki Sloveniji, ki niso zavarovane na drugi podlagi
- kmetje, člani njihovih gospodarstev in druge osebe, ki v Republiki Sloveniji opravljajo kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic in so vključeni v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje

- brezposelne osebe, ki prejemajo na Zavodu za zaposlovanje Republike Slovenije nadomestilo ali denarno pomoč, po predpisih, ki urejajo zavarovanje za primer brezposelnosti
- osebe, ki po prenehanju delovnega razmerja prejemajo nadomestilo med začasno zadržanostjo od dela od Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, po predpisih, ki urejajo zdravstveno zavarovanje
- osebe, ki prejemajo starševsko nadomestilo po tem zakonu in niso zavarovane na drugi podlagi
- osebe, ki imajo pravico do plačila prispevkov za socialno varnost zaradi dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva po tem zakonu
- osebe, ki imajo pravico do delnega plačila za izgubljeni dohodek po tem ali drugem zakonu
- brezposelne osebe, ki so vključene v javna dela.

Kakšne so pravice iz zavarovanja za starševsko varstvo?

Pravice iz zavarovanja za starševsko varstvo vključujejo:

- **starševski dopust**
 - porodniški dopust (105 dni),
 - očetovski dopust (90 dni: 15 + 75),
 - dopust za nego in varstvo otroka (260 dni) (daljši dopust za nego in varstvo otroka v nekaterih primerih),
 - posvojiteljski dopust (120 oz. 150 dni),
- **starševsko nadomestilo:**
 - porodniško nadomestilo,
 - očetovsko nadomestilo,
 - nadomestilo za nego in varstvo otroka,
 - dobroimetje,
 - posvojiteljsko nadomestilo,
- **pravico staršev do krajšega delovnega časa zaradi starševstva:**
 - do 3. leta starosti otroka - za vse otroke ,
 - do 18. leta starosti otroka - zaradi nege in varstva težje gibalno oviranega otroka ali zmerno ali težje duševno prizadetega otroka,
- **pravico staršev do plačila prispevkov za socialno varnost v primeru štirih ali več otrok:**
 - do 10. leta najmlajšega otroka - zaradi zapustitve trga dela.

Kje se uveljavljajo pravice?

Vse pravice iz zavarovanja za starševsko varstvo se uveljavljajo pri centru za socialno delo, ki je krajevno pristojen glede na:

- materino stalno prebivališče oziroma
- materino začasno prebivališče, če v Republiki Sloveniji nima stalnega prebivališča.

Če mati nima niti stalnega niti začasnega prebivališča v Republiki Sloveniji, se pravice uveljavljajo pri centru za socialno delo, ki je krajevno pristojen po naslednjem vrstnem redu:

- glede na sedež materinega delodajalca oz. dejavnosti
- glede na kraj rojstva otroka
- glede na stalno prebivališče posvojitelja oz. osebe, ki ji je otrok zaupan v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve.

Kje dobim vlogo za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo?

Stranke uveljavljajo pravice na predpisanih obrazcih – vlogah, katerim priložijo potrebna dokazila. Vsebina obrazcev in potrebna dokazila so predpisana s **Pravilnikom o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo**.

Vse potrebne obrazce stranki **izročijo na centru za socialno delo** in jo seznaniijo z nadaljnjim postopkom uveljavljanja posamezne pravice, opozorijo na obveznosti do delodajalca in seznaniijo s posledicami zamude rokov.

Vsi obrazci so dostopni **spletišču MDDSZ**, tako da jih lahko **izpišete in izpolnite že pred odhodom na center za socialno delo**.

Stranki ob uveljavljanju posamezne pravice **ni treba prilagati dokazil**, ki jih center za socialno delo že ima, kakor tudi ne **podatkov o dejstvih**, potrebnih za obravnavo vloge in odločanje o pravicah, **iz lastne evidence in iz uradnih evidenc**, ki jih vodijo upravni in drugi državni organi, organi lokalnih skupnosti ali nosilci javnih pooblastil.

Kdo odloča o pravicah?

Na prvi stopnji odloča **center za socialno delo**, o pritožbah zoper odločbe centra za socialno delo pa odloča **ministrstvo, pristojno za varstvo družine** (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve).

Vir: MDDSZ

PRAVNI VIRI

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih:

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=76045>

Zavarovanje za primer brezposelnosti

Kako se plačujejo prispevki za socialno varnost?

Zavezanci plačujejo prispevke za socialno varnost iz bruto plače in iz bruto nadomestil plače za čas odsotnosti z dela v skladu s predpisi o delovnih razmerjih, če ni z zakoni drugače določeno.

Kolikšna je višina socialnih prispevkov za zavarovanje za primer brezposelnosti?

Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje plačujejo:

– delodajalci po stopnji	0,06% (prispevki na bruto dohodek)
– zavarovanci	0,14% (prispevki iz bruto dohodka)

Kdo so zavarovanci za primer brezposelnosti?

Obvezno se za primer brezposelnosti zavarujejo:

- osebe, ki so v delovnem razmerju v Republiki Sloveniji;
- osebe, ki po prenehanju delovnega razmerja prejemajo nadomestilo plače med začasno zadržanostjo od dela od Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, po predpisih, ki urejajo zdravstveno zavarovanje;
- izvoljeni ali imenovani nosilci javne ali druge funkcije v organih zakonodajne, izvršilne ali sodne oblasti v Republiki Sloveniji ali v organih lokalne samouprave, če prejemajo za to funkcijo plačo;
- državljani Republike Slovenije, ki so na ozemlju Republike Slovenije zaposleni pri tujih in mednarodnih organizacijah in ustanovah, tujih konzularnih in diplomatskih predstavništvih, če ni z mednarodno pogodbo drugače določeno in zaposleni pri tujih delodajalcih, za katere se v skladu s predpisi EU uporablja zakonodaja Republike Slovenije;
- samozaposlene osebe;
- poslovodne osebe v osebni družbi in enoosebni družbi z omejeno odgovornostjo ter zavodu;
- družinski pomočnik, upravičenec do delnega plačila za izgubljeni dohodek po predpisih o socialnem varstvu;
- osebe, ki so na podlagi poklicnega opravljanja rejniške dejavnosti obvezno zavarovane skladno z določbami zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti, če niso zavarovane na drugi podlagi;
- upravičenci do starševskih nadomestil, ki jim je prenehalo delovno razmerje v času starševskega dopusta, po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke;
- starši, ki zapustijo trg dela zaradi nege in varstva štirih ali več otrok za čas upravičenosti do plačila prispevkov po predpisih, ki urejajo starševsko varstvo;
- prejemniki denarnega nadomestila za primer brezposelnosti.

Kakšne so pravice iz obveznega (in prostovoljnega) zavarovanja za primer brezposelnosti?

Pravice iz obveznega in prostovoljnega zavarovanja za primer brezposelnosti so:

- pravica do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti;
- pravica do plačila prispevkov za obvezna socialna zavarovanja;
- pravica do plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje eno leto pred izpolnitvijo minimalnih pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Kdo lahko pridobi pravice iz zavarovanja za primer brezposelnosti?

Pravice iz zavarovanja za primer brezposelnosti pridobite, če ste v zadnjih 24 mesecih bili zaposleni in zavarovani najmanj devet mesecev in če vam delovno razmerje ni prenehalo s sporazumom, ali če niste redno odpovedali pogodbe o zaposlitvi, oz. vam ta ni bila odpovedana izredno ali iz krivdnih razlogov.

Če ste mlajši od 30 let boste pravico do 2 mesecih nadomestila pridobili že po 6 mesecih zaposlitve v zadnjih 24 mesecih.

Tujci tretjih držav, ki v Sloveniji prebivajo z dovoljenjem za začasno prebivanje in imajo osebno delovno dovoljenje na tri leta, pridobijo pravice iz obveznega (in prostovoljnega) zavarovanja za primer brezposelnosti razen če sporazum med državama predvideva drugače (primer Makedonije).

Pravice iz zavarovanja za primer brezposelnosti pridobi tudi oseba, ki je bila vključena v zavarovanje na podlagi delovnega razmerja, delodajalec kot zavezanec za plačilo prispevkov pa prispevkov za zavarovanje za primer brezposelnosti ni plačal.

Rok za prijavo na Zavod RS za zaposlovanje je 30 dni od datuma odjave iz socialnega zavarovanja.

Denarno nadomestilo

Kdo lahko pridobi denarno nadomestilo?

Denarno nadomestilo lahko pridobi brezposelna **oseba, ki ji delovno razmerje ni prenehalo po lastni volji ali krivdi**, poleg tega pa je treba upoštevati še druge z zakonom določene pogoje.

Kolikšno je trajanje denarnega nadomestila?

Brezposelna oseba lahko uveljavlja denarno nadomestilo v trajanju:

- treh mesecev za zavarovalno dobo od devet mesecev do pet let,
- šestih mesecev za zavarovalno dobo od pet do 15 let,
- devetih mesecev za zavarovalno dobo od 15 do 25 let,
- 12 mesecev za zavarovalno dobo nad 25 let,
- 19 mesecev za zavarovance, starejše od 50 let, in za zavarovalno dobo več kot 25 let,
- 25 mesecev za zavarovance, starejše od 55 let, in za zavarovalno dobo več kot 25 let.

Brezposelna oseba, ki je mlajša od 30 let, lahko pridobi pravice iz zavarovanja za primer brezposelnosti, če je bila pred nastankom brezposelnosti zavarovana najmanj šest mesecev v zadnjih 24 mesecih. Brezposelna oseba lahko uveljavlja pravico do denarnega nadomestila v trajanju dveh mesecev.

Če to sporazum med državama predvideva, se ob uveljavljanju pravice do denarnega nadomestila upošteva tudi vaša delovna doba v drugih državah. Upoštevanje tuje delovne dobe lahko zahtevate ob prijavi na zavod za zaposlovanje, toda postopek ugotavljanja delovne dobe zna trajati kar nekaj časa. Zato priporočamo, da že pred tem oz. takoj vložite pri ZPIZ »Zahtevo za ugotovitev delovne dobe v tujini«, ki ji priložite ustrezna dokazila oz. fotokopijo delovne knjižice.

Pridobljene pravice do denarnega nadomestila se ne seštevajo. V primeru, da prejšnje pravice do denarnega nadomestila niste izrabili, obenem pa izpolnujete pogoje za odmero nove pravice, se boste mogli ob prijavi na ZRSZ izjasniti katero pravico želite izrabiti. Če tega ne naredite, se bo domnevalo, da želite odmero in izrabo nove pravice do denarnega nadomestila.

Kakšna je osnova za odmero denarnega nadomestila?

Osnova za odmero denarnega nadomestila je povprečna mesečna plača zavarovanca, prejeta v **obdobju osmih mesecev pred mesecem nastanka brezposelnosti**.

Kakšna je višina denarnega nadomestila?

Denarno nadomestilo se prve tri mesece izplačuje v višini 80 odstotkov od osnove. Naslednjih devet mesecev v višini 60 odstotkov od osnove potem pa 50 odstotkov od odmerjene osnove.

Najnižji znesek denarnega nadomestila **ne sme biti nižji od 350 eurov bruto**.

Najvišji znesek denarnega nadomestila ne sme biti **višji od trikratnika najnižjega zneska**. Z ZUJF-om je ta znesek omejen na **892 evra bruto**.

PRAVNI VIRI

Zakon o urejanju trga dela: <http://imss.dz-rs.si/imis/ab932411cf0db4acf7b1.pdf>

KJE DOBIM DODATNE INFORMACIJE?

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, kjer je na razpolago dostop do vseh aktualnih zakonov in dokumentov: <http://www.mddsz.gov.si/>

Inšpektorat RS za delo, kjer so na razpolago informacije o dogajanjih glede nadzora trga dela: <http://www.id.gov.si/si/>

Davčna uprava RS, kjer so na razpolago informacije o davčnih postopkih, tudi o možnosti vpogleda o plačanih socialnih prispevkih: <http://www.durs.gov.si/>

Zavod RS za zaposlovanje, kjer so med drugim na razpolago tudi informacije o uveljavljanju pravic iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti: <http://www.ess.gov.si/>

Zavod RS za zdravstveno zavarovanje, kjer so na voljo informacije o uveljavljanju pravic iz naslova zdravstvenega zavarovanja: <http://www.zzzs.si/>

Zavod RS za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, kjer so na voljo informacije o uveljavljanju pravic iz naslova pokojninskega in invalidskega zavarovanja: <http://www.zpiz.si/>

5. SOCIALNA IN HUMANITARNA POMOČ

Socialno varstveni prejemki

Kaj je to denarna socialna pomoč?

Denarna socialna pomoč je namenjena zadovoljevanju minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Uveljavite jo lahko, če dohodek na osebo ne dosega meje dohodkov, ki je zakonsko predpisana in so hkrati izpolnjeni tudi drugi z zakonom določeni pogoji.

Kdaj lahko pridobim denarno socialno pomoč?

Denarno socialno pomoč lahko pridobite, če bivate v Republiki Sloveniji in:

- ste tujec z dovoljenjem za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji in stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji,
- ste oseba, ki lahko uveljavlja denarno socialno pomoč in varstveni dodatek na podlagi mednarodnih aktov, ki obvezujejo Republiko Slovenijo,
- nimate dovolj sredstev za preživetje, nimate premoženja in prihrankov, ki bi vam omogočali preživetje,
- aktivno rešujete svojo socialno problematiko.

Od česa je odvisna višina denarne socialne pomoči?

Denarna socialna pomoč je odvisna od višine dohodkov, števila družinskih članov, premoženja, prihrankov ter zagotovljene oskrbe in morebitnega obstoja krivdnega razloga (na primer neprijavljenost pri Zavodu RS za zaposlovanje, prestajanje zaporne kazni,...).

Od 1. 2. 2013 osnovni znesek minimalnega dohodka znaša 261,56 evrov.

Od 1. 8. 2013 osnovni znesek minimalnega dohodka znaša 265,22 evrov.

Za koliko časa se dodeli denarna socialna pomoč?

Denarna socialna pomoč se navadno dodeli za določen čas, odvisno od okoliščin, ki so podlaga za dodelitev in višino denarne socialne pomoči..

Denarna socialna pomoč se dodeli **za določen čas**, odvisno od okoliščin, ki so podlaga za dodelitev in višino denarne socialne pomoči. Dodeli se za obdobje:

- **od 1 do 3 mesecev:** ko je vloga vložena prvič,
- **od 1 do 6 mesecev:** v primeru ponovne vloge (prejemanje denarne socialne pomoči brez presledkov), če so okoliščine, ki so podlaga za dodelitev in določitev višine denarne socialne pomoči, v času prve oziroma prejšnje in ponovne odločitve ostale nespremenjene,
- **za 1 leto:** če zaradi starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške, bolezni ali invalidnosti ali drugih okoliščin ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja upravičenca,
- **trajno:** za osebo, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo, ali v starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške in ki je brez premoženja, upoštevanega po ZSVarPre, ter ni v institucionalnem varstvu in družinski člani izpolnjujejo enake pogoje.

Pomembno!

Denarna socialna pomoč se dodeli z naslednjim mesecem, ko je bila podana vloga. Če ste vlogo oddali npr. v januarju, vam denarna pomoč pripada od februarja.

Kakšen je namen izredne denarne socialne pomoči?

Namen izredne denarne socialne pomoči je kritje izrednih stroškov, ki so vezani na preživljanje in jih z lastnim dohodkom ali lastnim dohodkom družine ni mogoče pokriti. Namenjena je tudi v primeru, če se oseba ali družina iz razlogov, na katere ni imela vpliva, znajde v položaju materialne ogroženosti. Dodeli se v obliki enkratnega zneska ali za obdobje od 3 do 6 mesecev.

Samski osebi, ki je upravičena do varstvenega dodatka, ali družini, v kateri sta dva družinska člana upravičena do varstvenega dodatka, se dodeli le za namen, ki je različen od namena dodelitve varstvenega dodatka.

Kakšna je višina izredne denarne socialne pomoči?

na mesec:

po zakonu za uravnoteženje javnih financ (velja od 31. 5. 2012) in po uskladitvi osnovnega zneska minimalnega dohodka (velja od 1. 2. 2013): največ 261,56 evrov za samsko osebo (cenzus za samsko osebo) ali največ 784,68 evrov za družino (na primer za štiričlansko družino z dvema šoloobveznima otrokoma in brez zaposlitve),

po ZSVarPre: največ 288,81 evrov za samsko osebo (cenzus za samsko osebo) ali največ 808,67 evrov za družino (na primer za štiričlansko družino z dvema šoloobveznima otrokoma in brez zaposlitve),

v koledarskem letu:

po zakonu za uravnoteženje javnih financ (velja od 31. 5. 2012) in po uskladitvi osnovnega zneska minimalnega dohodka (velja od 1. 2. 2013): največ 1.307,80 evrov za samsko osebo (5-kratnik cenzusa) ali največ 3.923,40 evrov za družino (na primer za štiričlansko družino z dvema šoloobveznima otrokoma in brez zaposlitve)

po ZSVarPre: največ 1.444,05 evrov za samsko osebo (5-kratnik cenzusa) ali največ 4.043,34 evrov za družino (na primer za štiričlansko družino z dvema šoloobveznima otrokoma in brez zaposlitve).

Opozorilo: Ne glede na omejitve izplačila izredne denarne socialne pomoči v enem koledarskem letu v višini 5-kratnika cenzusa samske osebe oziroma družine, se lahko višina treh cenzusov v enem koledarskem letu dodeli le za namen potresa, poplave, ujme, drugih naravnih nesreč, itd., višina dveh pa za npr. poračun elektrike, nakup pralnega stroja, štedilnika, drv (ogrevanje) in podobno (ne za poplačilo dolgov).

Kaj je to otroški dodatek?

je dopolnilni prejemek za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka. Pravico do otroškega dodatka ima eden od staršev oziroma druga oseba za otroka s prijavljenim prebivališčem v Republiki Sloveniji, do 18. leta starosti otroka. Za dodatek lahko zaprosite, če izpolnujete tudi druge pogoje po zakonu, ki ureja družinske prejemke npr. dohodek na družinskega člana ne presega zgornje meje dohodkovnega razreda...

Kdaj in kako se uveljavlja pravica do otroškega dodatka?

Pravica do otroškega dodatka se uveljavlja **v 90 dneh po rojstvu otroka** in se prizna **z mesecem otrokovega rojstva**. Če se uveljavlja **po tem roku**, se prizna **s prvim dnem naslednjega meseca po vložitvi zahtevka**.

Pravica do otroškega dodatka se prizna za dobo enega leta. Tako morate vsako leto vložiti novo vlogo za priznanje pravice do otroškega dodatka, in sicer v mesecu, v katerem se izteče pravica do otroškega dodatka. Višina otroškega dodatka se določi glede na uvrstitev družine v posamezni dohodkovni razred. Glede na število otrok se skupna višina otroškega dodatka določi za vse otroke, ki so upravičeni do otroškega dodatka, tako da se seštejejo posamezni zneski otroških dodatkov za vsakega otroka.

Ministrstvo izplačuje otroški dodatek najkasneje do 15. dne v mesecu za pretekli mesec.⁸

Kaj je namen varstvenega dodatka?

Z varstvenim dodatkom se upravičencem za čas prebivanja v Republiki Sloveniji zagotavljajo sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin,...) in niso stroški za zagotavljanje minimalnih življenjskih potreb. Varstveni dodatek je namenjen osebam, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati.

⁸ Državni zbor je 21. 11. 2013 dokončno potrdil spremembe Zakona o socialno varstvenih prejemkih in spremembe Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev;
http://www.mddsz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1939/7288/b1d556e20c3e4ebbc33ba989627ee6b1/

Kdo je upravičen do varstvenega dodatka?

Do varstvenega dodatka so upravičeni:

- državljani Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji,
- tujci z dovoljenjem za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji in stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji,
- osebe, ki lahko denarno socialno pomoč in varstveni dodatek uveljavljajo na podlagi mednarodnih aktov, ki obvezujejo Republiko Slovenijo, in so:
 - trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo ali starejše nad 63 let (ženska) oz. nad 65 let (moški) in niso delovno aktivni in
 - so upravičene do denarne socialne pomoči oziroma bi lahko bile upravičene do denarne socialne pomoči ali
 - če njihov dohodek oziroma lastni dohodek družine presega cenzus za pridobitev denarne socialne pomoči, ne presega pa cenzusa za varstveni dodatek.

Do varstvenega dodatka je upravičena oseba, ki izpolnjuje druge z zakonom določene pogoje in njen mesečni dohodek ne presega z zakonom določenega cenzusa.⁹

Kje dobim dodatne informacije?

Z možnostmi in pogoji pridobitve različnih pomoči vas bodo podrobneje seznanili na pristojnem **centru za socialno delo** in na spletni strani **pristojnega ministrstva**.

Humanitarna pomoč

V primeru najtežjih socialnih težav, ki so pogosto najbolj urgentne smo pripravili seznam možnosti za dodelitev brezplačnih obrokov, prenočitve, oblačil, itd.

Zavetišče za brezdomce na Poljanski

Poljanska cesta 45

1000 Ljubljana

V Zavetišču se lahko prespi in umije.

Razdeljevalnica hrane obratuje vsak dan **med 11. in 13. uro**, na topel obrok pa lahko pride vsak, ki ga je v to prisilila socialna stiska.

Prenočišče je odprto 12 ur/dan, od 20.00 do 8.00 ure, prenoči lahko kdorkoli, če je seveda ležišče prosto.

V zavetišču zbirajo in delijo obleko in obutev, pomagajo z zdravili in sanitetnim materialom.

Škofijske karitas

Škofijska karitas Ljubljana	Nadškofijska karitas Maribor	Škofijska karitas Koper
Poljanska c. 2	Strossmayerjeva 15	Skalniška 1
1000 Ljubljana	2000 Maribor	5250 Solkan
tel:(01) 439-21-30	tel.: 059 / 080-350	tel. in fax: 05/330-02-33
faks:(01) 433-32-51	faks: 059/ 080-360	
oddaja oblačil: (01) 232-79-74		
e-mail: info@lj.karitas.si	e-mail: info@karitasmb.si	e-mail: info@kp.karitas.si
Škofijska karitas Novo mesto	Škofijska karitas Celje	Škofijska karitas Murska Sobota
Smrečnikova ulica 60	Muzejski trg 8	Martjanci 71
8000 Novo mesto	3000 Celje	9221 Martjanci
tel: (07) 384-44-22	tel.: 059 / 080-370	tel:(02) 538-11-50
faks:(07) 384-44-23	faks: 059/ 080 371	
e-mail: info@nm.karitas.si	e-mail: info@karitasce.si	e-mail: info@ms.karitas.si

⁹ Državni zbor je 21. 11. 2013 dokončno potrdil spremembe Zakona o socialno varstvenih prejemkih in spremembe Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev;
http://www.mddsz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1939/7288/b1d556e20c3e4ebbc33ba989627ee6b1/

Rdeči križ Slovenije - območna združenja

<u>Rdeči križ Slovenije</u>	Mirje 19	+ 386 (1) 2414 - 300
<u>Mladinsko zdravilišče in letovišče Rdečega križa Slovenije Debeli rtič</u>	Jadranska cesta 73	+ 386 (5) 6692 - 000
<u>OZRK Ljubljana</u>	Tržaška 132	+386 1 25 626 35 +386 41 706 657
<u>OZRK Maribor</u>	Pariške komune 13	(02) 23 440 00
<u>OZRK Ajdovščina</u>	Stritarjeva 1a	05 366 4930
<u>OZRK Brežice</u>	Trg izgnancev 12/a, p.p. 143	07 496 11 38
<u>OZRK Celje</u>	Kidričeva ulica 3	03 425 25 60 03 425 25 62
<u>OZRK Čerknica - Loška dolina - Bloke</u>	Cesta 4. maja 51	
<u>OZRK Črnomelj</u>	Kolodvorska 34	07 305 14 51
<u>OZRK Domžale</u>	Ljubljanska 34	01 729 23 33
<u>OZRK Dravograd</u>	Trg 4. julija 7	02 877 00 20 02 872 35 74
<u>OZRK Gornja Radgona</u>	Trg svobode 15	02 569 85 30 02 569 85 32 041 797 749
<u>OZRK Grosuplje</u>	Taborska cesta 6	01 781 16 30 01 781 16 31
<u>OZRK Hrastnik</u>	Novi dom 11	03 566 77 50 03 566 77 51
<u>OZRK Idrija</u>	Rožna 15	05 377 49 10 05 377 49 11
<u>OZRK Ilirska Bistrica</u>	Bazoviška 28	05 711 07 90 05 711 07 91
<u>OZRK Izola</u>	Ob starem zidovju 15a	05 640 10 20
<u>OZRK Jesenice</u>	Titova 78a	04 580 96 60 04 580 96 61
<u>OZRK Kamnik</u>	Ljubljanska 1	01 831 16 97
<u>OZRK Kočevje</u>	Trg zbora odposlancev 10	01 893 06 10 01 893 06 11
<u>OZRK Koper</u>	Vojkovo nabrežje 6	05 627 81 12
<u>OZRK Kranj</u>	Bleiweisova 16	04 201 86 72
<u>OZRK Krško</u>	Krških žrtev 30	07 490 53 65 07 490 53 66
<u>OZRK Laško</u>	Aškerčev trg 4b	03 734 34 60 03 734 34 61
<u>OZRK Lenart</u>	Nikova 9	02 720 72 72 02 720 72 73
<u>OZRK Lendava</u>	Kranjčeva 4	02 575 11 27
<u>OZRK Litija</u>	Trg na stavbah 1	01 89 63 730
<u>OZRK Ljutomer</u>	Kajuhova ulica 2	
<u>OZRK Logatec</u>	Tržaška cesta 50 a	01 756 41 53 01 759 06 75
<u>OZRK Metlika</u>	Črnomajlska 3	07 306 04 81 07 306 04 81
<u>OZRK Mozirje</u>	Na trgu 20	03 839 25 90 03 839 25 91
<u>OZRK Murska Sobota</u>	Staneta Rozmana 3	02 512 45 21 02 512 45 22
<u>OZRK Nova Gorica</u>	Tolminskih puntarjev 8	05 33 84 900 05 33 84 902
<u>OZRK Novo mesto</u>	Rozmanova 30	07 39 33 120 07 39 33 129 031 320 875
<u>OZRK Ormož</u>	Ptujska 8/f	02 741 70 50 02 741 70 51
<u>OZRK Piran</u>	Župančičeva 14	05 671 26 40
<u>OZRK Postojna</u>	Kolodvorska 5/b	05 726 48 35
<u>OZRK Ptuj</u>	Natašina pot 1a	02 749 40 40 02 749 40 42
<u>OZRK Radlje ob Dravi</u>	Mariborska 7	02 887 30 52
<u>OZRK Radovljica</u>	Gorenjska cesta 25	04 597 16 80 04 597 16 81
<u>OZRK Ravne na Koroškem</u>	Prežihova ulica 24	02 875 00 70 02 875 00 72
<u>OZRK Ribnica</u>	Goriča vas 11a	01 836 20 56
<u>OZRK Sevnica</u>	Glavni trg 44	07 816 50 70

<u>OZRK Sežana</u>	Bazoviška 13	07 816 50 71 05 730 50 22 05 730 50 23
<u>OZRK Slovenj Gradec</u>	Celjska cesta 2	02 885 00 30 02 885 00 31
<u>OZRK Slovenska Bistrica</u>	Partizanska 21	02 805 01 60 02 805 01 61
<u>OZRK Slovenske konjice</u>	Stari trg 41	03 757 25 70 041 564 924
<u>OZRK Šentjur</u>	Mestni trg 5	03 747 13 61
<u>OZRK Škofja Loka</u>	Mestni trg 35	04 51 70 650
<u>OZRK Šmarje pri Jelšah</u>	Celjska cesta 6	03 818 65 80 03 818 65 81
<u>OZRK Tolmin</u>	Brunov drevored 23	05 388 11 62 05 381 10 89
<u>OZRK Trbovlje</u>	1. junija 4	03 566 77 40 03 566 77 41
<u>OZRK Trebnje</u>	Gubčeva cesta 16	07 348 27 70 07 348 27 71
<u>OZRK Tržič</u>	Trg svobode 31a	04 597 16 90
<u>OZRK Velenje</u>	Františka Foita 2	03 897 36 00 03 897 36 01
<u>OZRK Vrhnika</u>	Poštna ulica 7b	01 750 24 47 01 750 24 48
<u>OZRK Zagorje</u>	Cesta zmage 7	03 566 77 60 03 566 77 61
<u>OZRK Žalec</u>	Šlandrov trg 20a	03 571 66 16

Ambulante za osebe brez zdravstvenega zavarovanja

V Ljubljani deluje ambulanta s posvetovalnico za osebe brez zdravstvenega zavarovanja Pro bono, ki je namenjena vsem občanom mestne občine Ljubljana brez urejenega zdravstvenega zavarovanja – brezdomci, tujci, brez urejenega statusa.

Naslov: Mislejeva 3, 1000 Ljubljana,	Telefon: 01/ 437 20 10; 01/ 437 91 82
Faks: 01/ 437 91 83	Internet: pro-bono.ordinacija.net

V Sloveniji danes deluje podobna ambulanta še v **Mariboru** pod okriljem Škofijske Karitas

Naslov: Strossmayerjeva 15, 2000 Maribor	Telefon: 0590 80 359
Faks: 0590 80 360	e-naslov: ambulanta@karitasmb.si

PRAVNI VIRI

Zakon o socialno varstvenih prejemkih:

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_ZAKO5609.html

Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev:

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r00/predpis_ZAKO4780.html

KJE DOBIM DODATNE INFORMACIJE?

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, kjer je na razpolago dostop do vseh aktualnih zakonov in dokumentov:

<http://www.mddsz.gov.si/>

Slovenska karitas, kjer izvajajo različne karitativne in socialne aktivnosti:

<http://www.karitas.si/index.php>

Rdeči Križ Slovenije, ki izvaja obširen program neposredne humanitarne pomoči

<http://www.rks.si/>

Ambulante za osebe brez zdravstvenega zavarovanja, ki je namenjena vsem občanom mestne občine Ljubljana brez urejenega zdravstvenega zavarovanja – brezdomci, tujci, brez urejenega statusa: pro-bono.ordinacija.net

6. PRIZNAVANJE IZOBRAŽEVANJA, IZOBRAŽEVANJE IN PREKVALIFIKACIJA V RS

Pravica od nadaljnega izobraževanja v Sloveniji

Kaj je priznavanje za namen nadaljevanja izobraževanja v Republiki Sloveniji?

S tem postopkom se imetniku tuje listine z odločbo prizna pravica do nadaljevanja izobraževanja v Republiki Sloveniji. Postopek se začne na vašo zahtevo, ki jo vložite na predpisanem obrazcu pri šoli, drugi vzgojno-izobraževalni organizaciji ali visokošolskem zavodu v Republiki Sloveniji, na katerem želite nadaljevati izobraževanje. Priložite tudi ustrezno dokumentacijo.

Kaj je priznavanje za namen zaposlovanja v Republiki Sloveniji?

S tem postopkom se z odločbo ugotovijo stopnja, v katero se tuje izobraževanje uvršča v slovenski šolski sistem, smer oziroma področje glede na zaključen tuji izobraževalni program, če je navedeno na listini o izobraževanju, v tujini pridobljen naziv poklicne oziroma strokovne izobrazbe ter strokovni oziroma znanstveni naslov. Postopek se začne na vašo zahtevo, ki jo vložite pri pristojnem ministrstvu (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo) na predpisanem obrazcu. Priložiti morate tudi ustrezno dokumentacijo.

Kaj pa če se odločim o uporabi v tujini pridobljenega naziva oziroma naslova?

V postopku priznavanja za namen zaposlovanja v Republiki Sloveniji je mogoče odločiti tudi samo o uporabi v tujini pridobljenega naziva poklicne oziroma strokovne izobrazbe ter strokovnega oziroma znanstvenega naslova. Zahtevo vložite pri pristojnem ministrstvu (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo) na predpisanem obrazcu. Priložiti morate tudi ustrezno dokumentacijo.

Tuje javne listine o izobraževanju, ki jih boste predložili v postopek, morajo biti overjene v skladu z veljavno zakonodajo Republike Slovenije. Več informacij o postopku priznavanja izobraževanja o potrebni dokumentaciji in obrazcih najdete na spletni strani ministrstva v čigar pristojnosti je visoko šolstvo.

Terciarno izobraževanje

Koliko vpisnih mest je razpisano za tuje študente za vpis na univerze v Sloveniji?

Za državljane iz držav nečlanic Evropske unije je praviloma razpisanih dodatnih 5 odstotkov vpisnih mest glede na število vpisnih mest za državljane Republike Slovenije in državljane držav članic EU. Tuji državljani, ki imate stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in ste sami oziroma so vaši starši/skrbniki davčni zavezanci Republike Slovenije, kandidirate na mesta za državljane Republike Slovenije in državljane iz držav EU.

Ali tujci plačujejo šolnino za redni študij?

Tujci, državljani držav nečlanic EU, plačujejo **šolnino** za redni študij, razen če:

- je tako določeno z meddržavnimi ali mednarodnimi sporazumi in pogodbami;
- ste štipendisti ministrstva, pristojnega za visoko šolstvo, oziroma pooblaščenega izvajalca tega štipendiranja;
- ste študenti izmenjalnih programov med visokošolskimi zavodi v programu Vseživljenjsko učenje;
- ste tuji državljani s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in ste sami ali so vaši starši ali skrbniki davčni zavezanci v Republiki Sloveniji.

Šolnino za izredni študij plačate vsi tuji študenti.

Izobraževanje odraslih

Kakšne vrste izobraževanj odraslih poznamo?

Izobraževanje odraslih lahko razdelimo na formalno in neformalno izobraževanje. Formalno izobraževanje omogoča pridobitev javnoveljavne izobrazbe, poklicno kvalifikacijo ali javnoveljavno listino, neformalno izobraževanje pa je namenjeno pridobivanju, obnavljanju,

razširjanju, posodabljanju in poglobljanju znanja, vendar se ne dokazuje z javnoveljavno listino.

Tujci so opravičeni do programov vključevanja v izobraževalni sistem za pridobitev javnoveljavne izobrazbe.

Izobraževalna ponudba, namenjena odraslim, je predstavljena na spletni strani

http://www.acs.si/dodatni_viri

Javnoveeljavne programe, ki niso bili oblikovani izključno za odrasle, se pa vanje vključujejo, dobite na straneh Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje in Ministrstva za šolstvo in šport.

Osnovnošolsko izobraževanje odraslih je organizirano v številnih organizacijah, osnovnih šolah za odrasle in Ljudskih univerzah ter je brezplačno

Nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK)

Kaj je nacionalna poklicna kvalifikacija?

Nacionalna poklicna kvalifikacija je delovna poklicna oziroma strokovna usposobljenost, ki je potrebna za opravljanje poklica oziroma posameznih sklopov zadolžitve v okviru poklica na določeni ravni zahtevnosti.

Kako lahko posameznik pridobi NPK?

NPK lahko posameznik pridobi v šolskem izobraževanju, po delih izobraževalnih programov za pridobitev poklicne oziroma strokovne izobrazbe po programih poklicnega usposabljanja in izpopolnjevanja, če je s temi programi tako določeno, po delih študijskih programov za pridobitev visokošolske izobrazbe ali po študijskih programih za izpopolnjevanje ali če dokaže, da dosega standarde strokovnih znanj in spretnosti, določene s katalogom, sprejetim v skladu z zakonom.

Poklicne kvalifikacije, pridobljene po izobraževalnih programih, se dokazujejo s spričevali, diplomami in drugimi listinami. Javna listina, ki se pridobi zunaj formalnega šolskega sistema, je certifikat o poklicni kvalifikaciji.

Kakšen je pogoj za pridobitev NPK certifikata?

Splošni pogoj za pridobivanje certifikatov je dopolnjena starost 18 let. Stroške postopka za pridobitev NPK so dolžni poravnati kandidati.

Kje dobim dodatne informacije?

Pomoč in dodatne informacije pri odločanju za vpis v izobraževalne programe dobite tudi v lokalnih svetovalnih središčih (ISIO) za izobraževanje in učenje odraslih. Seznam dobite na <http://isio.acs.si/sredisca/>.

V središčih za samostojno učenje (SSU) lahko **samostojno in brezplačno utrjujete ter pridobivate znanje**, večinoma s področja tujih jezikov in računalništva. Pri tem vam pomagajo usposobljeni informatorji in svetovalci. V Sloveniji deluje 32 središč za samostojno učenje. Seznam dobite na <http://ssu.acs.si/seznam/>.

Pomoč in podpora pri učenju in izobraževanju sta za udeležence brezplačni.

7. SOCIALNO VKLJUČEVANJE

Jezik in kultura

Kakšni tečaji slovenskega jezika obstajajo za tujce?

Programi v obsegu 60 ur so namenjeni **državljanom tretjih držav**, ki v Republiki Sloveniji prebivate na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje in imate dovoljenje, izdano z veljavnostjo enega leta, ter vašim družinskim članom, vendar če sami izpolnite pogoje za udeležbo v programu. Po končanem programu boste opravljali preizkus znanja iz slovenskega jezika na ravni, ki je potrebna za osnovno sporazumevanje, izvedel pa ga bo izvajalec programa.

Programi do 180 ur so namenjeni **državljanom tretjih držav**, ki imate **dovoljenje za stalno prebivanje**, in vašim družinskim članom z dovoljenjem za začasno prebivanje na podlagi združitve družine. Na izbrani jezikovni šoli opravite razvrstitveni test, na podlagi katerega bo šola določila število ur, ki jih potrebujete za doseg znanja slovenskega jezika na osnovni ravni.

Po zaključenem tečaju jezika ste upravičeni do brezplačnega prvega preizkusa znanja slovenskega jezika na osnovni ravni.

Če ste se kot tujec z dovoljenjem za začasno prebivanje že udeležili 60-urnega programa učenja slovenskega jezika in imate dovoljenje za začasno prebivanje izdano z veljavnostjo najmanj enega leta ali ste pridobili dovoljenje za stalno prebivanje, ste upravičeni do ponovne udeležbe v programu, vendar se vam obseg ur določi kot razlika med že odobrenimi urami in oceno potrebnega števila ur. Ponovna udeležba ne sme presegati 120 ur programa.

Ali so tečaji brezplačni?

Da, tako 60- kot 180-urni programi učenja slovenskega jezika so brezplačni, sami pa si krijete potne stroške ter stroške učnih pripomočkov in gradiv.

Kako se prijavim v tečaj?

Na upravni enoti, kjer imate prijavljeno stalno oziroma začasno prebivališče, vložite zahtevek za izdajo potrdila o izpolnjevanju pogojev za udeležbo v programu učenja slovenskega jezika, upravna enota pa vam bo, če izpolnujete pogoje, izdala potrdilo o izpolnjevanju pogojev za udeležbo v programih.

S potrdilom se zglasite pri enem od izbranih izvajalcev, kjer boste dobili vse informacije o programu učenja slovenskega jezika.

Kdaj se programov učenja slovenskega jezika ne morem udeležiti?

Programov učenja slovenskega jezika **se ne morete udeležiti**, če ste v Sloveniji končali šolanje na kateri koli stopnji, ste vključeni v redni izobraževalni program ali ste že pridobili potrdilo o opravljenem preizkusu znanja slovenskega jezika na vsaj osnovni ravni.

Kje se izvajajo tečaji?

V obdobju do 30. 6. 2012 so izbrani izvajalci tečajev slovenskega jezika:

Ljubljana, Grosuplje, Kamnik, Vrhnika, Domžale	Cene Štupar, Center za permanentno izobraževanje, Vojkova cesta 1, LJUBLJANA Tel: 01/ 234 44 28
Maribor, Ptuj, Slovenska Bistrica	Ljudska univerza Ptuj, Mestni trg 2, PTUJ tel.: 02/ 749 21 50
Celje	Ljudska univerza Celje, Cankarjeva ulica 1, CELJE tel.: 03/ 428 67 50
Kranj, Jesenice, Škofja Loka	Ljudska univerza Škofja Loka Podlubnik 1a. ŠKOFJA LOKA Tel.: 04/ 506 13 00
Velenje, Žalec	Andragoški zavod Ljudska univerza Velenje, Titov trg 2, VELENJE tel.: 03/ 898 54 50

Novo mesto	Razvojno izobraževalni center Novo mesto, Ljubljanska cesta 28, NOVO MESTO Tel.: 07/ 393 45 50
Ajdovščina	Jezikovni studio VERIS d.o.o., Stegne 7, LJUBLJANA tel.: 01/500 05 79
Koper	Jezikovni studio VERIS d.o.o., Stegne 7, LJUBLJANA tel.: 01/500 05 79

Komu je namenjen preizkus znanja slovenskega jezika na osnovni ravni?

Izpit iz znanja slovenskega jezika na osnovni ravni je namenjen odraslim, katerih prvi jezik ni slovenščina, potrebujejo pa javnoveljavno listino o znanju slovenščine kot drugega jezika za zasebne ali uradne namene (na primer za pridobitev slovenskega državljanstva).

Do brezplačnega prvega preizkusa znanja iz slovenskega jezika na osnovni ravni ste upravičeni državljani tretjih držav, ki imate dovoljenje za stalno prebivanje, in vaši družinski člani z dovoljenjem za začasno prebivanje na podlagi združitve družine.

Kako se prijavim za udeležbo v programu?

Na upravni enoti, kjer imate prijavljeno stalno oziroma začasno prebivališče, vložite zahtevek za opravljanje prvega preizkusa znanja iz slovenskega jezika, upravna enota pa vam bo, če izpolnujete pogoje, izdala potrdilo o izpolnjevanju pogojev za udeležbo v programih.

Kdo so pooblaščen izvajalci preizkusa znanja iz slovenskega jezika na osnovni ravni?

Izpitni center Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik	Kongresni trg 12, 1000 Ljubljana 01 241 86 47
Andragoški Zavod Maribor	Maistrova ulica 5, 2000 Maribor 02 234 11 11
Cene Štupar CPI Ljubljana	Vojkova cesta 1, 1000 Ljubljana 01 234 44 02
DOBA Vir znanja, Maribor	Prešernova ulica 1, 2000 Maribor 02 228 38 50
IS Miklošič, Ljubljana	Miklošičeva cesta 26, 1000 Ljubljana 01 230 76 00
Ljudska univerza Ajdovščina	Cesta 5. maja 14, 5270 Ajdovščina 05 366 47 50
Ljudska univerza Koper	Cankarjeva ulica 33, 6000 Koper 05 612 80 00
Ljudska univerza Kranj	Cesta Staneta Žagarja 1, 4000 Kranj 04 280 48 00
Ljudska univerza Krško	Dalmatinova ulica 8, 8270 Krško 07 488 11 60, 07 488 11 70
Ljudska univerza Postojna	Ljubljanska cesta 2, 6230 Postojna 05 721 12 80, 05 721 12 88
Ljudska univerza Velenje	Titov trg 2, 3320 Velenje 03 898 54 50
UPI, Ljudska univerza Žalec	Ulica Ivanke Uranjek 6, 3310 Žalec 03 713 35 50, 03 713 35 51
Zasavska Ljudska univerza Trbovlje	Trg svobode 11a, Trbovlje 03 563 11 90
ZIK Črnomelj	Ulica Otona Župančiča 1, 8340 Črnomelj 07 306 13 90

Kaj pa programi seznanjanja s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo?

Programi so namenjeni državljanom tretjih držav, ki imate dovoljenje za stalno prebivanje ali prebivate v Republiki Sloveniji najmanj 2 leti na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje in imate dovoljenje izdano z veljavnostjo enega leta. Programa se lahko udeležijo tudi vaši družinski člani, ki so pridobili dovoljenje za prebivanje na podlagi združitve z družino, vendar šele če sami izpolnujete pogoje za udeležbo v programu.

Ali je pogoj za udeležbo v programu znanje slovenskega jezika?

Da. Ker program poteka v slovenskem jeziku, je **pogoj za udeležbo razumevanje slovenskega jezika**.

Ali so programi brezplačni?

Da. Programi so brezplačni, sami pa si krijete potne stroške ter stroške učnih pripomočkov in gradiv.

Po zaključenem programu boste opravljali preizkus znanja, ki ga izvede izvajalec programa.

Kako se prijavim za udeležbo v programu?

Na upravni enoti, kjer imate prijavljeno stalno oziroma začasno prebivališče, vložite zahtevek za izdajo potrdila o izpolnjevanju pogojev za udeležbo v programu seznanjanja s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo. Ob izpolnjevanju pogojev vam bo upravna enota izdala potrdilo, s katerim se zglasite pri enem od izbranih izvajalcev programa.

Kdaj se ne morem udeležiti programov?

Programov se ne morete udeležiti, če ste v Sloveniji končali šolanje na kateri koli stopnji.

Kje se izvajajo programi?

Ljubljana	Ljudska univerza Kočevje, Trg zbora odposlancev 30 KOČEVJE Tel: 01/ 893 82 70
Maribor	Ljudska univerza Ptuj, Mestni trg 2 PTUJ Tel.: 02/ 749 21 58

Nastanitev

Kdaj lahko kot tujec postanem lastnik nepremičnine v Sloveniji?

Lastnik nepremičnine v Sloveniji lahko postanete le ob pogoju vzajemnosti, zato je najem stanovanja najpogostejša oblika nastanitve.

Kako je z najemom stanovanj v Sloveniji?

Določena podjetja, predvsem v gradbeništvu, svojim delavcem nudijo nastanitev tudi v t. i. samskih domovih. Tukaj je potrebno izpostaviti **Pravilnik o določitvi minimalnih standardov za nastanitev tujcev**, ki so zaposleni ali delajo v Republiki Sloveniji, ki je bil sprejet 2011, in ki med drugim določa tudi primerno velikost bivališča

Število oseb	Najmanjša površina (m2)
1	8
2	10
3	18
4	20
5	28
6	30

Cene najema so zelo različne, najdražja so stanovanja v večjih mestih. Pri iskanju stanovanja si lahko pomagata s ponudbami številnih nepremičninskih agencij na internetu. Ena od bolj obiskanih strani je www.nepremicnine.net, kjer so zbrane ponudbe agencij kot tudi zasebnih ponudnikov iz vse Slovenije. Prav tako lahko najdete oglase v številnih dnevnikih ali posebnih časnikih, namenjenih izključno oglasom. Nemalokrat pri najemu stanovanja lastniki zahtevajo predplačilo od treh do šest mesecev ter varščino. Če boste stanovanje iskali prek agencije, morate računati tudi na plačilo provizije tej.

Kaj mora biti opredeljeno v najemni pogodbi?

Najem stanovanja se opravi s sklenjeno najemno pogodbo med vami in lastnikom stanovanja. Če ne uporabite obstoječega obrazca in pogodbo sestavi lastnik stanovanja ali vi sami, morajo biti v njej opredeljeni vsaj:

- opis stanovanja, lega, površina, struktura, komunalna opremljenost, leto zgraditve ter način uporabe stanovanja;
- identifikacijska oznaka iz katastra stavb;
- ime in priimek lastnika, davčna številka lastnika, ime in priimek najemnika in oseb, ki bodo skupaj z najemnikom uporabljale stanovanje;
- odpovedni razlogi, ki jih določa 103. člen stanovanjskega zakona;
- vrsta najema po kategorijah najemnih stanovanj;
- določbe o medsebojnih obveznostih pogodbenih strank pri uporabi in vzdrževanju stanovanja ter skupnih delov stanovanjske stavbe ali večstanovanjske stavbe;
- višina najemnine ter način in roki plačevanja;
- način plačevanja in obseg stroškov, ki niso zajeti v najemnini in se nanašajo na stroške za dobavljeno elektriko, vodo, daljinsko ogrevanje stanovanj in podobno (individualni obratovalni stroški), ter stroški za obratovanje skupnih delov stanovanjske ali večstanovanjske stavbe (skupni obratovalni stroški);
- določbe o načinu uporabe stanovanja ter o tem, na kakšen način in v kakšnih časovnih razdobjih bo lastnik preverjal pravilno uporabo stanovanja;
- čas trajanja najemnega razmerja, če se stanovanje oddaja za določen čas;
- način predaje stanovanja.

Kako pa je z dijaškimi oz. študentskimi domovi?

Dijaki in študentje, ki se šolajo zunaj svojega kraja prebivanja, lahko ob izpolnjevanju pogojev in prostih mestih prebivajo v dijaških oziroma študentskih domovih. Sočasno z razpisom za vpis v srednje oziroma višje strokovne šole je objavljen tudi skupen razpis prostih mest v vseh dijaških domovih. Dijaški domovi, ki ne zapolnijo kapacitet z dijaki, lahko sprejmejo tudi študente.

Zaradi premajhnega števila prostih kapacitet v študentskih domovih je možnost nastanitve zagotovljena le naslednjim študentom iz tujine:

- **za izmenjalne štipendiste v programu CEEPUS** in bilaterali (gre za 3- do največ 9-mesečne izmenjave)
Informacije: CMEPIUS, Ob železnici 16, SI-1000 Ljubljana, tel. +386/0/ 1 586 42 51
info@cmeplus.si, www.cmeplus.si;
- **za Slovence brez slovenskega državljanstva**, ki prejemajo štipendijo Republike Slovenije
Informacije: Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendiranje Dunajska cesta 22, SI-1000 Ljubljana, tel.: +386 /0/ 1 434 10 92
info@sklad-kadri.si, www.sklad-kadri.si;
- **izmenjevalni programi EU – Erasmus**
Informacije: Univerza v Ljubljani, Mednarodna pisarna, tel.: +386 /0/ 1 241 85 90
katja.cerjak@uni-lj.si, <http://www.uni-lj.si>

Kaj pa če ne sodim v eno izmed teh skupin?

Če ne spadate v eno od navedenih skupin študentov, lahko poskusite poiskati nastanitev v katerem od dijaških domov, ki niso polno zasedeni in sprejemajo tudi študente. Prav tako si lahko prek oglasov poiščete namestitve pri zasebnikih, ki oddajajo sobe. Za pomoč in nasvete pri iskanju nastanitve se lahko obrnete tudi na študentske organizacije - <http://www.studentska-org.si/index.php/Organizacijske-oblike-SOS.html>

Komunikacija

Kateri so osnovni podatki o telefoniji?

- Mednarodna izhodna telefonska številka – **00**
- Mednarodna dohodna telefonska številka – **386**

Nacionalni operater **klasične telefonije** je Telekom Slovenije, na njegovi spletni strani <http://www.telekom.si/> dobite vse informacije o njihovih storitvah. Za uporabo javnih

telefonskih govorilnic lahko na poštah ali v časopisnih kioskih kupite telefonske kartice, ki jih prodajajo v različnih vrednostih (od 25 do 300 impulzov).

Dežela je skoraj v celoti pokrita s signalom **mobilne telefonije**, operatorji pa imajo podpisane pogodbe z večjimi evropskimi in svetovnimi operaterji. Mobilni telefoni v Sloveniji delujejo v omrežju frekvenčnih pasov 900 MHz in 1800 MHz. Lahko se odločite za sklenitev katere od osebnih naročniških razmerij pri izbranem operaterju ali za predplačniški sistem.

Gostujete lahko v številnih mobilnih omrežjih, za podrobnejše informacije o storitvah pa se obrnite na posamezne ponudnike mobilne telefonije.

Kateri so ponudniki mobilne telefonije?

Debitel telekomunikacije, d. d. – <http://www.debitel.si/>

IZI mobil, telekomunikacije, d. d. – www.izimobil.si

Mmobil – <https://www.mercator.si/mmobil>

Mobitel – <http://www.mobitel.si/>

Si.mobil, d. d. – <http://www.simobil.si>

T-2, d. o. o. – <http://www.t-2.net/>

Tušmobil, d. o. o. – <http://www.tusmobil.si/>

Prevoz

Kako je z vozniškim dovoljenjem tujca?

Če imate veljavno vozniško dovoljenje, ki vam ga je izdal pristojni organ vaše države, in ob vzajemnosti lahko vozite še eno leto od dneva prijave prebivališča v Sloveniji tista vozila, za katera vam je bilo vozniško dovoljenje tudi izdano.

Če imate na podlagi dovoljenja za prebivanje v Republiki Sloveniji prijavljeno prebivališče več kot šest mesecev, lahko, ob izpolnjevanju pogojev, zahtevate **zamenjavo veljavnega tujega vozniškega dovoljenja za slovensko vozniško dovoljenje**. Slovensko vozniško dovoljenje se vam izda, če opravite praktični del izpita. Praktičnega dela vam ni treba opraviti, če ste državljan države članice EU, Islandije, Lihtenštajna, Norveške, Hrvaške in Švice.

Ob zamenjavi se vozniško dovoljenje vrne organu, ki vam je v vaši državi izdalo dovoljenje.

Kje in kako oddam zahtevo za zamenjavo vozniškega dovoljenja?

Zahtevo za zamenjavo vozniškega dovoljenja lahko oddate na kateri koli upravni enoti, predložiti pa morate:

- dosedanje vozniško dovoljenje;
- veljavno zdravniško spričevalo, če je bil rok veljavnosti vozniškega dovoljenja omejen iz zdravstvenih razlogov (pregled opravite pri zdravniku specialistu medicine dela);
- fotografijo velikosti 35 x 45 mm, ki kaže vašo pravo podobo in ni retuširana;
- dokazilo o plačilu upravne takse (14,19 EUR) in obrazca vozniškega dovoljenja (1,23 EUR).

Kje opravim praktični del izpita?

Za opravljanje praktičnega dela izpita se lahko obrnete na katero koli avtošolo v vašem kraju. Vozniki začetniki morajo najkasneje v šestih mesecih po pridobitvi vozniškega dovoljenja opraviti program dodatnega usposabljanja. Program dodatnega usposabljanja morate opraviti tudi, če ste slovensko vozniško dovoljenje za kategorije A2 ali A ali B pridobili na podlagi veljavnega tujega vozniškega dovoljenja in je od njegove izdaje poteklo manj kot leto dni ter v državi, ki ga je izdala, niste opravili takega programa.

Kje dobim več informacij?

Več podatkov o pridobitvi vozniških dovoljenj in seznamu organizacij, ki opravljajo dodatno usposabljanje, najdete na straneh **Agencije RS za varnost prometa** (vse strani so v slovenskem jeziku).

Kje in kako lahko registriram vozilo?

Vozilo, bodisi novo ali staro, lahko registrirate pri kateri koli registracijski organizaciji na območju Republike Slovenije. Registracijske organizacije so:

- upravne enote;
- organizacije, ki opravljajo tehnične preglede motornih in priklopnih vozil;
- gospodarske družbe in samostojni podjetniki posamezniki, ki opravljajo dejavnost prodaje motornih oziroma priklopnih vozil.

Za registrirano vozilo se izdajo prometno dovoljenje ter registrske tablice v predpisanem številu. Registrske tablice so vezane na vozilo, za označitev katerega so izdane. Registrske tablice z izbranim delom označbe so vezane na lastnika vozila.

Za registracijo morate predložiti naslednja dokazila:

dokazilo o tehnični brezhibnosti vozila, ki ne sme biti starejše od 30 dni, razen za vozila, za katera skladno z določbo 50. člena Zakona o motornih vozilih tehnični pregled ni obvezen;

dokaz o sklenjenem zavarovanju avtomobilske odgovornosti;

dokaz o poravnani obveznosti iz naslova plačila povračila za uporabo cest;

dokazila, potrebna na podlagi drugih predpisov (na primer davki, carina itd.);

dokazilo o plačilu predpisanih taks in drugih obveznosti;

dokazilo o istovetnosti stranke (za fizične osebe veljavna listina, opremljena s fotografijo, ki jo je izdal državni organ, za pravne osebe pa dokazilo o registraciji pravne osebe ter obvestilo o razvrstitvi)

Vozniško dovoljenje uporabnika vozila, če tega ni mogoče pridobiti iz uradnih evidenc.

Poleg tega pa še:

za registracijo novega vozila

dokaz o lastništvu vozila (na primer račun o nakupu vozila);

za registracijo rabljenega vozila

zadnje slovensko prometno dovoljenje, če je bilo vozilo registrirano v Republiki Sloveniji, in vsa dokazila o spremembi lastništva vozila od zadnje registracije vozila (na primer overjena kupoprodajna pogodba oziroma račun o nakupu vozila);

listino o izvoru in lastnini posameznih delov vozila, ki so bili v vozilo naknadno vgrajeni, če se zaradi take naknadne vgradnje spremenijo podatki o vozilu, vpisani v prometno dovoljenje;

dokazilo o tehnični brezhibnosti vozila, ki ne sme biti starejše od 30 dni, razen za vozila, za katera skladno z določbo 50. člena Zakona o motornih vozilih tehnični pregled ni obvezen;

za registracijo vozila, kupljenega v tujini

zadnje tuje prometno dovoljenje oziroma drug ustrezen dokument, ki je dokazilo o izvoru vozila po predpisih tuje države, v kateri je bilo vozilo nazadnje registrirano, če ni bilo registrirano v Republiki Sloveniji;

listino o lastnini vozila, če lastnik vozila ni oseba, vpisana kot lastnik vozila v prometno dovoljenje (na primer overjena kupoprodajna pogodba);

listino o izvoru in lastnini posameznih delov vozila, ki so bili v vozilo naknadno vgrajeni, če se zaradi take naknadne vgradnje spremenijo podatki o vozilu, vpisani v prometno dovoljenje;

dokazilo o tehnični brezhibnosti vozila, ki ne sme biti starejše od 30 dni, razen za vozila, za katera skladno z določbo Zakona o motornih vozilih tehnični pregled ni obvezen več podatkov najdete tu.

za začasno registracijo vozila

zadnje slovensko prometno dovoljenje, če je bilo vozilo registrirano v Republiki Sloveniji, in vsa dokazila o spremembi lastništva vozila od zadnje registracije vozila (na primer: overjena kupoprodajna pogodba oziroma račun o nakupu vozila);

listino o izvoru in lastnini posameznih delov vozila, ki so bili v vozilo naknadno vgrajeni, če se zaradi take naknadne vgradnje spremenijo podatki o vozilu, vpisani v prometno dovoljenje;

dokazilo o tehnični brezhibnosti vozila, ki ne sme biti starejše od 30 dni, razen za vozila, za katera skladno z določbo 50. člena Zakona o motornih vozilih tehnični pregled ni obvezen.

Več informacij o registracijah, taksah in vsem, kar je povezano z registracijo vozil, lahko dobite na spletni strani e-uprave in Javne Agencije RS za varnost prometa (spletne strani so dostopne le v slovenskem jeziku).

PRAVNI VIRI

Uredba o integraciji tujcev:

http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_URED4351.html

Pravilnik o določitvi minimalnih standardov za nastanitev tujcev:

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=105052>

KJE DOBIM DODATNE INFORMACIJE?

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, kjer je na razpolago dostop do vseh aktualnih zakonov in dokumentov:

<http://www.mddsz.gov.si/>

Ministrstvo za notranje zadeve, kjer lahko dobite informacije o integraciji

<http://www.mnzs.gov.si/>

Ponudniki mobilne telefonije, kjer lahko dobite informacije o posameznih paketih

Debitel telekomunikacije, d. d. – <http://www.debitel.si/>

IZI mobil, telekomunikacije, d. d. – www.izimobil.si

Mmobil – <https://www.mercator.si/mmobil>

Mobitel – <http://www.mobitel.si/>

Si.mobil, d. d. – <http://www.simobil.si>

T-2, d. o. o. – <http://www.t-2.net/>

Tušmobil, d. o. o. – <http://www.tusmobil.si/>

Agencija RS za varnost prometa, kjer lahko pridobite več informacij o vozniških dovoljenjih

<http://www.avp-rs.si/>

Avto moto zveza Slovenije, ki vam zagotavlja pomoč na cesti

<http://www.amzs.si/>

8. SOCIALNO VKLJUČEVANJE IN PRAVICE PROSICEV ZA AZIL IN BEGUNCEV

Socialne pravice oseb s priznano mednarodno zaščito oz. beguncev

Nastanitev beguncev?

Begunci imajo pravico do nastanitve v integracijski hiši ali drugih nastanitvenih objektih ministrstva eno leto po pridobitvi statusa.

Imajo tudi pravico do denarnega nadomestila za nastanitev na zasebnem naslovu tri leta od dneva pridobitve statusa, če nimajo lastnih sredstev za preživljanje, ali če jim preživljanje ni zagotovljeno kako drugače.

Denarna pomoč beguncem?

Le-ta se ureja pri pristojnem Centru za socialno delo glede na občino prijave prebivališča.

Enkratno denarno socialno pomoč begunci pridobijo z dnem dokončne odločbe o priznanju statusa in z nastanitvijo v integracijski hiši ali na zasebnem naslovu.

Redno denarno socialno pomoč begunci pridobijo tudi z dnem dokončne odločbe o priznanju statusa in z nastanitvijo v integracijski hiši ali na zasebnem naslovu. Redna pomoč je za določen čas in se podaljšuje, če oseba nima lastnih sredstev za preživljanje.

Obvezno zdravstveno zavarovanje beguncev?

Begunci imajo pravico do obveznega zdravstvenega zavarovanja, če niso obvezno zavarovani na drugi podlagi. Dodatno zdravstveno zavarovanje se uredi preko pristojnega centra za socialno delo.

Če je begunec v delovnem razmerju, je tudi obvezno zdravstveno zavarovan iz naslova dela, dodatno ali nezgodno zavarovanje pa si uredi samostojno pri kateri izmed zavarovalnic.

Pravica beguncev do dela?

Begunci imajo prost dostop do trga dela. Družinski član begunca, ki prebiva v Sloveniji iz razloga združitve družine, ima pravico do osebnega delovnega dovoljenja.

Prost dostop do trga dela pomeni tudi prijavo v evidenco brezposelnih ter pravice, ki izhajajo iz tega statusa. Begunci večinoma ne razumejo funkcijo zavoda za zaposlovanje. Formalni načini iskanja del so pogosto drugačni od tistih na katere so navajeni.

Opaža se potreba po razlagi prijave v evidenco brezposelnih, funkcije svetovalcev na zavodu, funkcij prijavnih služb, funkcije življenjepisa in načine iskanja zaposlitve.

Veliko beguncev razmišlja o odpiranju zasebnega podjetja. Potrebno je razložiti, kaj to pomeni z vidik vodenja podjetja, vidika dejavnosti, vidika stroškov.

Pravica beguncev do vzgoje in izobraževanja?

Begunci so izenačeni z državljani Slovenije v pravicah do predšolske vzgoje, osnovnošolskega, srednješolskega, visokošolskega in univerzitetnega izobraževanja.

Prost Če je potrebno priznavanje dosežene izobrazbe, je to možno na stroške Ministrstva za notranje zadeve. Največ informacij glede priznavanja izobrazbe dobijo na sedežu univerze, kjer po navadi obstaja pisarna za mednarodno sodelovanje.

Socialne pravice prosilcev za mednarodno zaščito oz. prosilcev za azil

Osnovna oskrba prosilcev?

- nastanitev v azilnem domu ali njegovi izpostavi
- mesečna žepnina, če so prosilci za azil brez lastnih sredstev za preživljanje
- finančna pomoč v primeru nastanitve na zasebnem naslovu, pod posebnimi pogoji.

Če prosilec za azil začne z delom se lahko razseli iz azilnega doma in sam sebi zagotavlja sredstva za preživljanje za čas ko čaka na odločbo o statusu. Lahko dela do negativne odločbe o priznavanju mednarodne zaščite. Z negativnim zaključkom postopka preneha podlaga za izdajo delovnega dovoljenja, posledično tudi njegovo delovno dovoljenje in morebitno delovno razmerje. Delo je možno nadaljevati na način, kot ga z delovnim dovoljenjem opravlja kateri koli tujec v RS.

Pravica prosilcev za azil do nujnega zdravljenja?

- nujna medicinska pomoč in nujni reševalni prevoz po odločitvi zdravnika ter nujna zobozdravstvena pomoč
- nujno zdravljenje po odločitvi pristojnega zdravnika
- zdravstveno varstvo žensk (kontracepcijska sredstva, prekinitev nosečnosti, zdravstvena oskrba v nosečnosti in ob porodu)
- dodatne zdravstvene storitve za osebe s posebnimi potrebami, ki jih odobri in določi posebna komisija.

Pravica prosilcev za azil do dela?

Za opravljanje dela je potrebno pridobiti delovno dovoljenje za obdobje treh mesecev, ki se lahko podaljšuje. Prosilec za azil lahko zaprosi za delovno dovoljenje, če mu ni bila vročena odločitev pristojnega organa po devetih mesecih od vložitve prošnje za azil in če odgovornosti za zamudo ni mogoče pripisati prosilcu.

Prosilci za azil večinoma ne razumejo funkcijo delovnega dovoljenja, funkcijo zavoda za zaposlovanje ter cel postopek prijave na Zavod za zaposlovanje. Prost dostop do trga dela pomeni tudi prijavo v evidenco brezposelnih ter nekatere pravice, ki izhajajo iz tega statusa. Opaža se potreba po razlagi prijave v evidenco brezposelnih, funkcije svetovalcev na zavodu, funkcije prijavne službe, funkcije življenjepisa in načine iskanja zaposlitve. Formalni načini iskanja dela so pogosto drugačni od tistih na katere so navajeni.

Pravica prosilcev za azil do izobraževanja?

Prosilcem za azil se omogoči, mladoletnim prosilcem pa zagotovi dostop do izobraževanja na poklicnih in srednjih šolah, in sicer s pogoji, ki veljajo za državljane RS. Z enakimi pogoji se prosilcem za azil omogoči dostop do visokošolskega in univerzitetnega izobraževanja.

PRAVNI VIRI

Zakon o mednarodni zaščiti:

<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201111&stevilka=450>

Zakon o urejanju trga dela: <http://imss.dz-rs.si/imis/ab932411cf0db4acf7b1.pdf>

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju:

<http://imss.dz-rs.si/imis/fc3237ba27fe3531eb07.pdf>

KJE DOBIM DODATNE INFORMACIJE?

Ministrstvo za notranje zadeve, Urad za migracije, kjer lahko dobite informacije o statusnih vprašanjih ter integraciji: <http://www.mnz.gov.si/>

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve oz. pristojni centri za socialno delo:

http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/izvajalci/csd/

Društvo Odnos (<http://odnos.si/>) in **Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva** (<http://www.filantropija.org/>), ki izvajata programe pomoči pri integraciji prosilcev za azil in beguncev

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, kjer dobite informacije v zvezi s statusnimi vprašanji ter pravicami iz zaposlitve in dela: http://www.sindikat-zsss.si/index.php?option=com_content&view=article&id=622:integracijski-paket-za-brezposelne-migrante-bequnce-in-prosilce-za-azil&catid=21:opis-projektov&Itemid=26

9. NASLOVI IN KONTAKTI

NAŠI NASLOVI IN KONTAKTI

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana

Tel. 01/434 12 90 ali 434 12 93 ali 43 41 210

Brezplačni telefon: 080 14 34

Spletna stran: www.integracijski-paket.si

Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva

Poljanska ulica 12, 1000 Ljubljana

tel. 01/ 430 12 88

OSTALI KORISTNI NASLOVI IN KONTAKTI

Info točka za tujce, Slovenska cesta 55, Ljubljana: 01/472 64 63; 041 659 228

Ambulanta za osebe brez zdravstvenega zavarovanja:

V Ljubljani, Savsko naselje, Mislejeva ulica 3, tel. 01/437 20 10

V Mariboru, Strossmayerjeva 15, tel. 059 080 359

Služba za zaposlovanje in delo tujcev, Dunajska c. 20, Ljubljana: 080 20 55

Državni izpitni center, Ob železnici 16, Ljubljana: 01/548 46 00

Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, ENIC/NARIC center

(vrednotenje izobraževanja), Masarykova cesta 16, Ljubljana: 01/478 47 45

Inšpektorat RS za delo, Parmova 33, Ljubljana, 01/280 36 60 in 280 36 70

Prijava zaposlovanja na črno: 01/436 14 11 (samodejni odzivnik)

Območne enote Inšpektorata RS za delo (sreda in petek, 9.00-11.00)

Ljubljana-Trbovlje: 01/306 24 90 in 03/562 54 80; Maribor: 02/234 86 00; Celje-

Velenje: 03/425 27 00 in 03/898 89 00; Kranj: 04/231 93 22; Koper-Postojna:

05/663 45 20 in 05/721 15 70; Nova Gorica: 05/331 18 60; Brežice: 07/499 50

90; Novo Mesto-Kočevje: 07/394 21 52 in 01/893 01 90; Murska Sobota-

Lendava: 02/512 49 20 in 02/575 11 44

Davčna inšpekcija: 080 30 60 (samodejni odzivnik)

Policija: 113; **Klic v sili**: 112

10. PRILOGE

Poklicni standard za zagovornika ranljivih skupin

Poklicni standard za zagovornika smo pripravili v sodelovanju s Centrom za poslovno usposabljanje Gospodarske zbornice Slovenije. Zveza svobodnih sindikatov Slovenije kot nosilec projekta »Integracijski paket za brezposelne migrante, begunce in prosilce za azil« želi na ta način promovirati možnost pretvorbe profila zagovornikov pravic migrantov, prosilcev za azil in beguncev v formalizirano nacionalno poklicno kvalifikacijo (NPK), kar bo zvišalo zaposlitvene možnosti tako koordinatorja in svetovalcev zagovornikov, ki so bili zaposleni na projektu kot tudi drugih oseb, ki so se bodisi udeležile izobraževanja za zagovornike bodisi so aktivno sodelovale pri izvajanju zagovorništva in pomoči predstavnikom ranljivih skupin:

POKLICNI STANDARD

Status:

1. Ime in koda poklicnega standarda

Zagovornik pravic ranljivih skupin

Klasius-P

Socialno delo in svetovanje (drugo) (7629)

2. Ime in koda poklica

Zagovornik pravic ranljivih skupin

3. Raven zahtevnosti

(V) Bolj zahtevna dela

4. Poklicne kompetence

Candidat:

1. načrtuje in organizira svoje delo v sodelovanju s pristojnimi v organizacijah
2. zagotavlja kakovost in uspešnost svojega dela v delovnem okolju v skladu s predpisi in standardi
3. spremlja predpise, standarde in ukrepe na področju dela zaposlovanja in socialnega varstva za potrebe svetovanja
4. obvlada komunikacijske veščine za sporazumevanje s sodelavci, strokovnjaki in uporabniki
5. sodeluje v strokovnih in projektnih timih
6. sposoben je samostojno reševati posamezne primere tako, da celovito zajame osebne okoliščine uporabnikov
7. uporablja sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo
8. obiskuje prostore in kraje, kjer se pojavljajo ranljive skupine in zaznava kršitve pravic, različne oblike izkoriščanja, zlorab, nasilja in diskriminacije
9. informira uporabnike o njihovih pravicah in obveznostih, o pristojnih organizacijah ter o podpornih mrežah v lokalnem okolju in oblikah pomoči, ki jih nudijo
10. svetuje uporabnikom, izvaja zagovorništvo ter spodbuja uporabnike k aktivni vlogi pri doseganju rešitve situacije
11. z uporabnikom izvaja proces opolnomočenja za bolj kakovostno življenje

5. Opis poklicnega standarda

Področje dela	Ključna dela	Spretnosti in znanja
Analiza, načrtovanje in organizacija dela	načrtuje in organizira svoje delo v sodelovanju s pristojnimi v organizacijah	- zna organizirati lastno delo - pozna delovanje in pristojnosti ustanov, organizacij in njihovo medsebojno povezanost - pozna delovanje skupnostne in socialne mreže - sodeluje z vodjo programa/projekta in sodelavci pri vsebinskem in terminskem načrtovanju dela ter nalog potrebnih za učinkovito delo - zbira in pripravlja podatke, potrebne za delo ter analizo dela za konkretne uporabnike in predloge sistemskih rešitev - dnevno načrtuje aktivnosti, vzpostavlja kontakte z organizacijami in uporabniki
Operativno delo	spremlja predpise, standarde in ukrepe na področju dela, zaposlovanja in socialnega varstva za potrebe svetovanja	- zna iskati ustrezne pravne vire in se posvetuje s strokovnimi službami išče in selekcionira ukrepe in spremembe ukrepov, ki vplivajo na življenje in delo ranljivih skupin - pozna pravice uporabnikov in postopke ravnanja v primeru kršitev pravic uporabnikov, različnih oblik izkoriščanja, zlorab, nasilja in diskriminacije - pozna osnove Zakona o splošnem upravnem postopku - pozna sistem in delovanje pravnega in socialnega varstva ter podpornih mrež v lokalnem okolju - pozna osnovne zakonitosti delovanja trga dela - pozna in upošteva agendo dostojnega dela - pozna in uporablja princip varovanja osebnih podatkov - pozna oblike osebne asistencije
	obiskuje prostore in kraje, kjer se pojavljajo ranljive skupine in zaznava kršitve pravic, različne oblike izkoriščanja, zlorab, nasilja in diskriminacije	- aktivno išče prostore in kraje, kjer se pojavljajo ranljive skupine - vzpostavlja stike s potencialnimi uporabniki in drugimi skupinami v širšem družbenem okolju - zna prepoznati kršitve pravic uporabnikov, različne oblike izkoriščanja, zlorab, nasilja in diskriminacije
	informira uporabnike o njihovih pravicah in obveznostih, o pristojnih organizacijah ter o podpornih mrežah v lokalnem okolju in oblikah pomoči, ki jih nudijo	- informira in usmerja uporabnike pri uveljavljanju njihovih pravic in jih seznaja z možnostmi ter postopki v zvezi z ugovori in pritožbami - informira uporabnike o institucijah in njihovih pristojnostih - informira uporabnike o možnostih izbire in oblikah pomoči, možnostih uporabe pomoči glede na osebne, socialne in materialne stiske ter o možnostih in oblikah podpornih mrež v lokalnem okolju - informira uporabnike o agendi dostojnega dela - pripravlja pisne informacije o oblikah pomoči ter možnosti izbire in vključevanja v le-te - pripravlja druge ustrezne informacije in napotke za uporabnike
	svetuje uporabnikom in izvaja zagovorništvo v primeru kršitev njihovih pravic, različnih oblik	- prepoznava interese uporabnikov, njihove želje in možnosti - svetuje uporabnikom v primeru kršitev njihovih pravic, v primeru izkoriščanja, nasilja in

	izkoriščanja, zlorab, nasilja in diskriminacije ter spodbuja uporabnike k aktivni vlogi pri doseganju rešitve situacije	diskriminacije ter jih usmerja na pristojne institucije in organizacije, ki jim lahko nudijo pomoč • s pisanjem različnih pritožb, pobud in drugih dokumentov, s spremljanjem ter osebnimi kontakti pomaga posameznikom in družinam pri uveljavljanju pravic pri različnih ustanovah (institucijah) • skozi pogovor, s spremstvom in z neposrednim zagovorom pravic uporabnikov spodbuja uporabnike za njihovo aktivno vlogo pri reševanju položaja in vzdrževanje lastne socialne mreže • se povezuje in sodeluje z drugimi ustanovami, ki delujejo na posameznem področju
	z uporabnikom izvaja proces opolnomočenja za bolj kakovostno življenje	• pozna ključne institucije za pomoč pri poklicnem odločanju in vstopu posameznika na trg dela • informira uporabnike o obstoječih virih informacij, o institucijah na trgu dela, pomembnih za poklicno odločanje, izobraževanje in vključevanje v različne oblike dela • skozi pogovor, predstavitev možnosti in pomena aktivne vloge pri iskanju zaposlitve spodbuja in motivira uporabnike za aktivno vlogo pri vključevanju na trg dela • Prepoznava interese in potrebe uporabnikov in jim svetuje pri poklicnem odločanju • prepoznava znanja, veščine in sposobnosti pri uporabnikih in jih na podlagi tega usmerja v izobraževanje, poklicno potrjevanje in zaposlovanje • zna organizirati prostočasne, interesne in družabne aktivnosti • pomaga pri vzpostavljanju uporabnikove socialne mreže • s svetovanjem in predlaganjem različnih aktivnosti in dejavnosti ter predstavljanjem njihove prednosti in koristi spodbuja uporabnike h kakovostnemu preživljanju časa, to je k aktivnostmi, ki bodo ustrezale potrebam uporabnikov ter pozitivno vplivale na njihovo telesno in mentalno zdravje ter razvoj posebnosti. • išče možnosti ter organizira aktivnosti za vključevanje uporabnikov v oblike aktivnega bivanja in življenja v lokalnem okolju • prepoznava potrebe uporabnikov ter jih informira in skozi pogovor spodbuja za vključevanje v skupine za samopomoč in ostale organizacije za pomoč • pravilno usmerja uporabnike na ustrezne organizacije in inštitucije
Administrativna dela	vključuje se v administrativne procese v zvezi z organizacijo in izvedbo aktivnosti zagovorništva	• dokumentira delo in izvedene aktivnosti ter pripravlja poročila • zna uporabljati programska orodja, kot so urejevalniki besedil, programska orodja za urejanje preglednic, spletna pošta, spletni brskalniki...
Zagotavljanje kakovosti	zagotavlja kakovost in uspešnost svojega dela v delovnem okolju v skladu s predpisi in standardi	• pozna in upošteva splošna etična načela in človekove pravice ter ravna v skladu z njimi • skrbi za varovanje osebnih podatkov oz. podatkov o delu • spremlja novosti v stroki ter skrbi za lastno izpopolnjevanje, usposabljanje in izobraževanje • upošteva veljavne zakonske predpise in varuje poslovne skrivnosti

		dokumentira delo in izvedene aktivnosti ter pripravlja poročila
Komunikacija	obvlada komunikacijske veščine za sporazumevanje s sodelavci, strokovnjaki in uporabniki	- komunicira z uporabniki, s sodelavci, s strokovnjaki ter s predstavniki ustanov in drugih organizacij v slovenskem in najmanj enem tujem jeziku - obvlada pisno in ustno komunikacijo ter strokovno terminologijo v slovenskem jeziku - obvlada veščine komuniciranja in vodenja uporabnikov pri reševanju različnih situacij zagovorništva - pozna poslovni bonton in uporablja načela poslovne etike - pozna in upošteva splošna etična načela in človekove pravice ter ravna v skladu z njimi - skrbi za varovanje osebnih podatkov oz. podatkov o delu - spremlja novosti v stroki ter skrbi za lastno izpopolnjevanje, usposabljanje in izobraževanje - upošteva veljavne zakonske predpise in varuje poslovne skrivnosti - dokumentira delo in izvedene aktivnosti ter pripravlja poročila - zna uporabljati programska orodja, kot so urejevalniki besedil, programska orodja za urejanje preglednic, spletna pošta, spletni brskalniki
Varovanje zdravja in okolja	varuje zdravje in okolje, odgovarja za lastno varnost in za varnost drugih	- ravna skladno s predpisi o varstvu pri delu in varovanju okolja ter skladno z izjavo o varnosti z oceno tveganja - skrbi za svojo varnost, varnost uporabnikov in sodelavcev - pozna delovnopravno zakonodajo, predpise o varstvu pri delu, požarni varnosti in varovanju okolja - pozna osnovne principe zdravega življenjskega sloga

6. Delovna skupina za pripravo poklicnega standarda

- Barbara Krajnc, Gospodarska zbornica Slovenije – Center za poslovno usposabljanje
- Sonja Šarac, Slovenska filantropija
- Alenka Ugrin Vatovec, Slovenska filantropija
- Franci Zlatar, Slovenska filantropija
- Goran Lukić, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
- Marko Tanasić, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
- Goran Zrnić, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Seznam indikatorjev za certifikat multikulturalnosti

Z oblikovanjem indikatorjev za certifikat multikulturalnosti se lahko zagotovi trajnost projekta, saj je to realna možnost za »institucionalizacijo« tega certifikata na osnovi družbene odgovornosti podjetij. Indikatorji za certifikat multikulturalnosti smo pripravili na osnovi vprašalnika Inštituta za kulturno raznolikost iz Alberta, Kanada. Nabor indikatorjev bomo tudi ustrezno javno predstavili.

Sklop 1: Organizacijska kultura

			Trditev
Da	Ne	V razvoju	Organizacija priznava in spoštuje pravico delavca do uveljavljanja njegovih kulturnih običajev, prepričanj in praks
Da	Ne	V razvoju	Organizacija poudarja, da je spoštovanje kulturnega ozadja delavca integralni del dobrega počutja delavca na delovnem mestu
Da	Ne	V razvoju	Organizacija se odziva na področje kulturne raznolikosti in pripravlja programe in storitve, ki izhajajo iz zaposlenih in njihovih potreb na tem področju
Da	Ne	V razvoju	Organizacija vključuje kulturne spremenljivke, kot so jezik, rasa, etnična pripadnost, kulturni običaji, v svoj način vodenja in upravljanja
Da	Ne	V razvoju	Organizacija spoštuje kulturno raznolikost zunanjega okolja

Sklop 2: Poslanstvo in vizija organizacije

			Trditev
Da	Ne	V razvoju	Poslanstvo organizacije posebej omenja pomembnost medkulturne raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Programski dokumenti organizacije posebej omenjajo pomembnost medkulturne raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Procesi znotraj organizacije posebej omenjajo spoštovanje medkulturne raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Politika kadrovskega menedžmenta organizacije posebej poudarja medkulturno raznolikost

Sklop 3: Upravljanje

			Trditev
Da	Ne	V razvoju	Poslanstvo organizacije jasno prepozna cilj organizacije, da ustrezno sledi medkulturni raznolikost v svojem delovanju
Da	Ne	V razvoju	Vodstvo organizacije pri kadrovanju novega vodstvenega kadra upošteva medkulturno raznolikost zunanjega okolja
Da	Ne	V razvoju	Vodstvo organizacije zagotavlja, da njeni člani ustrezno predstavljajo socialno in ekonomsko raznolikost
Da	Ne	V razvoju	Novi člani vodstva organizacije se ustrezno seznani s politiko zagotavljanja medkulturne raznolikosti, kot je zapisana v poslanstvu organizacije in njenih programskih dokumentih
Da	Ne	V razvoju	Vsi člani vodstva podjetja imajo dostop do ustreznih usposabljanj na področju vodenja politik medkulturnih raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Vsi člani vodstva podjetja redno preverjajo svoje znanje iz področja vodenja politik medkulturnih raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Direktor oz. predsednik organizacije je izbran tudi na osnovi dokazanih kompetenc vodenja medkulturno različnih timov
Da	Ne	V razvoju	Vodstvo organizacije zagotovi, da informacija o prijavi na mesto direktorja oz. predsednika organizacije pride tudi do kulturno različnih okolij
Da	Ne	V razvoju	Vodstvo organizacije informira potencialne kandidate za direktorja oz. predsednika organizacije, da je eden izmed selekcijskih kriterijev tudi sposobnost učinkovitega naslavljanja medkulturne raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Direktor oz. predsednik organizacije je odgovoren za doseganje ciljev

			organizacije na področju medkulturne raznolikosti in o tem poroča vodstvu organizacije
--	--	--	--

Sklop 4: Administracija

			Trditev
Da	Ne	V razvoju	Direktor oz. predsednik organizacije ustvarja okolje, ki je spoštljivo do vseh zaposlenih
Da	Ne	V razvoju	Direktor oz. predsednik organizacije razvija in implementira načrt, ki naslavlja poslanstvo organizacije na področju medkulturne raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Direktor oz. predsednik organizacije omogoča, da kader prihaja iz kulturno različnih okolij
Da	Ne	V razvoju	Direktor oz. predsednik organizacije omogoča, da ima kader izkušnje v medkulturno različnih delovnih timih
Da	Ne	V razvoju	Direktor oz. predsednik organizacije redno poroča vodstvu organizacije o razvoju organizacije na področju medkulturne raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Vodje področij dela so med drugim evalvirani iz veščin iz področja upravljanja medkulturne raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Vodje področij asistirajo direktorju oz. predsedniku organizacije k vzpostavljanju politike in prakse medkulturne raznolikosti v organizaciji

Sklop 5: Vodenje

			Trditev
Da	Ne	V razvoju	Organizacija oglašuje prosta delovna mesta v medkulturno različnih okoljih
Da	Ne	V razvoju	Pri izbiri kandidata se upošteva njegovo oz. njeno znanje iz področij kulturnih kompetenc
Da	Ne	V razvoju	Organizacija zaposluje kvalificirane posameznike iz kulturno različnih skupin
Da	Ne	V razvoju	Organizacija ima podatkovno bazo, iz katere je vidno, v kolikšni meri organizacija sledi medkulturni različnosti
Da	Ne	V razvoju	Sestava kadra organizacije odlikava kulturno in jezikovno različnost ozadje zunanjega okolja
Da	Ne	V razvoju	Osebe iz kulturno različnih okolij so zaposlene na vseh nivojih organizacije
Da	Ne	V razvoju	Redno se preverja in izključi selekcijske mehanizme, ki izključujejo dostop kulturno različnega kadra do zaposlitve v organizaciji
Da	Ne	V razvoju	Organizacija ima jasno zapisane ukrepe proti diskriminaciji
Da	Ne	V razvoju	Organizacija vsem zaposlenim zagotovi trening iz pridobitve medkulturnih kompetenc
Da	Ne	V razvoju	Organizacija prepozna, podpre in nagradi zaposlene, ki v svojem delu aktivno uporabljajo medkulturne kompetence
Da	Ne	V razvoju	Organizacija opravlja oceno kompetenc medkulturne različnosti tako med zaposlenimi kot skupno
Da	Ne	V razvoju	Organizacija razpolaga z jasnimi navodili v primeru incidentov sproženih zaradi medkulturnih razlik
Da	Ne	V razvoju	Osebe organizacije redno preverja svoje znanje na področju medkulturnih kompetenc
Da	Ne	V razvoju	Osebu organizacije se zagotovi usposabljanje iz področja protidiskriminatornega delovanja
Da	Ne	V razvoju	Organizacija razpolaga s seznamom organizacij, ki ponujajo storitve na področju medkulturnih kompetenc
Da	Ne	V razvoju	Organizacija sodeluje z organizacijami, ki delujejo na področju medkulturnih kompetenc in po potrebi uporablja njihove veščine
Da	Ne	V razvoju	Organizacija prepoznava in odstranjuje kulturne ovire, ki ovirajo dostop do storitev in produktov organizacije
Da	Ne	V razvoju	Organizacija redno identificira in preverja možnosti za odstranitev ovir v komunikaciji z kulturno raznoliko populacijo

Sklop 6: razvoj programov

			Trditev
Da	Ne	V razvoju	Organizacija se zaveda storitev, ki se ponujajo kulturno raznolikim populacijam v neposrednem zunanjem okolju
Da	Ne	V razvoju	Organizacije je sprožila proces, ki omogoča sodelovanje kulturno različnih skupnosti v razvijanju programov
Da	Ne	V razvoju	Organizacija prepoznava in uporablja znanje in veščine kulturno raznolikega osebja
Da	Ne	V razvoju	Organizacija se posvetuje z organizacijami, ki delajo na področju medkulturnih kompetenc, preden implementira projekt, ki ima učinke na področju medkulturne raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Organizacija se posvetuje z organizacijami, ki delujejo na področju medkulturnih kompetenc zato da preveri učinke na določenih storitvah in produktih
Da	Ne	V razvoju	Organizacija v novih programih naslavlja potrebe iz področij medkulturnih raznolikosti
Da	Ne	V razvoju	Organizacija razume, kako so potrebe na področju medkulturnih raznolikost naslovljene v neposredni zunanji okolici
Da	Ne	V razvoju	Organizacija prepoznava ovire, ki kulturno raznoliki populaciji onemogoča dostop do njihovih storitev oz. produktov
Da	Ne	V razvoju	Organizacija identificira skupnostne mreže, ki lahko dosežejo medkulturno različne populacije
Da	Ne	V razvoju	Organizacija vključuje medkulturno raznoliko osebje v razvoju marketinških strategij

Sklop 7: storitve

			Trditev
Da	Ne	V razvoju	Zaposleni uporabljajo svoje veščine iz področja medkulturnega dialoga za oceno potreb uporabnikov
Da	Ne	V razvoju	Zaposleni se kolikor je le možno podučijo o kulturnem ozadju svojih uporabnikov
Da	Ne	V razvoju	Zaposleni uporabljajo svoje veščine iz področja medkulturnega dialoga za pripravo akcijskih načrtov
Da	Ne	V razvoju	Zaposleni razumejo, da morajo biti vsi vidiki storitev ustrezni tudi z vidika medkulturnih kompetenc
Da	Ne	V razvoju	Zaposleni omogočijo večjezično storitev kadar je možno
Da	Ne	V razvoju	Zaposleni kontaktirajo organizacije, ki se ukvarjajo z medkulturno raznolikostjo, zato da preverijo učinkovitost svojih storitev oz. programov

Sklop 8: odziv uporabnikov

			Trditev
Da	Ne	V razvoju	Organizacija mi je kot uporabniku ponudila dobrodošlo storitev
Da	Ne	V razvoju	Zaposleni je govoril isti jezik kot jaz oziroma mi je uredil prevajanje
Da	Ne	V razvoju	Zaposleni je izkazal spoštovanje do mene in mojega kulturnega ozadja
Da	Ne	V razvoju	V organizacijo prihajajo ljudje različnih kulturnih ozadij

pomoč zagovornika pri
zaposlovanju ter med delovnim razmerjem

pri iskanju zaposlitve in pripravi vlog,
pri preverjanju delodajalca,
pri pripravi na zaposlitveni razgovor
pri razlagi pravic in morebitnih kršitev le-tih
pri opozarjanju delodajalca na kršitev pravic
pri postopkih odpovedi pogodbe o zaposlitvi
pri zagovorih in morebitnih nagodbah
pri prijavi kršitev pristojnim organom
pri pripravi na sodno varstvo ter pri
pridobitvi brezplačne pravne pomoči

Pomoč zagovornika pri
Upravnih enoti

pri urejanju dovoljenj za prebivanje in prijavi
prebivališča
pri vlogah za državljanstvo
pri pridobitvi osebnih dokumentov
spremljanje postopkov ter ukrepanje v primeru
napak ali anomalij - pritožbe in prijave upravni
inšpekciji (velja za vse ustanove tukaj)

Pomoč zagovornika pri
Zavodu RS za zaposlovanje

pri izdaji oz. podaljšanju delovnih
dovoljenj
pri prijavi v evidenco brezposelnih
pri uveljavljanju nadomestila za
brezposelnost
v primeru napotitve brezposlene osebe na
zaposlitveni razgovor ter preverjanje
delodajalca v seznamih slabih
delodajalcev

ZAGOVORNIK PRAVIC RANLJIVIH SKUPIN

je vesten in iskren,
vztrajen in sistematičen,
radoveden je in raziskovalec
preudaren je, vendar pogumen,
empatičen je, toda ne dovoli malodušja,
dobro posluša in vztraja, da se ga posluša,
ne postavlja si meja, vendar se jih zaveda,
pomaga ljudem in varuje tujo osebnost,
prizna lastne napake in se uči iz njih.
Nanj se lahko zanesete.

Pomoč zagovornika pri
Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

pri vlogah za ugotovitev lastnosti
zavarovanca (prijava/odjava v zavarovanje)
pri vlogah za ugotovitev tuje delovne dobe
in skupne delovneg dobe
pri uveljavljanju pravic do nadomestila za
invalidnost
pri postopkih za ugotavljanje invalidnosti

Pomoč zagovornika pri
Davčnemu uradu

pri pridobitvi rezidentskega statusa
pri izračunih dohodnine in uveljavljanju olajšav
pri razkritju podatkov o plačanih prispevkih
pri morebitnih postopkih davčnega organa

Pomoč zagovornika pri
Zavodu za zdravstveno zavarovanje

pri preverjanju obveznega zavarovanja
pri ugotavljanju morebitnih nezakonitosti
pri prijavi in odjavi iz zavarovanj
pri prijavi v zavarovanje in uveljavljanju
nadomestila za bolniško do 30 dni
pri vlogah za neposredno izplačevanje
nadomestil za bolniško
spremljanje postopka ocene zmožnosti za
delo

Naložba v vašo prihodnost

OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

